

Susanne Evelyn Fjeld Haugen

Når barn begår lovbrudd

En kvalitativ undersøkelse av yrkesutøvernes handlingsrom og dilemmaer i lys av makt- og selvteknologier.

Masteroppgave i sosialt arbeid - barnevern

OsloMet – storbyuniversitetet

Fakultet for samfunnsvitenskap

Oslo, 2021

Sammendrag

Formålet med dette masterprosjektet har vært å undersøke handlingsrommet til yrkesutøverne som blir involvert når barn (15-18år) begår lovbrudd. Hensikten har vært å finne ut hvordan dette fremstår for yrkesutøverne i praksis.

Min problemstilling er: **Hvordan kan vi forstå yrkesutøvernes handlingsrom når barn begår lovbrudd, i lys av makt- og selvteknologier?**

For å finne frem til hvilke virksomheter og roller som er i kontakt med barnet og aktuelle informanter, har jeg kartlagt virksomhetene og stillingenes organisering og innhold. For å svare på problemstillingen har jeg valgt kvalitativ metode og semistrukturert intervju med 10 yrkesutøvere i ulike deler av straffesakskjeden og barnevernet.

Handlingsrommet blir analysert i lys av Foucaults begreper om Governmentality, herunder makt- og selvteknologier. Jeg har kodet og analysert alle de transkriberte intervjuene i en tematisk analyse og brukt Foucaults begreper om makt- og selvteknologi i analyse og drøft. I analysen følger jeg straffesakskjeden fra politiadvokat til ungdomsenheten, og opp til Kriminalomsorgsdirektoratet. For å belyse kompleksiteten har jeg valgt å analysere og drøfte de hver for seg.

Funnene mine viser yrkesutøvernes handlingsrom når barn begår lovbrudd og hvordan maktens uttrykk i praksis. Disse prosessene omfatter også yrkesutøvernes oppfattelse av seg selv, og dermed hvordan de identifiserer seg med virksomhetens mål og mandat. Et annet funn viser at det finnes ytterligere tre fengselsplasser for barn ved Østfold fengsel avd. Eidsberg, et høysikkerhetsfengsel for menn. Dette fremkommer ikke Kriminalomsorgens nettsider, eller av deres årsrapport og -statistikk for 2020.

Nøkkelord: Foucault, makt- og selvteknologier, straffegjennomføring, ungdomskriminalitet, handlingsrom.

Abstract

This master thesis seeks to examine the room for maneuver of the professionals who become involved when children (15-18 years of age) commit crimes. The purpose has been to find out how the professional room of maneuver is expressed when children commit crimes.

My research question was: **How can we understand how the professional room of maneuver is expressed when children commit crimes, in relation to Foucault's technologies of power and technologies of the self?**

To find out which agencies and roles are in contact with the child and relevant informants, I have mapped the public services and the professionals involved. To answer my research question, I have chosen a qualitative method and a semi-structured interview with 10 professionals in different parts of the criminal case chain and the child welfare service.

For my analysis I've used Foucault's concepts of Governmentality, specifically the technologies of power and technologies of the self. I have coded and analyzed all the transcribed interviews in a thematic analysis. In the analysis, I follow the criminal case chain from the police attorney to the youth detention center, and up to the Correctional Service Directorate. To show the complexity of which the public services is organized, I have chosen to analyze and discuss them separately.

My findings show the professionals' room for maneuver when children commit crimes and how the technologies of power and of the self is expressed. These processes also include the professionals' perception of themselves, and thus how they identify with the agencies' goals and mandate. Another finding shows that there are three more places for youths held at Østfold prison, Eidsberg, a high security prison for men. This does not appear on the Prison and Probation Service's website, or from their annual report and statistics for 2020.

Keywords: Foucault, technologies of power, technologies of the self, penal enforcement, juvenile crime, room of manoeuvre.

Forord

«*En mastergrad er en dannelsesreise*», slik omtalte en informant i oppgaven sin egen opplevelse. Det satte ord på slik jeg selv har opplevd de siste 2,5 årene. Dannelsesreisen har også vært sterkt preget av en global pandemi, samtidig som vi ble foreldre igjen. Forelesninger, veiledninger og intervjuer har vært gjennomført over Teams og Zoom, noen også med baby på armen. Jeg ville ikke vært foruten dannelsesreisen, selv om det har vært utfordrende.

Det er mange som har bidratt til at jeg nå kan levere masteroppgaven. Aller først ønsker jeg å takke alle informantene som delte av sin tid, erfaringer og enorme kunnskap med meg. Deres opplevelser og innsikt har gitt meg en større forståelse av hvilke muligheter og utfordringer vi har.

Jeg vil også takke veileder Ida Hydle for all kunnskap, gode ord og enorme engasjement du velvillig har delt med meg og prosjektgruppa. Videre vil jeg takke prosjektgruppa - en fantastisk og kunnskapsrik gjeng som bidro til motivasjon og gode faglige diskusjoner. En spesiell takk til medstudent Henriette Svendby, dannelsesreisen ville ikke vært den samme uten deg.

Jeg ønsker også å takke tidligere kollegaer og bekjente i fagmiljøet for all hjelp med å finne relevante informanter og heiarop. En stor takk også til nye kollegaer og arbeidsgiver for god støtte og fleksibilitet i innspurten.

Til sist ønsker jeg å takke familie og venner for oppmuntring og støtte. Stine og Ida, jeg setter så utrolig pris på dere. Erlend, selv om vi har vidt forskjellige fagdisipliner er jeg så takknemlig for at vi deler engasjementet og gleden ved eget fag.

Oslo, november 2021

Susanne Evelyn Fjeld Haugen

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1 - Introduksjon	1
1.1 Når barn begår lovbrudd.....	1
1.2 Valg av emne og problemstilling.....	1
1.3 Presisering og avgrensning	2
1.4 Oppgavens strukturelle oppbygning	3
1.5 Tidligere forskning.....	4
Kapittel 2 – Velferdsstatens etater i møte med barnet som begår lovbrudd	6
2.1 Statens styring av sine virksomheter.....	7
2.2 Straffesakskjeden	7
2.2.1 Påtalemyndigheter og politi - et viktig skille	8
2.2.2 Konfliktrådene - egnethet og samtykke	10
2.2.3 Kriminalomsorgen	12
2.2.4 Ungdomsenhetene.....	14
2.3 Tiltakskjeden i barnevernet.....	15
2.3.1 Barneverntjenesten – organisering og vedtaksmyndighet.....	15
2.3.2 Bufetat - barnevernets andrelinje og bistandsplikt.....	17
2.3.3 Barnevernvakten – barneverntjenestens akuttberedskap.....	18
Kapittel 3 – Teoretisk rammeverk	20
3.1 Foucault - makt, styring og styringsredskaper	20
3.2 Disiplinær makt – panoptikon og biomakt.....	21
3.3 Pastoral ledelse	23
3.4 Styringsmentalitet og styringsredskaper.....	24
3.4.1 Maktteknologi	25
3.4.2 Selvtteknologi	25
3.5 Subjektdannelsen og diskurs	26
Kapittel 4 – Metode	28
4.1 Valg av metode	28
4.2 Rekruttering og utvalg	29
4.3 Intervju og transkribering.....	32

4.3.1 Intervjuguide og prøveintervju.....	33
4.3.2 Gjennomføring av intervjuene	34
4.4 Analyse av datamaterialet	35
4.4.1 Transkribering	36
4.4.2 Analysestrategi	36
4.5 Forskningens kvalitet	38
4.6 Etiske vurderinger	39
Kapittel 5 – Analyse og drøfting av funn	40
5.1 Straffesakskjeden	40
5.1.1 Politiadvokat.....	40
5.1.2 Fagkonsulent barnevern i Politiet	44
5.1.3 Ungdomskordinator i Konfliktrådet	47
5.1.4 Rådgiver og barneansvarlig i friomsorgen.....	52
5.1.5 Seniorrådgiver Bufetat, Team for Faglig støtte – Ungdomsenheten (UE).....	56
5.1.6 Rådgiver i Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI).....	60
5.2 Oppsummering av sentrale funn fra tiltakskjeden i barnevernet.....	63
5.3 Oppsummering av de mest sentrale funnene	65
Kapittel 6 – Avsluttende kommentarer	67
Bibliografi	68
Vedlegg	73
Vedlegg 1 - Meldeskjema NSD	73
Vedlegg 2 - Intervjuguide	78
Vedlegg 3 - Forespørsel om deltakelse - eksempel.....	80
Vedlegg 4 - Informasjonsskriv	81
Vedlegg 5 - Søknad om innsyn KDI og Bufetat	84
Vedlegg 6 - Intern organisering Bufetat/Bufdir.....	85
Vedlegg 7 - Søknad om innsyn og forespørsel om informasjon vedrørende masterprosjekt; Agder, Vest, Oslo og Troms Politidistrikt	88
Vedlegg 8 - Forespørsel til Politidirektoratet.....	89
Vedlegg 9 - Svar på forespørsel om innsyn - Etablering av plasser for mindreårige ved Indre Østfold Fengsel	

<i>avd. Eidsberg</i>	90
<i>Vedlegg 10 - Organisasjonskart politimyndighetene</i>	92
<i>Vedlegg 11 - Organisasjonskart barnevern</i>	94

Kapittel 1 - Introduksjon

1.1 Når barn begår lovbrudd

Barn i offentlig omsorg har de siste årene mottatt stor oppmerksomhet i media, spesielt der barna også har begått alvorlige straffbare handlinger. Felles for disse sakene er at det offentlige hjelpeapparatet ofte har hatt god kjennskap til barna og noen har vært under barneverntjenestens omsorg når lovbruddene er begått. På tvers av etater, lovverk og fagkyndige skal det utarbeides en faglig og skjønnsmessig enighet om hva som er til det beste for barnet samtidig som de straffbare handlingene får konsekvenser. I dette skjæringspunktet mellom straff og omsorg møtes barna, familien og offentlige instanser.

Master i barnevern innebærer å løfte blikket og å «ikke se skogen for bare trær». Å kunne se sammenhenger mellom velferdsordninger, sosialpolitiske beslutninger og barn og familiers hverdagsliv. I denne oppgaven har jeg tatt utgangspunkt i min egen forforståelse som saksbehandler i kommunal barneverntjeneste for å utforske hvordan handlingsrommet fremstår i praksis for oss, som møter barn som begår lovbrudd og deres familier. Interessen for dette temaet er fra egen yrkeserfaring og opplevelsen av å møte et fragmentert og uoversiktlig hjelpeapparat, utilgjengelig selv for meg som «erfaren» saksbehandler.

Temaet «innesperring av barn i Norden og Norge» ble lagt frem av Ida Hydle ved NOVA på mastertorg i 2020, og sammen med 4 andre studenter har vi tilnærmet oss temaet med ulike innfallsvinkler.

Jeg er opptatt av hvordan yrkesutøverne blir styrt gjennom ulike styringsredskaper i lys av Foucaults teori om makt- og selvteknologi. Oppgaven belyser makt- og selvteknologienes virkninger i yrkesutøvernes handlingsrom, slik det fremstår i praksis. Målet med oppgaven er å kunne bidra til bedre innsikt og oversikt over hvordan praksis fremstår i dag, for yrkesutøvere, fagfeller og interesserte.

1.2 Valg av emne og problemstilling

Denne oppgaven er inspirert av Hilde Aamodts artikkel «Brukermedvirkningens uttrykk og

virkning i barnevernets undersøkelser - et maktanalytisk perspektiv» (2016). Aamodt skriver i sin artikkel om hvordan brukermedvirkning, i lys av governmentality og maktteknologier, kan fremstå som et styringsredskap i barnevernets undersøkelser. Artikkelen demonstrerer hvordan Foucaults teori om makt- og selvteknologi kan anvendes på eget praksisfelt. Dette utvidet min forståelse av egen yrkesutøvelse ved å se hvordan analysen belyste de sirkulære prosessene mellom makt og viten.

Min problemstilling er:

Hvordan kan vi forstå yrkesutøvernes handlingsrom når barn begår lovbrudd, i lys av makt- og selvteknologier?

Jeg har vært særlig interessert i om organisering, fag- og etatstilhørighet har betydning for handlingsrommet, og hvilke muligheter eller begrensninger yrkesutøverne opplever i arbeidet med barna i målgruppen. I utformingen av problemstillingen har jeg derfor lagt vekt på prosesser, strukturer og handlingsmønstre, noe som gjenspeiles i intervjuguiden og analysestrategien.

1.3 Presisering og avgrensning

Barnekonvensjonen fastslår i artikkel 1 at alle mennesker under 18 år er barn. I arbeidet med oppgaven bemerket jeg meg at dokumenter og informanter bruker begrepene «barn» og «ungdom» om hverandre, også i omtalen om det samme barnet. Jeg har derfor valgt å hovedsakelig omtale barna som barn, men også bruke begge begrepene i oppgaven der litteratur eller informanter bruker andre begreper (Barnekonvensjonen, 1989).

Oppgaven er avgrenset til å omhandle barn i alderen 15-18 år. Den kriminelle lavalder er 15 år og er den nedre aldersgrensen for å kunne bli gjort strafferettslig ansvarlig (Straffeloven, 2005, § 20).

Tilgangen på informanter i oppgaven har vist seg vanskelig, både på grunn av Covid-19

pandemien, men også fordi det finnes svært få av enkelte roller i landet¹². Oppgaven er avgrenset til å beskrive barnevernets organisering med unntak av Oslo, da Oslo kommune ikke er omfattet av den statlige overtakelsen av oppgaver som ellers ville tilfalt Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat). Særskilte bestemmelser for Oslo kommune er omfattet av Lov om barneverntjenester (barnevernloven) § 2-3a (Barnevernloven, 1992).

På bakgrunn av tilgang på informanter har jeg allikevel valgt å inkludere «fagkonsulent barnevern i politiet», som kun finnes i Oslo. Denne informanten hadde mulighet til å stille til intervju, og belyse arbeidet i politiet. Stillingen er opprettet for og setter søkelys på krysningen mellom barnevern og straffesakskjeden.

I denne oppgaven undersøker jeg dilemmaer og handlingsrom i lys av hvordan makt og selvteknologi kommer til uttrykk i møte med barn som har begått lovbrudd. Analysene baserer seg på intervjuer av yrkesutøvere i straffesakskjeden. Oppgaven er avgrenset til å omhandle handlingsrommet slik det fremtrer gjennom analysene, og dilemmaer som informantene beskriver i egen praksis.

1.4 Oppgavens strukturelle oppbygning

Jeg presenterer først tidligere forskning som berører mitt teoretiske utgangspunkt og begreper, og fagområde for denne oppgaven. Det viser seg å være lite forskning som omhandler mitt tema, og jeg har derfor gått bredt ut i innenfor forskning.

I kapittel 2 beskriver jeg hvordan velferdsstatens etater i møte med barnet som begår lovbrudd er organisert da dette bygger rammene for den videre oppgaven. Her fokuseres det på å kort informere leseren om hvor informantene er plassert organisatorisk, i samme rekkefølge som jeg senere vil presentere analysene.

I kapittel 3 presenterer jeg oppgavens teoretiske rammeverk. Jeg presenterer Foucaults forståelse av makt og min forståelse av hans begreper om disiplinær og pastoral makt, Governmentality, og makt- og selvteknologier.

¹ Ungdomsenhetene er nasjonale tiltak

² Fagkonsulent barnevern i politiet eksisterer kun i Oslo

Kapittel 4 inneholder metoden som er nyttet i oppgaven. Her presenteres først valg av metode, deretter prosessene med rekruttering og utvalg, intervju og transkribering og koding og analyse. Til slutt tar jeg for meg studiens kvalitet og etiske vurderinger.

I kapittel 5 presenteres analysene med bakgrunn i intervjuene av informantene. Jeg har valgt å presentere hver analyse for seg, da hver informant har ulik bakgrunn, stilling og plassering i sin organisasjon. I arbeidet med oppgaven har jeg valgt å begrense utvalget på grunn av oppgavens omfang. Jeg vil derfor helt kort oppsummere de mest sentrale funnene mine fra analysene med tre informanter fra barnevernet. Helt til slutt oppsummerer jeg de sentrale funnene i studien.

I kapittel 6 avrundes oppgaven gjennom avsluttende kommentar og videre forskning.

1.5 Tidligere forskning

I tillegg til Aamodts artikkel som er nevnt over, har hun utgitt artiklene «Å beslutte med henblikk på risiko? -Når politikken dytter ansvaret over på barnevernets ansatte» og «Barneverntjenesten - en polyfon organisasjon?». Artiklene og doktorgradsavhandlingen «JEG SER NOE SOM DU IKKE SER» tar alle for seg barneverntjenesten i et maktanalytisk perspektiv, og fremviser hvordan barnevernets ansatte er underlagt maktteknologier som virker styrende på praksis, uten at disse styringsmekanismene umiddelbart er synlige for den enkelte (yrkesutøver og klient) (Aamodt, 2016, 2017 og 2018).

Randi Krokens doktorgradsavhandling og bok «Ansvar i barnevern» studerer barneverntjenestens ansvar og handlingsbetingelser, og viser hvordan barnevernfaglig arbeid i førstelinjetjenesten blir påvirket av velferdsstatens styring. Studien viser blant annet at barneverntjenestens ansvar er rettet mot private relasjoner innenfor familien og ikke mot de samfunnsskapte problemene (Kroken, 2015).

11. juni 2021 ble stortingsmelding 34 «Sammen mot barne- ungdoms- og gjengkriminalitet» presentert av regjeringen. Stortingsmeldingen beskriver status, utvikling og utfordringer i barne-, ungdoms- og gjengkriminaliteten i Norge. Stortingsmeldingen var et produkt av et samarbeid på tvers av departementer og direktorater, etablert av regjeringen i 2019, og en

videreføring av 0-24 samarbeidet³. Formålet med samarbeidet var å vurdere om de aktuelle sektorene hadde nødvendig mandat, ansvar og tiltak for å hindre at barn og unge begår alvorlige eller gjentatte kriminelle handlinger, samt at barn og unge kommer ut av et kriminelt handlingsmønster (Stortingsmelding 34 (2020-2021), 2021, s. 14-15).

I forkant av stortingsmeldingen fikk departementene i felles oppdrag å; A) Kartlegge og vurdere sektorenes ansvar og tilbud til målgruppen, B) Gjennomføre en ekspertkonferanse med oppsummering, C) Anbefaling fra etatene for departementenes videre arbeid, og D) Særskilt anbefaling fra Bufdir (behovet og forutsetningene for barneverninstitusjoner med særlig bevegelsesrestriksjoner og vurdering av hvilke effekter høy grad av sikkerhet på institusjoner kan ha på generell bruk av tvang på institusjoner) (Tillegg til tildelingsbrev nr. 50, 2019, s. 4-6).

Som svar på dette oppdraget ble det i 2020 publisert følgende rapporter, som alle er spesielt relevante for arbeid med barn og unge som begår lovbrudd i skjæringspunktet mellom barnevern og politi:

- Vurdering av utfordringsbildet og anbefalinger til departementenes videre arbeid (Barne-, ungdoms og familiedirektoratet, 2020a),
- Kartlegging og vurdering av sektorenes ansvar og tilbud til målgruppen (Barne-, ungdoms og familiedirektoratet, 2020b),
- Barn og unge som begår eller står i fare for å begå kriminelle handlinger. Barn, unge og kriminalitet (Folkehelseinstituttet, 2020a)⁴
- Tiltak for barn og unge med atferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger (Folkehelseinstituttet, 2020b)

Som svar på tildelingsbrev 2020 fra Justis- og beredskapsdepartementet til Kriminalomsorgsdirektoratet, ble det 15.10.2020 publisert en rapport om tidsbruk i straffesakskjeden fra lovbrudd begås til oppstart av ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging. Rapporten gjennomgikk tidsbruk over en treårsperiode (2017-2019), samt så nærmere på 72 tilfeldig valgte saker. Rapporten gir en grundig innføring i alle aktivitetene og virksomhetene

³ Regjeringen etablerte i 2015 0-24 samarbeidet, et samarbeid på tvers av departementer. Formålet var å oppnå bedre samordning og samarbeid på nasjonalt nivå og å stimulere til en mer helhetlig innsats i kommunene for barn og unge mellom 0 og 24 år og deres familier (0-24 samarbeidet, 2021).

⁴ Sammenfatter skriftlige innspill som skulle vært presentert på konferansen som var planlagt gjennomført i mars 2020, men avlyst på grunn av Covid-19 pandemien.

som inngår i straffesakskjeden, og belyser områder hvor det er behov for forbedringer (Konfliktrådet, 2020).

Kapittel 2 – Velferdsstatens etater i møte med barnet som begår lovbrudd

I dette kapittelet vil jeg kortfattet presentere statens styring av sine virksomheter, straffesakskjeden og tiltakskjeden i barnevernet, som barnet kan komme i kontakt med når et lovbrudd er begått. Formålet med kapittelet er å skape en oversikt over etatene, hvilke roller som finnes, hvilke ansvarsområder de har og hvem de svarer til. Dette gjør jeg for å belyse strukturene som er nødvendige for å få frem det vanskelige samspillet som skal til for barn som er i behov av en koordinert innsats.

I punktene 2.2. straffesakskjeden og 2.3 tiltakskjeden i barnevernet, har jeg valgt å beskrive de yrkesutøverne og virksomhetene som møter barna, når de begår lovbrudd. I beskrivelsen av hver rolle har jeg derfor valgt å starte med et utsnitt av hvor rollene er plassert organisatorisk. Det fullstendige organisasjonskartet ligger vedlagt oppgaven som vedlegg 10 og 11. Jeg har valgt å selv lage et slikt organisasjonskart da det viste seg nødvendig for å synliggjøre velferdsstatens komplekse organisering. For å finne informasjon om intern organisering og eksisterende roller er det søkt om innsyn da disse ikke finnes tilgjengelig på nett. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), og Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) (vedlegg 5), og Politidirektoratet og politidistriktene Agder, Vest, Troms og Oslo (vedlegg 7 og 8). Av disse har kun Bufdir svart på henvendelsen (vedlegg 6). Informantene har derfor bidratt til å selv plassere seg i organisasjonskartet i intervjuene.

På grunn av oppgavens størrelse og utvalget av informanter har jeg valgt å presentere den kommunale barneverntjenestens organisering og oppgaver, og statlig barnevern ved Bufetat, med unntak av Oslo. Særskilte bestemmelser for Oslo kommune er definert i Lov om barneverntjenester § 2-3a, og utdypes i Ofstad & Skar (2017, s.47-48).

2.1 Statens styring av sine virksomheter

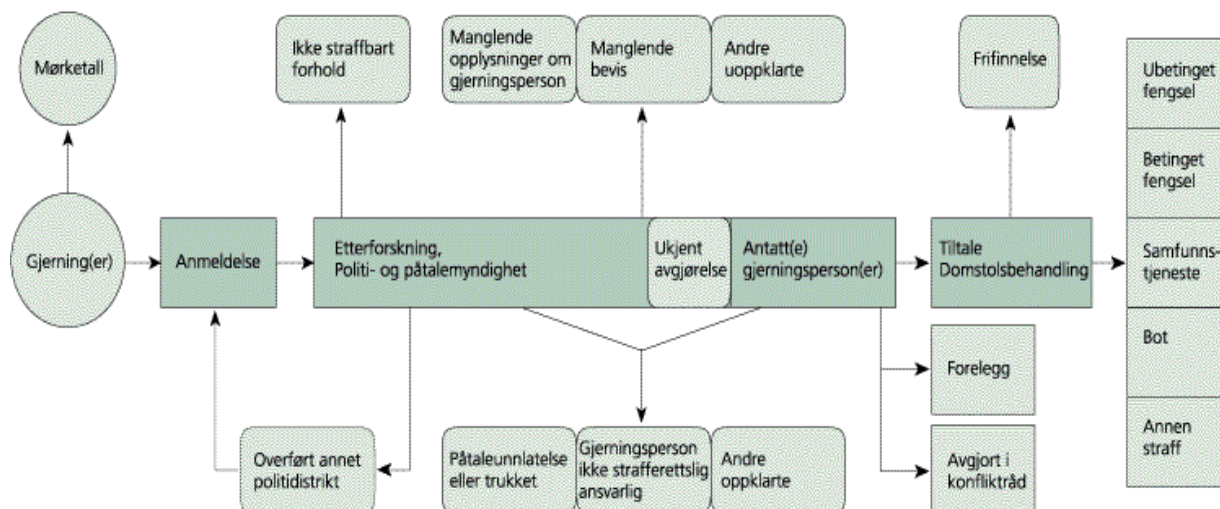
Prinsippet om maktfordeling stod sentralt da Grunnloven ble skrevet i 1814, og er definert gjennom de tre statsmaktene; Stortinget, regjeringen og domstolene. Stortinget er den lovgivende, bevilgende og kontrollerende makt. Stortinget vedtar Norges lover, bevilger penger gjennom statsbudsjettet og kontrollerer at regjeringen følger opp Stortingets vedtak. Statsbudsjettet gjenspeiler regjeringens politikk, med satsningsområder og endringer fra tidligere. Regjeringen er den utøvende statsmakt, og beskriver sitt politiske grunnlag og ståsted i sin politiske plattform. Denne definerer retningen for hvor de vil rette sin innsats for perioden. Regjeringen utnevner også sine statsråder, som er den politiske lederen av et departement. Domstolen er den dømmende makt og dømmer på bakgrunn av lovene Stortinget vedtar. Regjeringen og Stortinget har ikke myndighet til å gripe inn i domstolens avgjørelser (Stortinget, 2021).

Departementene skisserer sine økonomiske rammer, og beskriver prioriteringer, resultatmål og rapporteringskrav for virksomhetene til underliggende virksomheter i tildelingsbrev. Tildelingsbrevet suppleres med tillegg gjennom året ved behov. Disse sendes årlig etter behandlingen av statsbudsjettet i Stortinget. tillegg sender departementene oppdragsbrev til enheter utenfor statsforvaltningen som forvalter statlige tilskuddsordninger. Dette omfatter for eksempel kommuner, fylkeskommuner, tilskuddsforvaltere eid av staten og andre instanser som staten eier delvis. Departementene og direktoratene kommuniserer jevnlig sine tolkninger av lover og forskrifter gjennom rundskriv, og retningslinjer gjennom direktiv. Disse styringsdokumentene er virksomhetens instruksjer, og virksomhetene rapporterer tilbake gjennom blant annet årsrapporter og årsregnskap, som gir grunnlag for vurdering av virksomhetens interne styring gjennom måloppnåelse og ressursbruk. Årsrapporter og -regnskap blir i hovedsak publisert på regjeringens eller virksomhetens websider (Helse- og omsorgsdepartementet, 2020).

2.2 Straffesakskjeden

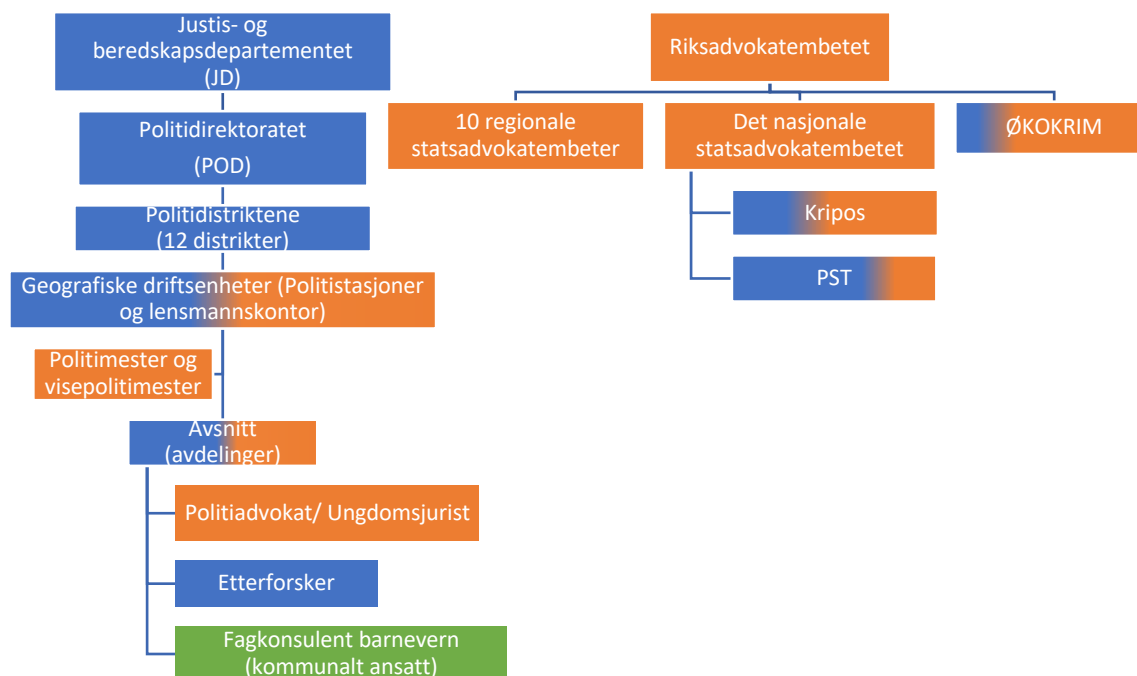
Det er mange virksomheter, roller og elementer som utgjør straffesakskjeden fra anmeldelse til dom. Figur 1 viser straffesakskjedens fungering og saksgang, fra anmeldelse til dom. For barnet, familien, og de som skal utføre oppgavene, kan det oppleves mer komplekst.

Straffesakskjeden, fra anmeldelse til dom

Figur 1: Straffesakskjeden, fra anmeldelse til dom, hentet fra SSB (Statistisk Sentralbyrå, 2021).

2.2.1 Påtalemyndigheter og politi - et viktig skille

Figur 2, vedlegg 10: Organisering av integrert påtale ● Politifag ● Straffesaksbehandling/jurister (Riksadvokaten, 2021)

I møte med barna som begår lovbrudd, møter vi i første instans politiet; polititjenestemenn og politiadvokat (markert i oransje). Påtalemyndighetene i Norge består av tre nivåer, Riksadvokaten, statsadvokatene og påtalemyndighetene i politiet. I Norge er første nivå i påtalemyndigheten integrert i politidistriktene, som ledes av politimestrene. Denne ordningen kalles integrert påtale og innebærer at politiadvokatene i politiet leder polititjenestemennenes etterforskning. Som ansvarlig for etterforskningen vil politiadvokaten klarlegge hvilke omstendigheter etterforskningen skal rette seg mot, og være nødvendig for metoder for innhenting av informasjon som krever påtalemyndighetens beslutning eller domstolens samtykke (Riksadvokaten, 2021).

Politidirektoratet har ansvaret for å lede og samordne politiet, men det er likevel riksadvokaten som har det overordnede ansvaret for politiets straffesaksbehandling. En politijurist har i tillegg til politimyndighet også påtalemyndighet, det vil si rett til å reise tiltale i en straffesak. Som politijurist kan man være ansatt i ulike stillinger, men stilling som politiadvokat innebærer tildeling av utvidet påtalekompetanse (advokatbevilling). Dette kan oppnås i stilling som politifullmektig i 1-2 år. Noen politidistrikter har også egne «ungdomsjurister», politiadvokater som har spesielt ansvar for saker hvor antatt gjerningsmann er barn under 18 (Riksadvokaten, 2021; Straffeprosessloven, 1981, kap.6).

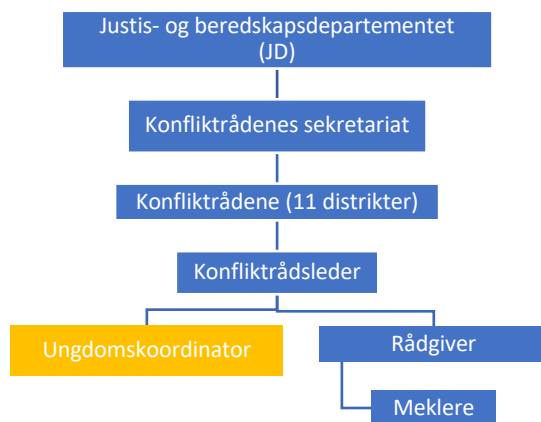
For barnet som begår et lovbrudd, eller på annen måte er i kontakt med politiet, vil de møte polititjenestemenn i rollen som politibetjenter og etterforskere. Disse er ofte fra forebyggende avdeling som har særskilt ansvar for de under 18år. Polititjenestemennene kan gjennomføre bekymringssamtaler med barn som er under den kriminelle lavalder (15 år), følger opp rusprøver, har forebyggende oppdrag som for eksempel tilstedeværelse på arrangementer og skoler. Etterforskerne etterforsker saker der det har vært begått en kriminell handling og kan være organisert i spesialiserte avsnitt som voldsavsnittet og avsnitt for seksuelle overgrep.

I Oslo finnes det også 5 stillinger som «fagkonsulent barnevern», som er tilsatt ved politistasjonene. Disse har som hovedoppgave å koordinere samarbeid og utviklingsarbeid mellom barneverntjenesten og politiet, i tillegg til å ha et barnevernfaglig fokus i møte med barn som politiet er i kontakt med. Dette omfatter undervisning av politiet i barneverntjenestens arbeid og lovverk, til å ha med seg barneperspektiv og barnevernfaglig forståelse inn i sakene som kommer inn på politistasjonen. Fagkonsulentene er formelt ansatt i kommunen, Barne- og Familieetaten i Oslo (BFE), men er utstasjonert på hver sin

politistasjon (2 Sentrum, 1 Manglerud, 1 Majorstua og 1 på Stovner). Tidligere var stillingene organisert under barneverntjenesten i bydel Gamle Oslo. Stillingene tjener bydelene som omfattes av politistasjonen og skal også være delaktige i å utvikle bydelsbarnevernet. Fagkonsulenten representerer barneverntjenesten i KOG-møter.

I saker hvor gjerningspersonen er under 18 år følger det av straffeprosessloven § 249 andre ledd, at påtaleavgjørelse skal treffes innen seks uker etter at vedkommende ble mistenkt i saken, med mindre hensynet til etterforskningen, eller andre særlige grunner tilsier at det er nødvendig å bruke lengre tid. Seksukersfristen gjelder også politiets oversendelse til statsadvokaten når påtalekompetansen ligger til høyere påtalemyndighet. Tiltalespørsmålet skal normalt avgjøres innen 15 dager fra den blir mottatt, men kan avgjøres senere dersom særlige omstendigheter gjør dette nødvendig (Riksadvokaten, Domstolsadministrasjonen, Politidirektoratet, Kriminalomsorgsdirektoratet, & Konfliktrådet, 2021c).

2.2.2 Konfliktrådene - egnethet og samtykke

Figur 3, vedlegg 10: Organiseringen av Konfliktrådene.

I figuren vises ungdomskoordinatorens organisatoriske plassering. Konfliktrådet består av leder, ungdomskoordinatorer, rådgivere og meklere. Ungdomskoordinator har ansvaret for gjennomføring av ungdomsoppfølging og ungdomsstraff etter Konfliktrådsloven kap.4 og 5. Ungdomskoordinator er fast ansatt i konfliktrådet, i motsetning til meklere, som er et frivillig verv. Rådgiverne koordinerer og veileder meklerne. Sakene som bringes inn til Konfliktrådet av påtalemyndighetene drøftes i forkant i Koordineringsgruppe-møter (KOG-møter). KOG

finnes i hvert politidistrikt og kan bestå av representanter fra påtalemyndighet, politi, kriminalomsorg og barnevern (Konfliktrådsloven, 2014, § 3, 4, 5, 7).

For drøfting i KOG må det foreligge samtykke, jf. Straffeprosessloven § 83 og for behandling i konfliktrådet, samtykke etter konfliktrådsloven § 11. Dette samtykket innhentes av politiet i avhørssituasjon, hvor barnet og verge får informasjon om hva ungdomsstraff og ungdomsoppfølging innebærer. KOG kan også være et rådgivende organ for påtalemyndighetene i vurderingen av egnethet for straffereaksjonene, og ungdomskoordinator ved vilkårsbrudd, særlig ved nye straffbare handlinger (Konfliktrådet, 2021a).

Ved ungdomsoppfølging fastsetter påtalemyndigheten gjennomføringstiden (unntaksvis domstolen), med en gjennomføringstid inntil ett år. Ungdomsstraff kan bli ilagt på nytt, men ikke videreføres. Ved ungdomsstraff fastsetter domstolen gjennomføringstiden, fra 6 måneder til 2 år. Dersom fengselsstraffen, som ville ha blitt idømt uten ungdomsstraff, ville vært klart lenger enn to år, kan en gjennomføringstid vare inntil 3 år (Konfliktrådsloven, 2014, § 23). I tillegg til straffereaksjonene kan det parallelt gjennomføres meklingsmøter med for eksempel fornærmede. Dette gjennomføres da av mekler og er ikke en del av de strafferettslige reaksjonene.

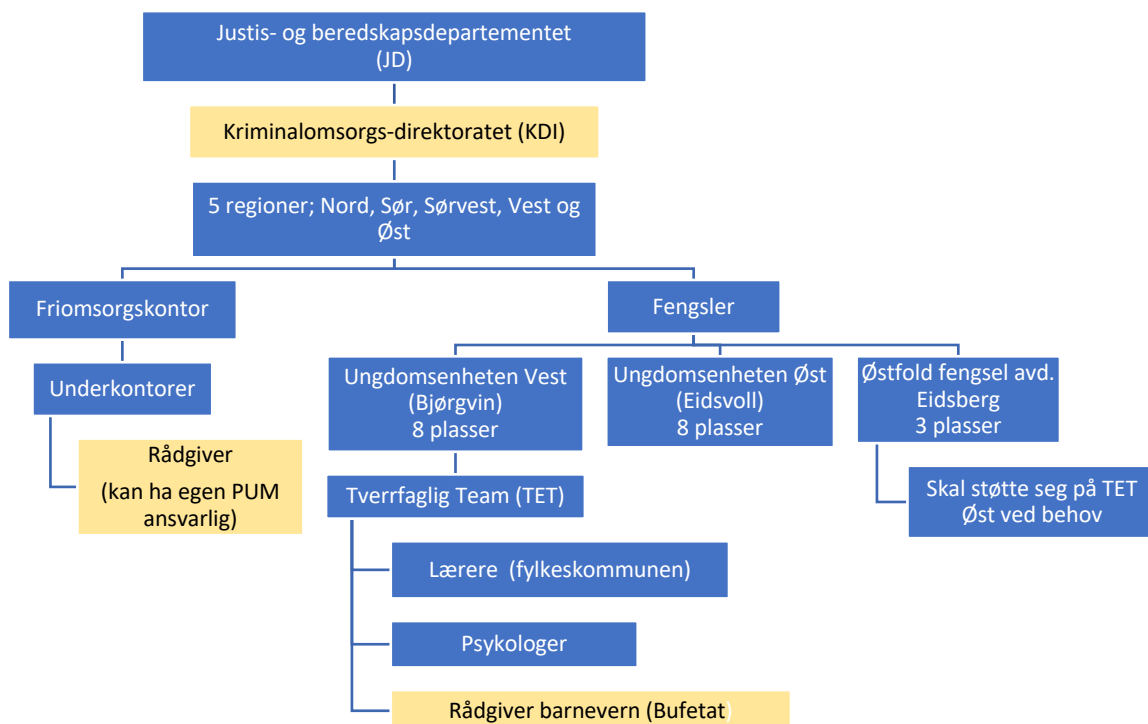
Konfliktrådets behandling av straffesaker er omfattet av Lov om Konfliktrådsbehandling (konfliktrådsloven) kap.3. Det fremgår her plikten til å behandle saker etter avgjørelse ved påtalemyndigheten eller domstolen, og at behandlingen skal være påbegynt så snart som mulig etter at saken er mottatt. Når avtalen (ungdomsplanen) er oppfylt, sendes det bekreftelse om dette til påtalemyndighetene. Dersom det er brudd i behandlingen, for eksempel der siktede ikke møter, avtale ikke kommer i stand eller avtale brytes, oversendes saken tilbake til påtalemyndighetene. Påtalemyndighetene kan så åpne straffeforfølgning på nytt eller bringe saken inn for retten for fastsettelse av nye vilkår eller fullbyrding av subsidiær straff (Konfliktrådsloven, 2014, § 21)

Konfliktrådet er delt inn i 12 distrikter og behandler sivile saker innbrakt av partene eller offentlige etater gjennom mekling, og følger opp straffereaksjoner for barn 15-18 år. Straffereaksjonene er tredelt og består av et oppstartsmøte (ungdomsstormøte), ungdomsplan og oppfølgingsteam. Virksomheten bygger på gjenopprettende prosess som legger til rette for at partene og andre som er berørt av et lovbrudd eller konflikt skal komme til enighet om

virkningene av dette, i fellesskap (Konfliktrådsloven, 2014, § 1).

Konfliktrådets distrikter kan strekke seg på tvers av fylkesgrenser. For eksempel dekker Konfliktrådet Oslo både Oslo kommune/fylke og 13 kommuner i Viken fylke. Andre distrikter har også underavdelinger, for eksempel Konfliktrådet Vest med avdelingene Bergen og Førde (med unntak av 5 kommuner som tilhører distrikt Sør-Vest). Etter konfliktrådsloven § 13 skal saken behandles i den kommunen hvor klager/fornærmede bor eller oppholder seg, med mindre annet er fastsatt av loven. I saker som overføres av påtalemyndigheten, er det de som beslutter hvilket konfliktråd som skal behandle saken. Dersom konfliktrådet finner det hensiktsmessig kan en sivil sak overføres til et annet konfliktråd, eller avtales med påtalemyndighetene om overføring (Konfliktrådet, 2021b).

2.2.3 Kriminalomsorgen

Figur 4, vedlegg 10: Organiseringen av Kriminalomsorgen

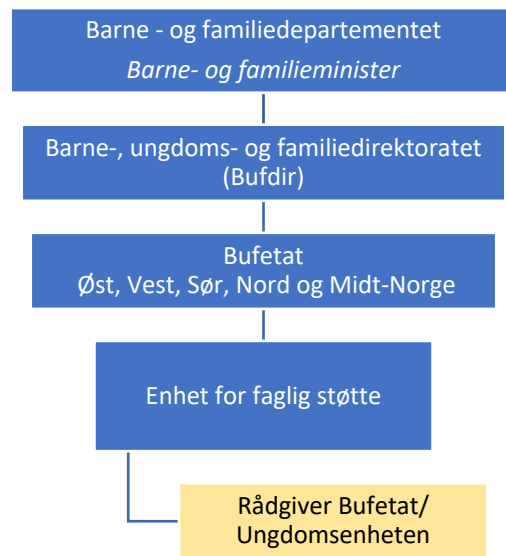
Figuren viser organisatorisk plassering av informantene i kriminalomsorgen, rådgiver ved fromsorgskontorene, Bufetats rådgiver i Ungdomsenheten og rådgiver i KDI.

Fromsorgskontorene har ulike typer straffegjennomføringssaker i samfunnet,

samfunnsstraffene, og gjennomfører personundersøkelser. Friomsorgskontorene kan også være representert i koordineringsgruppene (KOG) som holdes av politiet. For barn som begår lovbrudd møter de rådgivere som arbeider ved friomsorgskontorene, og som gjennomfører personundersøkelser for mindreårige (PUM). Disse gjennomføres etter anmodning fra politiet, hvor målet er å avklare om barnet som har begått lovbrudd er i målgruppen for ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging i Konfliktrådet (egnethet). Personundersøkelsen skal som hovedregel alltid gjennomføres når siktede var under 18 år på handlingstidspunktet (Straffeprosessloven, 1981, § 161 a). Samtidig er personundersøkelsen avhengig av samtykke fra barnet da det skal innhentes informasjon fra andre instanser. I personundersøkelsen konkluderer rådgiverne om egnethet, modenhet og med hvilke tiltak som er aktuelle. PUM skjer i form av et intervju og innhenting av informasjon som tar sikte på å beskrive livsområder som; bolig, økonomi, sysselsetting, nettverk, helsetilstand, rusmiddelbruk og andre forhold av betydning. På bakgrunn av denne gis en faglig vurdering som har søkelys på momenter som er relevante for å motvirke kriminalitet (Kriminalomsorgen, 2021b).

Kriminalomsorgsdirektoratet har det øverste faglige og administrative ansvaret for kriminalomsorgen. De regionale kontorene fremskaffer plasser i fengsel for mindreårige. Politidistriktet sender dommen og saksdokumenter til regionen for anvisning av fengselsplass eller friomsorgskontor. Regionen hvor domfelte har bostedsadresse er ansvarlig for at straffegjennomføringen påbegynnes og for å treffe vedtak om valg av fengsel eller friomsorgskontor (Kriminalomsorgen, 2021c).

2.2.4 Ungdomsenhetene

Figur 5, vedlegg 11: Rådgiver i Bufetat/Ungdomsenheten

Figuren viser organisatorisk plassering i Bufetat, av Bufetats rådgiver i ungdomsenheten. Rådgiver (merket i gult) er ansatt i Bufetat, enhet for faglig støtte, men har sin daglige og fysiske arbeidsplass ved ungdomsenheten. Rådgiver har med seg det barnevernfaglige perspektivet i det daglige arbeidet med barnet under fengselsoppholdet. Rådgiver fungerer også som bindeledd og samarbeidspartner med kjennskap til barnevernets organisering og ansvar. Dette er særlig viktig i forkant og etterkant av fengselsoppholdet, dersom barnet har oppfølging av barneverntjenesten. Rådgiver har også en rolle i Tverretatlig Team (TET) som er et rådgivende organ for fengselsledelsen i vurderingen av soningsskader og ungdommens progresjon under fengslingen. TET består av rådgiver fra Bufetat, psykologer, og lærer/spesialpedagog fra fylkeskommunen. Ungdomsenhetene har et basispersonale som har ansvar for barna. Disse er inndelt i team og består av 50% fengselsfaglige og 50% sosialfaglige ansatte, som går i turnus (Hydle, 2014, s12).

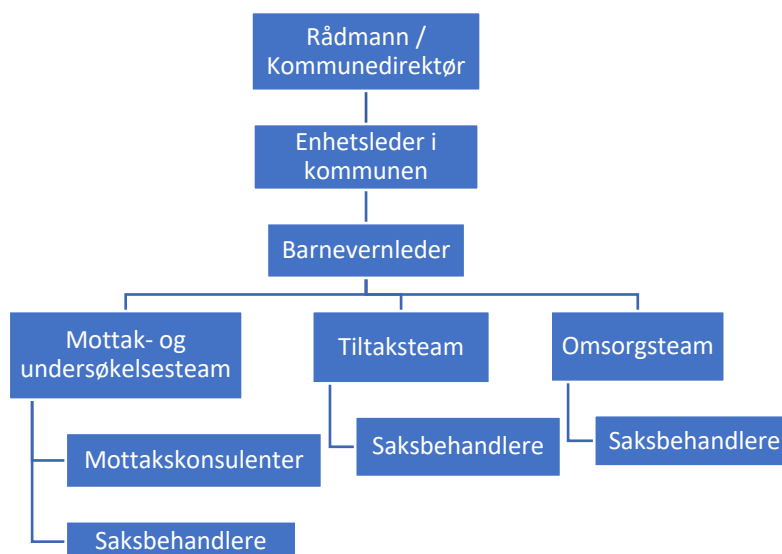
På Kriminalomsorgens nettsider er det oppgitt to ungdomsenheter i Norge for innsatte i alderen 15-18 år; Ungdomsenhet Vest i Bjørgvin fengsel, og Ungdomsenhet Øst i Romerike fengsel. Begge enhetene har fire plasser og tar imot både innsatte i varetekt og domfelte. Ungdomsenhetene har tverretatlige team (TET) som skal kartlegge og tilrettelegge for endringsarbeid der deler av straffegjennomføringen kan skje utenfor fengsel.

Ungdomsenhetene har landsdekkende funksjon og samarbeider tett med kriminalomsorgen, barnevern, psykisk helsevern, utdanning/opplæring og andre kommunale tjenester (Kriminalomsorgen, 2021d).

2.3 Tiltakskjeden i barnevernet

Lov om barneverntjenester (barnevernloven) med tilhørende forskrift regulerer oppgave- og ansvarsfordelingen mellom det kommunale barnevernet (barneverntjenesten) og statlig barnevernmyndighet. Statlig barnevernmyndighet omfatter Barne- og familiedepartementet (BFD), Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) og statsforvalter. Statlige barnevernmyndigheters organisatoriske inndeling, myndighet, oppgaver og oppgavefordeling er beskrevet i barnevernloven §§ 2-2 og 2-3, hvor departementet har det overordnede ansvaret for barnevernsområdet (Barnevernloven, 1992).

2.3.1 Barneverntjenesten – organisering og vedtaksmyndighet

Figur 6, vedlegg 11: Eksempel på organisering av kommunal barneverntjeneste

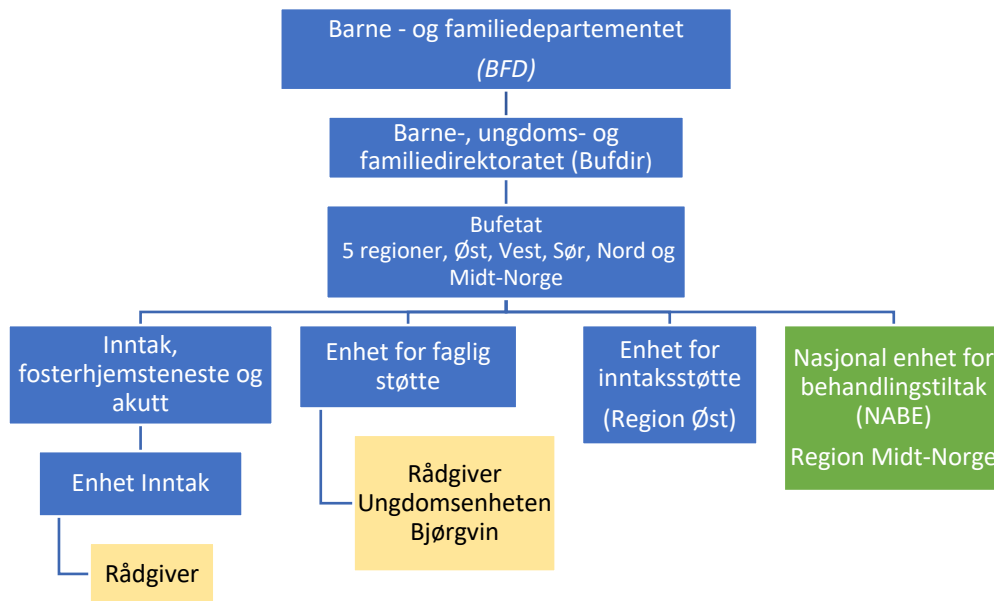
Figuren viser et eksempel på organisering av en kommunal barneverntjeneste etter spesialistmodellen. Barnevernleder er øverste leder for barneverntjenesten og har ansvaret for kommunens lovpålagte oppgaver. Barnevernleder har også vedtaksmyndighet til å fatte vedtak etter barnevernlovens akuttparagrafer (§ 4-6). Denne kan ikke delegeres til andre enn stedfortreder (Ofstad & Skar, 2017, s. 36). Barneverntjenestene har ulike organisering, som

gjærne avhenger av antall stillinger og mulighet for spesialisering, disse omtales gjærne som spesialist- eller generalistmodell, og ulike varianter av disse. Dette kan innebære en oppgavefordeling innad i tjenesten, hvor man arbeider med ulike deler av en barnevernssak; mottak/undersøkelse, tiltak og omsorg. Ved organisering i en generalistmodell vil saksbehandlerne utføre alle oppgavene, fra mottak til omsorg (Barnevernloven, 1992, §§ 4-2, 4-3, 4-16).

Barnevernloven § 3-5, 2.ledd pålegger barneverntjenesten et oppfølgingsansvar for alle under 18 som sitter i varetekt eller soner fengselsstraff. Dette ansvaret gjelder også barn som ikke har mottatt tiltak fra barneverntjenesten tidligere. Det legges til grunn at oppfølging under fengselsoppholdet krever samtykke fra foreldrene og barnet, i og med at oppfølgingen skal regnes som et iverksatt barnevernstiltak. Det finnes ikke hjemmel i barnevernloven for å iverksette oppfølgings tiltak uten samtykke. Oppfølgingsansvaret faller til kommunen der barnet pågripes dersom barnet ikke mottar tiltak fra barneverntjenesten da pågripelsen skjedde. Der barnet mottar tiltak fra barneverntjenesten, er det kommunen som har iverksatt tiltaket som har oppfølgingsansvaret. Dette kommer frem i forarbeidene, som begrunner at en slik ordning er mest i samsvar med hovedregelen om oppholdskommunens ansvar (Ofstad & Skar, 2017, s. 443).

For noen av barna som begår lovbrudd kan det være aktuelt med plassering utenfor hjemmet, for eksempel med utgangspunkt i rusproblematikk eller voldsutøvelse. På bakgrunn av dette kan det vurderes at barnets har vist så alvorlige atferdsvansker at det ikke kan avhjelpest med hjelpetiltak i hjemmet. Barneverntjenesten kan da vurdere å plassere barnet akutt etter barnevernloven § 4-6, 2. ledd, for deretter å fremme sak til fylkesnemnda om plassering og tilbakehold i institusjon uten/med eget samtykke §§ 4-24 og 4-26 (Barnevernloven, 1992).

2.3.2 Bufetat - barnevernets andrelinje og bistandsplikt

Figur 6, vedlegg 6 og 11: Organiseringen av Bufetat

Figuren viser organisatorisk plassering av rådgiver i inntak, som fremskaffer og følger opp institusjonsplasseringer (merket i gult), og organisatorisk plassering av rådgiver i ungdomsenheten i Bufetat (også merket gult). Figuren viser også organisatorisk plassering av NABE som vurderer og målgruppevurderer ungdommene som barneverntjenestens søker om plasseringer for (merket i grønt) (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021).

Bufetat er inndelt i sentralt, regionalt og lokalt nivå, hvor det sentrale nivået er Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), det regionale Bufetat og det lokale er institusjonene. Det kommer frem av loven at Bufetat har plikt til å bistå barneverntjenesten med plassering av barn utenfor hjemmet. Denne bistandsplikten inntreter etter en anmodning fra barneverntjenesten. Statens bistandsplikt og ansvarsfordeling er nærmere beskrevet i rundskriv Q-08/2007 (Barne- og likestillingsdepartementet, 2007; Ofstad & Skar, 2017, s. 40-46).

Anmodning om bistand skjer i form av en skriftlig søknad, hvor det bes om ulike typer vedlagt dokumentasjon til søknadene. For barn som begår lovbrudd vil dette typisk handle om anmodning om bistand for plassering i behandlingstilstand under tvang med eller uten samtykke etter barnevernloven §§ 4-24 og 4-26. I noen tilfeller vil det i tillegg være aktuelt å

fremme sak om omsorgsovertakelse etter barnevernloven § 4-12. En rådgiver fra inntaksteam (merket i gult), som arbeider med institusjonsplasseringer, vil deretter kobles på for å gjøre vurderingen av søknaden og følge opp plasseringen.

For å vurdere søknaden har Bufetat opprettet Nasjonal enhet for behandlingstiltak (NABE, merket i grønt). NABE bistår blant annet inntak med kartlegging og målgruppedifferensiering av alle ungdommer som kommunen søker om behandlingstilstand til etter barnevernlovens §§ 4-24 og 4-26. Målgruppevurderingen gjøres med en risikokartlegging (YLS/SMI), som kategoriserer barna i 4 risikonivå (lav, moderat, høyt og svært høyt) (Nasjonale enhet for behandlingstiltak (NABE), 2021a; Bufdir, 2020). På forhånd er private og kommunale institusjoner og omsorgssentre godkjent og årlig kontrollert av Bufetats regionale avdeling «Kvalitet og godkjenning». Bufetat har også ansvaret for etablering og drift av statlige institusjoner etter barnevernloven og kvalitetsforskriften. Krav til godkjenning er regulert i godkjenningsforskriften og presiseringer gitt av departementet og Bufdir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021b).

2.3.3 Barnevernvakten – barneverntjenestens akuttberedskap

Figur 7: Eksempel på organisering av barnevernvakt. Fullstendig organisasjonskart, vedlegg 11.

Barnevernvakten skal bistå barn og familier i akutte situasjoner og hjemler sine tiltak i barnevernloven. Barnevernvakten er organisert ulikt i Norge, noen er døgnåpne, noen tar kun akutthenvendelser utenom barneverntjenestens åpningstid og noen barneverntjenester har bakvaktordning. Mange barnevernvakter er interkommunale, hvor en kommune er vertskommune og inngår i en samarbeidsavtale hvor flere kommuner går sammen om å kjøpe denne tjenesten. Vedtakskompetansen er i de akutte tvangshjemlene i barnevernloven gitt barnevernleder eller stedfortreder. Dette innebærer at dersom barnevernvakten selv skal ha myndighet til å fatte akuttvedtak etter barnevernloven §§ 4-6,2.ledd, 4-25 og 4-29 må barnevernleder ha utpekt leder av barnevernvakten som stedfortreder i sitt fravær. Barnevernloven § 4-25,2.ledd gir også påtalemyndighetene anledning til å fatte midlertidig

vedtak etter vilkårene i barnevernloven § 4-24 (plassering og tilbakehold i institusjon uten eget samtykke). Barnevernlovens § 4-25, 2.ledd tredje punktum gir tilsvarende anvendelse for barnevernloven § 4-6,2.ledd (midlertidig plassering i akuttsituasjoner). Dette gjør at barnevernvakten også kan henvende seg til påtalemyndighetene (politijurist) (Ofstad & Skar, 2017, s. 36).

Romerike barnevernvakt inngår for eksempel i et interkommunalt samarbeid med 11 kommuner hvor Lørenskog kommune er vertskommune, og har døgnåpen beredskap. Romerike barnevernvakt har ikke delegert vedtaksmyndighet, som innebærer at de selv ikke kan fatte tvangsvedtak etter barnevernloven. Barnevernvakten er samlokalisert med Øst politidistrikt i deres lokaler i Lillestrøm (Lillestrøm kommune) og støtter seg på politijuristene på vakt (se vedlegg 11). Leder av barnevernvakten er i tillegg barnevernfaglig representant for samarbeidskommunene i KOG (koordineringsgruppen).

Kapittel 3 – Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet redegjør jeg for det teoretiske rammeverket for oppgaven. Her vektlegges Foucaults begreper om makt og hvordan dette kommer til uttrykk i praksis som jeg anser som relevante for min oppgave. Min forståelse av Foucaults begreper om Governmentality, makt- og selvteknologier er førende for analysen av datamaterialet i oppgaven.

3.1 Foucault - makt, styring og styringsredskaper

Michel Foucault (1926-1984) var en fransk filosof og idéhistoriker som er kjent for sine analyser av hvordan det moderne mennesket har erkjent seg selv og hvordan denne erkjennelsen er forbundet med maktmessige inngrep. Selv om Foucault ikke var sosiolog har han gjennom sine undersøkelser av makt, kunnskap og forholdet mellom disse, hatt innflytelse i sosiologien. Han har spesielt studert hvordan vitenskapelige diskurser har vokst frem i samspill med forvaltnings- og kontrollpraksiser i Vest-Europa, som erstattet tidligere og tradisjonelle former for makt og kunnskap (Aakvag, 2008, s. 304-305; Villadsen, 2007, s. 17).

Foucaults overordnede prosjekt er å utfordre forestillingen om at vi, i overgangen fra et tradisjonelt til et moderne samfunn, blir mer frie, fornuftige og opplyste. Foucault studerte moderniteten og omtales gjerne som postmodernist og poststrukturalist. Den moderne epoken omfatter reformasjonen, den vitenskapelige revolusjon og opplysningstiden, og er knyttet til fenomener som kapitalisme og demokrati. Postmodernismens kjerne er kritikk av hele det moderne prosjekt og de verdier det er bygget på; vitenskap, struktur, det rasjonelle subjekt osv. Poststrukturalismen viderefører og kritiserer strukturalismen, som hevder at strukturer produserer subjekter. Poststrukturalistene kritiserer strukturalistene for å operere med en forestilling om enhetlige strukturer med et stabilt sentrum. Foucault hevder at språklige og sosiale strukturer er historisk foranderlige. Dette utgjorde Foucaults overordnede prosjekt; at det moderne mennesket er underlagt omfattende former for intellektuell normalisering og institusjonell disiplinering enn noe menneske tidligere i historien (Aakvag, 2008, s. 296-305).

Foucault utviklet aldri noe teoretisk system som man kan finne hos andre sosiologer, og hans forfatterskap blir gjerne delt i tre faser; moderne former for kunnskap, samspillet mellom

makt og kunnskap og subjektets selvteknologier. Disse fasene bygger på hverandre og består av publikasjoner og forelesninger som til sammen utgjør et dynamisk arkiv av problemstillinger og begreper. Slik utvikles også begrepene og får nye funksjoner og innhold. Begrepenes innhold og tolkning kan derfor variere noe. Min forståelse av Foucault tar utgangspunkt i andres tolkninger, på både engelsk, norsk og dansk, oversatt fra fransk. Disse er fremhevet under hvert begrep (Aakvag, 2008, s. 302-305; Eliassen, 2016, s. 18-21).

3.2 Disiplinær makt – panoptikon og biomakt

Utgangspunktet for Foucaults maktanalyser var Vest-Europas overgang fra det tradisjonelle bondesamfunnet til et moderne industrielt samfunn, hvor den tradisjonelle orden har brutt sammen og en moderne sosial orden skal etableres. Det tradisjonelle samfunnet ble holdt sammen gjennom uformell sosial kontroll i tette, gjennomsiktede lokalsamfunn og gjennom rituell fremvisning av makt og opphøydhed fra øvrigheten - slik som kongen eller embetsmenn. Ifølge Foucault viste dette seg utilstrekkelig på grunn av industrialisering og spesialisering av arbeidskraft, som skapte et behov for koordinering og kontroll av befolkningen. Kraftig befolkningsvekst resulterte i en stor mengde mennesker unndratt den uformelle og stedsbaserte sosiale kontrollen. Foucault hevdet at den sosiale orden som gikk tapt i det tradisjonelle samfunnets kollaps gjenopprettes med overvåkning og kontroll, gjennom biomakt og panoptisk disiplinering av befolkningen (Aakvag, 2008, s. 313-314).

Begrepet «panoptisk disiplinering» stammer fra Foucaults bok om det moderne fengselets historie «Overvåkning og straff». Panoptikon var en arkitektonisk modell og fengsel, hvor de innsatte var under kontinuerlig overvåkning og isolerte i hver sin celle. Panoptikon var et sirkelformet bygg hvor vinduene vendte mot et vaktårn, der det potensielt kunne være vakter bak lukkede persiener. Det ble bygget flere fengsler inspirert av denne modellen og prinsippet ble etablert i moderne institusjoner som sykehus, psykiatriske institusjoner, skoler og fabrikker. Den sosiale orden som gikk tapt med det tradisjonelle samfunnet gjenopprettes gjennom overvåkning og kontroll og ved å bruke disiplineringsbegrepet gjøres kroppen til gjenstand for sosialisering (Aakvag, 2008, s. 314). Dette vil jeg komme tilbake til i analysene og i avsnittet om maktteknologier.

Den panoptiske disiplineringen retter seg mot kroppen og gjør den til gjenstand for sosialisering gjennom blant annet å underkaste seg et tidsregime. Dette kan for eksempel være arbeidstiden (kontorets åpningstider, turnus), skoledagen (timer og friminutt) og hverdagen i fengselet (skole/arbeid, måltider, innelåsningsperioder). Disiplineringen av kroppen er avhengig av effektive sanksjoner, hvor institusjonen kan belønne eller straffe korrekt eller avvikende atferd. I fengsel kan dette være ved fratagelse av goder og aktiviteter, lengre innelåsningsperioder og isolasjon, eller på arbeidsplassen gjennom samtale med leder, muntlig og skriftlig varsel, fratagelse av arbeidsoppgaver og oppsigelse (Aakvag, 2008, s. 314-317).

Disiplineringen omfatter også organiseringen og arkitektur av rom og bygg, hvor hver enkelt aktivitet og kropp har sin faste plass og hvor den enkelte fysisk kan sperres inne. Kontinuerlig overvåkning er tett knyttet til sanksjonene og sørger for at f.eks. fangen, arbeideren, pasienten eller eleven hele tiden er synlige og at de vet det. På en arbeidsplass kan dette komme til uttrykk ved at alle arbeiderne (saksbehandlerne, politietterforskere, rådgivere osv.) arbeider i en åpen kontorløsning, eller kontorer med vindu, mens lederne er fysisk plassert i en annen etasje eller på eget, lukket kontor. Panoptikon skiller det å se fra å bli sett. Som en del av overvåkingen gjøres den ansatte eller innsatte til gjenstand for eksaminering. Gjennom observasjoner og testing fremstilles det en mengde kunnskap og informasjon om den enkelte; evalueringer, ansattmapper, utredninger og journaler. Denne kunnskapen har ifølge Foucault en individualiserende effekt ved at den gir hver enkelt en særegen historie (Aakvag, 2008, s. 316).

Ved å organisere kroppens aktiviteter i tid og rom, og å knytte dette opp mot sanksjoner, overvåkning og eksaminasjon oppstår et sterkt normaliseringstrykk. Gjennom internalisering av institusjonenes kriterier for avvikende og normal eller ønskelig atferd skapes en effektiv standardisering og normalisering av atferd. Foucault hevder på bakgrunn av dette at det moderne samfunnet ikke har medført mer frihet for den enkelte, men at individet gjennom institusjonene underkastes disiplin som omformer kroppen til et «lydig redskap i samfunnets tjeneste» (Aakvag, 2008, s. 316). Dette vil jeg komme nærmere inn på i avsnittet om maktteknologier.

Der den panoptiske disiplineringen skaper orden lokalt innenfor enkeltinstitusjoner, omtaler Foucault den andre hovedformen for makt på nasjonalt og globalt nivå som biomakt. Foucault hevder at den moderne staten påtvinges hovedansvaret for å løse ordensproblemet som

oppstår i overgangen fra det tradisjonelle samfunnet, og definerer biomakt som «i den moderne statens regulering av den befolkningen som befinner seg på dens territorium» (Aakvag, 2008, s. 318).

For å kunne utøve biomakt på nasjonalt eller globalt nivå trenger staten kunnskap om befolkningen og makt til å kunne iverksette de tiltak den finner nødvendig. For målgruppen unge lovbrytere vil dette komme til syne gjennom forarbeider som NOU-rapporter, kunnskapsrapporter, lovverk o.l., som også utgjør kunnskapsgrunnlaget for denne oppgaven. Staten får begge deler ved å knytte seg opp mot de allerede etablerte panoptiske institusjonene, som produserer kunnskap om befolkningen, og iverksetter tiltak gjennom disse. Gjennom koordinert bruk av de panoptiske institusjonenes kunnskap og makt forvalter staten makt over livet, dette er kjernen i biomaktens styringskretsløp. Foucault karakteriserer dette som en «makt som positivt utøves over hverdagslivet, hvor staten påtar seg å forvalte og mangfoldiggjøre det, og å kontrollere og samordne reguleringer av det» (Aakvag, 2008, s. 317-318).

3.3 Pastoral ledelse

Foucault betegner pastoral ledelse som en individualiserende makt. Med dette pekte han på prestens, eller pastorens, måte å føre den enkelte mot frelse. Ved å avdekke individets indre tanker, forestillinger og hemmeligheter, og slik gjøre krav på hva individet fremstiller som sin sannhet og hvem det er, bindes individet til sine egne ord. På en slik måte kunne individet settes til ansvar for sine tanker og ledes. For å kunne lede måtte pastoren kjenne til de enkeltes sjeler og sikre at særlig syndige eller umoralske karakterer kom til syne. Foucault hevdet at den pastorale ledelsen ikke opphørte ved fremveksten av den moderne staten, og kirken fikk en redusert posisjon i samfunnet. Der den bekjennende sannhetsproduksjonen før var i kirken hadde teknikker lignende de pastorale blomstret opp innenfor det moderne samfunnet i psykologiske, pedagogiske og terapeutiske praksiser (Villadsen, 2007, s. 158-159).

Den pastorale maktformen er dermed intim ved at den er rettet mot borgerens sjel og subtil fordi den gjør den som makten er rettet til autoritet for å bestemme personens lidelser. Samtidig finner samtalene ofte sted med en autoritet som filtrerer utsagnene og leder talen i en bestemt retning. I disse teknikkene ligger også ofte adskillelsespraksiser, hvor

yrkesutøveren skal skille individer fra hverandre, feks. motiverte, fra ikke-motiverte klienter. Den pastorale ledelsen gir på den måten yrkesutøveren makt til å styre diskurser, og i praksis sitt eget og klientens handlingsrom (Villadsen, 2007, s. 158-159).

3.4 Styringsmentalitet og styringsredskaper

Foucaults overordnede prosjekt var å utfordre tanken om hvordan maktutøvelse er historisk og kulturelt innleiret i praksis, og hvordan makten har skiftet uttrykksform i overgangen fra et tradisjonelt til et moderne samfunn. Med utgangspunkt i subjektoppfattelsen og diskursbegrepet introduserte Foucault begrepet Governmentality. For å forstå Governmentality-begrepet er jeg inspirert av Aamodt, Mik-Meyer, Villadsen og Dean.

Governmentality har ofte blitt oversatt til styringsmentalitet og kan defineres som den moderne, liberale styringsmentaliteten, hvor styring foregår ved at den blir rettet mot individers selvstyring. Foucault bruker uttrykket «makten er produktiv», og peker med dette på dobbeltheten ved at makten både er rettet utenfra, samtidig som makten får individet til å styre seg selv. Governmentality-analyser fokuserer på spenningen mellom individets frihet på den ene siden og statens anledning til å bruke makt på den andre. Når makten eller styringsmentaliteten er fullbyrdet er det ikke lenger behov for tvang eller disiplinering fordi makten er blitt internalisert i individet, den er blitt ett med individets vilje (Villadsen, 2007, s. 157).

Det moderne velferdssamfunnet kjennetegnes ifølge Foucault, ved at det fremelsker, fremdyrker og stimulerer bestemte evner hos borgerne. Det er en skapende makt som søker å gjøre individer til, og å få individene selv til å gjøre seg til, bestemte subjekter. Makten blir produktiv i den forstand at den moderne stat kombinerer totaliserende prosedyrer og individualiserende teknikker. Ved å operere med borgerne som en totalitet og som enkeltindivider blir kunnskap om borgerne etablert omkring to akser. Slik kan makten betraktes som produktiv snarere enn repressiv ved at formålet er å bevege individet i retning av en standard for normalitet, definert av vitenskapen (Aamodt, 2015, s. 34-35; Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s.16-17).

Resultatet kan være svært produktivt, f.eks. i arbeidet med unge lovbrytere. Gjennom kjennskap til gruppens kjennetegn, gjennom forskning og erfaring (institusjonene, barnevern, politi osv., forskning på effekten ved tiltak), kan effektive tiltak raskt iverksettes, og rett hjelp til rett tid.

Operasjonaliseringen av governmentality skjer gjennom teknologier. Makten utgår ikke lenger fra et sentrum, men utøves i desentraliserte relasjoner, i et moderne samfunn. Foucault definerer maktteknologier som teknologier som prøver å bestemme individers atferd, og underlegge de bestemte mål og former for disiplin og kontroll. Maktteknologier er både instrumenter å styre med, og å iaktta med (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 28).

Maktteknologiene gjør oss til gjenstand for vitenskapsproduserende granskning og praktisk styring. Dette skjer gjennom å underlegge individet en bestemt type styring eller blick som igjen produserer en type kunnskap og praksis. Foucault skiller mellom fire typer; produksjonsteknologi (knyttet til produksjonen av ting), tegnteologi (knyttet til tolkning av tegn, symboler og meninger), maktteknologi (styrer gjennom objektivering av subjektet) og selvteknologi (hvordan individet styres til å styre seg selv) (Aamodt, 2015, s.35; Villadsen, 2007, s. 29-33). I denne oppgaven har jeg valgt å benytte de to sistnevnte.

3.4.1 Maktteknologi

Foucault definerer maktteknologier som teknologier som tilstreber å bestemme individers oppførsel ved å utsette de for spesifikke mål og former for disiplin og kontroll.

Maktteknologier handler om de praktiske instrumentene og institusjonelle prosedyrer som brukes til å styre mennesker med. Slik synliggjøres og ledes blikket mot bestemte objekter ved subjektet, som videre spiller inn i diskursen og former nye styringsobjekter, som igjen kan gjøres til gjenstand for viten og begrepsdannelse (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 28)

3.4.2 Selvteknologi

Selvteknologier handler om hvordan mennesket gjør seg selv til gjenstand for egen styring. Dette skjer gjennom redskaper som subjektet kan bruke til å isolere bestemte egenskaper ved seg selv, som vitens- og styringsobjekt. Gjennom teknologiene skapes disposisjoner for hva

som kan sies, og av hvem. (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 30).

3.5 Subjektdannelsen og diskurs

Foucault, Laclau og Mouffe baserer seg på Althussers interpellasjon, hvor individer er «interpellert», eller «satt» i bestemte posisjoner i diskursene. I kraft av disse posisjonene dannes identitet. Ved å forstå subjektene som skapt av diskurser, etablerer diskursene subjektposisjoner diskursdeltakerne kan inneha. Subjektposisjoner er viktig i denne sammenhengen fordi den plasserer identitet i det diskursive og dermed i vitenskapelige, politiske og faglige praksiser. Vi får identitet ved å bli representert diskursivt og en kan derfor identifisere seg med en subjektposisjon. Ulike sider ved individet vil vektlegges og skifte etter hvilke diskurser identiteten inngår i. En gitt identitet er derfor mulig, men ikke fast. Subjektposisjonene gir slik muligheter og begrensninger i individets handlingsrom, og gjennom disse posisjonene lever vi våre liv og forstår verden gjennom (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 53-54).

Diskursene produserer ikke bare individuelle, men også kollektive identiteter. En kollektiv identitet forstås i diskursteorien som en glidende overgang mellom identitetstyper, for eksempel lovbrøyer - lovbrøyer, ungdommen(e), rådgiver(e) osv. Ved at diskursene betegner en gruppe som eksisterende, fremheves noen identitetsmuligheter som relevante, mens andre ignoreres. Kollektiv gruppedannelse kan derfor forstås som en reduksjon av muligheter ved at man ignorerer forskjeller innad i gruppen. Gruppedannelse inngår derfor i kampen om hvilken samfunnsdiskurs som har gjennomslagskraft, ved om den er representert og konstituert som en gruppe. Til grunn for enhver diskurs ligger et usagt system av koder og regler for regulerer hvilke utsagn som kan ytres, av hvem, til hvem og når. Slik utvikles for eksempel en vitenskapelig eller politisk diskurs. Fordi makt anses som viten og ikke noe en aktør utøver over passive subjekter, er det noen som setter premiss for viten og noen som følger det. På en slik måte får språket en egen eksistens og blir forhandlingsbart. (Aakvag, 2008, s. 306-309; Jørgensen & Phillips, 1999, s. 52)

Diskursteoriens utgangspunkt er at ingen diskurs kan etableres totalt og alltid er i strid med andre diskurser som definerer virkeligheten annerledes, og som setter andre retningslinjer for sosial handling. På visse historiske tidspunkter kan bestemte diskurser fremstå hegemoniske,

uimotsagte og selvfølgelige, men de er aldri mer etablerte enn at begrepene kan endres eller tillegges nye meninger. Etableringen av en herskende konsensus etter konflikt mellom flere diskurser kan forstås som en hegemonisk intervensjon. Gjennom sin definisjonsmakt kan diskursene regulere samhandling, og slik produserer institusjonene og sosiale praksiser, sosiale fakta (Aakvag, 2008, s. 311-312; Jørgensen & Phillips, 1999, s. 60).

Kapittel 4 – Metode

I dette kapitlet redegjør jeg for valg av metode, rekruttering og utvalg, intervju og transkribering og analyse av datamaterialet. Videre beskrives forskningens kvalitet, før kapitlet avsluttes med mine etiske vurderinger av studien.

4.1 Valg av metode

Forskning har til hensikt å bringe frem ny kunnskap, og skiller seg fra hverdagskunnskap ved at forskningen bygger på metodisk innhenting og bearbeiding av informasjon. Dette skjer gjennom innhenting av data, analyse av data og tolkning av data på en systematisk og grundig måte med en tydelig åpenhet (Johannessen, et al., 2021, s.21, 25).

Med dette kan det forstås at metode står sentralt i et forskningsarbeid og er styrende for fremgangsmåten for et forskningsprosjekt. Vitenskapen skiller mellom kvalitativ og kvantitativ forskning. Kvantitativ forskning kjennetegnes gjerne av at materiellet består av tall og analyseres og tolkes på bakgrunn av dette, mens kvalitativ forskning består av tekst. Dette betyr at man i kvalitativ forskning kan få mer utfyllende og detaljert informasjon og kunnskap på det området det forskes på (Johannessen, et al., 2021, s.23, 261).

For å kunne besvare min problemstilling har jeg valgt kvalitativ metode. Dette med bakgrunn i at kvalitativ metode gir utfyllende og detaljert informasjon og kunnskap på området som forskes på, i motsetning til kvantitativ metode som ofte kjennetegnes med mange respondenter og mer overfladiske svar slik som store befolkningsundersøkelser (Johannessen, et al., 2021, s.23). I min oppgave er jeg opptatt av å finne ut hvordan handlingsrommet til yrkesutøverne i møte med barn som begår lovbrudd, muliggjøres og begrenses i lys av makt- og selvtknologier.

For å innhente data i denne oppgaven har jeg valgt å benytte intervju som metode. Dette med bakgrunn i at intervju er en fleksibel metode som er med på å kunne gi mye informasjon om temaene jeg er ute etter, også i detaljer (Johannessen, et al., 2021, s. 105). Da Norge ble rammet av Covid-19 pandemien måtte jeg se på andre muligheter å gjennomføre intervjuene på enn den mer typiske en til en samtalen i et fellesrom. Valget falt derfor på online-

intervjuer.

Jeg vurderte også muligheten for å gjennomføre gruppesamtaler da det kunne vært hensiktsmessig å sette informantene sammen slik at de kunne snakket på sammen og på tvers av fagfeltene, for eksempel deltakerne i et KOG-møte. Jeg kom frem til at dette i større grad kunne by på utfordringer. Dette kunne eksempelvis være at informantene allerede hadde en etablert diskurs for hva et KOG-møte innebar, med sine implisitte begreper og strukturer. De kunne også valgte å forsvare seg selv og sin etat eller å legge ansvaret over på andre etater slik at jeg dermed ikke fikk stilt de spørsmålene som var relevant for min problemstilling. På grunn av Covid-19 pandemien var gruppeintervju eller fysisk intervju utelukket.

4.2 Rekruttering og utvalg

I kvalitativ forskning er gjerne antall informanter betydelige færre enn i kvantitativ forskning. Dette medfører gjerne at strategien for utvelgelsen av informanter er annerledes. Uansett hvilken type forskning man gjennomfører vil den største utfordringen ligge i å finne informanter som ikke påvirker forskningsresultatet på en uønsket måte. Dette vil kunne si at forskeren ikke når ut til hele spekteret av befolkningen eller gruppen vedkommende ønsker å undersøke og det oppstår en skjevhet i utvalget (Johannessen, et al., 2021, s.57). Det er derfor viktig at forskeren er bevisst dette i hele prosessen, men også i utvelgelsen av forskningsprosjektet.

I mitt arbeid har jeg vært opptatt av å finne informanter som kan besvare min problemstilling, og har dermed måtte være selektiv i min prosess. Dette skyldes at jeg har vært begrenset i informanter som innehar stilling, kompetanse og erfaring aktuelt for problemstillingen, som også var tilgjengelige. Hensikten med kvalitative undersøkelser er å få fylldige beskrivelser om fenomenet som beskrives og ikke generaliseringer (Johannessen, et al., 2021, s.57). For å svare på problemstillingen valgte jeg i første omgang 10 yrkesutøvere i ulike deler av straffesakskjeden og barnevernet.

For å få oversikt og å finne frem til aktuelle informanter startet jeg med å undersøke hvilke etater og organisasjoner som var involvert i valg av tiltak for målgruppen, for deretter å se hvilke stillinger og fagpersoner som fantes, og i hvilket forum de deltok i. Jeg begynte å søke i statlige og regionale organisasjonskart, dere lovverk og hvordan de ulike virksomhetene organiserte sine lokale ansvarsområder og oppgaver. Dette skulle vise seg å være både

utfordrende og for det meste utilgjengelig. Gjennom informantene og søknader om innsyn til regionale myndigheter har jeg derfor laget egne organisasjonskart, basert på organisasjonskartene som er tilgjengelige på nett og informasjon som har blitt tilgjengelig for meg via intervjuene og ved forespørsel om innsyn. Dette kommer frem i oppgavens kapittel 2 og i vedlegg 10 og 11.

Valg av informanter utgjorde også et funn i seg selv; kompleks og ulik organisering, på tvers av kommuner, regioner og politidistrikter, men også stillinger som er spesielt opprettet i Oslo, eller fagansvar som ikke praktiseres likt i distriktene.

Informantene ble først kartlagt ved at jeg metodisk kartla de ulike virksomhetene som inngikk i straffesakskjeden, og deretter hvilke roller som var i kontakt med barnet. Mange av rollene fremkom ikke i informasjonen tilgjengelig, og jeg forhørte meg derfor med eget faglig nettverk om hvem andre hadde vært i kontakt med. I og med at målgruppen for masterprosjektet ikke omfatter mange barn, omfatter den heller ikke et stort antall stillinger. Dette gjør utvelgelsen av informanter i visse stillinger forhåndsbestemt, samt at den avdekker svært ulik organisering. Informantene befant seg i hovedsak på Østlandet, både i hovedstaden, by- og mer landlige regioner, men også i andre sentrale regioner av landet. For å rekruttere informanter til prosjektet benyttet jeg meg av målrettede nominasjoner og generelle henvendelser til organisasjonene.

I intervjuene fremkom det opplysninger om svært ulik praksis hos politiadvokatene. Jeg har forsøkt å få dette bekreftet eller avkreftet gjennom forespørsler om deltakelse i intervju og forespørsel om skriftlig tilbakemelding i til sammen 6 politidistrikt i ulike deler av landet. Jeg har ikke mottatt svar på disse forespørselene.

Fordelen med rekruttering via målrettede nominasjoner var at jeg raskt kom i kontakt med aktuelle deltakere, og at samtlige var høyst relevante. Ved å gjøre det slik forsøkte jeg å eliminere at deltakerne skulle føle seg forpliktet til å delta, og unngå å involvere relasjonen til den som hjalp meg å rekruttere. Jeg fikk kontaktinformasjonen til den aktuelle informanten, og henvendte meg formelt via epost med forespørsel om intervju med informasjonsskrivet som vedlegg. Ulempene vil kunne være at jeg gikk glipp av andre aktuelle informanter som kunne belyst andre erfaringer, og at jeg ikke er kjent med hvilken informasjon som er gitt på forhånd.

Denne måten å kartlegge informantene på førte til at jeg har en blanding av metoder; snøballmetoden, nøkkelinformanter og kriteriebasert utvalg. Snøballmetoden går ut på at forskeren forhører seg om det finnes personer som kan mye om temaet som skal undersøkes (Johannessen, et al., 2021, s.64). For å rekruttere gjennom målrettede nominasjoner tok jeg kontakt via eget faglig nettverk og oppgav ønskelige kvalifikasjoner og stillinger. Dette gjorde at jeg kom frem til aktuelle kandidater forholdsvis raskt. Min første kontakt og henvendelse ble sendt ut formelt via e-post, hvor jeg viste til personen som hadde oppgitt informantens kontaktinformasjon.

Nøkkelinformanter har viktige roller og er eksperter på sitt emne eller kan fungere som døråpnere for forskeren. I prosessen med kartlegging og rekruttering av informanter har blant annet veilederen min, fungert som en nøkkelinformant og pekt meg i retning av aktuelle informanter som kunne ha rollene jeg var ute etter å rekruttere. Til syvende og sist var prosjektet avhengig av en kriteriebasert utvelgelse, som innebærer at informantene oppfyller spesielle kriterier (Johannessen, et al., 2021, s.64, 69). For min studie innebar dette at informanten skulle ha god kjennskap til arbeid med målgruppen i praksis i sitt daglige virke. Informanten måtte også kunne redegjøre for sin organisasjon og ha god kjennskap til den interne strukturen. Dette ble avklart i innledende samtaler etter at informanten hadde svart bekræftende på at de ønsket å delta i studien.

De to første informantene etterspurte en innledende samtale, og etter dette tilbød jeg alle informantene en innledende samtale i forkant av intervjuet. Disse samtalerne var korte og mindre formelle og gjennomført på Teams, slik at informanten også skulle få kjennskap til meg og mulighet til å stille spørsmål om studien. Kun en av informantene gjennomførte en slik samtale på telefonen da det ikke var praktisk mulig å få til på Teams i forkant av intervjuet.

Utvalget mitt ble:

Straffesakskjeden:

- Politiadvokat
- Fagkonsulent barnevern i politiet i Oslo
- Ungdomskoordinator i Konfliktrådet
- Rådgiver og barneansvarlig, og PUM-ansvarlig i friomsorgen

- Seniorrådgiver i Bufetat og Ungdomsenheten
- Rådgiver i Kriminalomsorgsdirektoratet

Tiltakskjeden i barnevernet:

- Saksbehandler i barneverntjenesten
- Rådgiver i Bufetat, inntaksteam
- Leder for barnevernvakten

Jeg forstod senere i prosessen at utvalget og datamaterialet ble for omfattende for oppgavens rammer, og valgte derfor å konsentrere meg om straffesakskjeden. Dette da den også inkluderte informanter som kunne belyse begge virksomhetene, deres mandat og handlingsrom. Ett av intervjuene gjort av informant i tiltakskjeden i barnevernet er blitt brukt i en eksamensbesvarelse. På bakgrunn av dette gjorde jeg også en vurdering i forhold til selvplagiering.

4.3 Intervju og transkribering

Intervju er en fleksibel form datainnhenting. For forskeren betyr det at han eller hun kan få flere detaljer omkring et tema eller emne vedkommende ønsker mer informasjon om gjennom å stille oppfølgingsspørsmål. Det er viktig at intervjueren legger opp til trygge rammer under intervjuet da det har vist seg at informantene åpner seg omkring temaet. Den største utfordringen kan være om intervjueren er ute etter sensitiv og personlig informasjon, da det ofte er en større terskel å få rekruttert informanter og til å uttale seg i selve intervjuet (Johannessen, et al., 2021, s.105-107).

Det finnes ulike former for intervju, strukturert intervju, ustrukturerte intervju og semistrukturert intervju. Jeg har valgt semistrukturert intervju da jeg opplever det mest hensiktsmessige i mitt prosjekt. Et semistrukturert intervju er en form for intervju som i utgangspunktet styres av en intervjuguide som er produsert i forkant av intervjuet, men hvor det legges opp til at intervjueren har mulighet til å utdype spørsmål på bakgrunn av hva som kommer frem i intervjuet. Det er altså en intervjuform som ikke er like strengt som et strukturert som et strukturert intervju, men heller ikke så fritt som et åpent intervju (Johannessen, et al., 2021, s. 107-108).

For å besvare problemstillingen vurderte jeg det som hensiktsmessig å bruke semistrukturert intervju for å belyse temaet. Dette gir anledning til å stille åpne spørsmål som inviterer til rike beskrivelser, personlige historier og refleksjoner. Dette gir også gode anledninger til å stille oppfølgingsspørsmål, og dermed oppnå kunnskap om arbeidsfelt, organisasjonsstrukturer og arbeidsfordeling som ikke er tilgjengelige, eller kanskje ukjente for eksterne.

4.3.1 Intervjuguide og prøveintervju

I forkant av mine intervjuer produserte jeg en intervjuguide, dette for å lettere holde flyten i intervjuene. Semistrukturerte intervjuer åpner for å tilpasse rekkefølgen på spørsmålene i intervjuet. Intervjuguiden er dermed viktig for at de mest relevante temaene adresseres til samtlige informanter. (Johannessen et al., 2021, s.11; Magnusson & Marecek, 2015, s.47)

Jeg utformet en intervjuguide (vedlegg 2) basert på spørsmål jeg ville ha informasjon om, som ikke var tilgjengelig for meg. Informasjonen innhentet i forkant var begrenset og det ble derfor viktig å kunne stille åpne spørsmål om dette for å få større innsikt. Intervjuguidene jeg utarbeidet var like for hele utvalget, men tilpasset med begreper eller relevante oppfølgingsspørsmål (Johannessen, et al., 2021, s.111). Dette kunne for eksempel være «hva mener du når du sier brudding?» eller «Men du sa du sitter med seksjonslederne og avsnittslederne, hva slags type forum sitter du med dem i?». Jeg stilte også utdypende spørsmål som for eksempel «fortell meg mer om denne situasjonen», «hva gjorde du da» eller «hva skjedde så» (Magnusson & Marecek, 2015, s.54-55).

Jeg delte spørsmålene opp i tre temaer: *stilling, fag og organisering, hvem er barnet og tiltak og handlingsrom*. Med temaet *stilling, fag og organisering* var tanken både å bli kjent med informanten, men også en måte å kartlegge eller få bekreftet at informasjonen jeg hadde stemte. De kunne også fritt fortelle om stillingens innhold, dens rammer og deres erfaring med barn som begår lovbrudd. Med temaet *hvem er barnet* var målet å at informanten fritt kunne fortelle om sine møter med barn som begår lovbrudd. I intervjuguiden hadde jeg notert meg oppfølgingsspørsmål og stikkord. Med temaet *Tiltak og handlingsrom* var fokuset å få informanten til å fritt kunne fortelle om sine rammer på godt og vondt, hva de oppfattet som muligheter og begrensninger.

I informasjonsskrivet og i innledende samtale med informantene fikk informantene vite om mitt daværende overordnede tema for studien. Forskningsspørsmålet har senere endret seg, og

spisset. Forskningsspørsmålet mitt var da:

*Har organisering, fag- og etatstilhørighet betydning for kvalitet av straffegjennomføringen?
Og hvordan opplever de som arbeider med dette handlingsrommet for valg av tiltak?*

Jeg konkretiserte forskningsspørsmålet i etterkant til:

Hvordan kan vi forstå yrkesutøvernes handlingsrom når barn begår lovbrudd, i lys av makt- og selvteknologier?

I tillegg til intervjuguiden gjennomførte jeg prøveintervju i forkant av intervjuene. Prøveintervjuet ble gjennomført med en bekjent som kunne vært relevant innenfor utvalget. Jeg så det som relevant å gjennomføre for å teste intervjurollen, intervjuguiden og for å kunne få verdifulle tilbakemeldinger. For hvert spørsmål stilte jeg prøveinformanten om tilbakemelding på spørsmålene etter hen hadde svart. Dette for å få en bekreftelse på om spørsmålet spurte om det jeg ønsket å spørre om (Magnusson & Marecek, 2015, s.70 - 71).

Under prøveintervjuet prøvde jeg ut appen Diktafon fra universitet i Oslo. Den erfaringen ble viktig da jeg erfarte at denne appen kun tar opp 45 minutter av gangen og stopper uten forvarsel. Jeg som forsker er dermed nødt til å pause intervjuet for å starte opptakene på nytt. Dette medførte at jeg under intervjuene la opp til en pause der det var naturlig etter omkring 30 minutter da intervjuene hadde en planlagt varighet på en time.

4.3.2 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene forgikk på Teams på grunn av den daværende situasjonen Covid-19 og restriksjonene som fulgte. Jeg startet med å takke for sist med bakgrunn i de innledende samtalene. Deretter prøvde jeg å skape en trygg atmosfære på denne plattformen ved å gå gjennom rammene for intervjuet og deretter samtykkeskjema, oppbevaring av data og lydopptak. Intervjuet startet med at jeg startet lydopptaket.

Jeg er opplevde at informantene var svært erfarne brukere av Teams noe som gjorde at det ikke var behov for å bruke tid på det tekniske og praktiske rundt dette. Alle informantene hadde egnede plasseringer for optimale forhold med lyd og lys noe som medførte at kommunikasjonen gikk lett. Selv var jeg ikke like erfaren med Teams som plattform, men var

vant til å bruke videokommunikasjon i forbindelse med studiet. I god tid før intervjuede testet jeg alt utstyr, internettilkobling og omgivelser.

Jeg var under intervjuene bevisst på tone og tempo i stemmen etter tilbakemeldingene fra prøveintervjuene, i den hensikt å kommunisere tydelig spesielt da intervjuene ble gjennomført online. Dette medførte også god kvalitet på lydopptakene. Jeg hadde i tillegg til dette gjort opp meg opp noen tanker om hvordan min og informantens verbale- og nonverbale kommunikasjon kunne bli påvirket av å gjennomføre intervjuet online. Jeg opplever dette som en faktor som er enklere å ha kontroll på ved ett fysisk møte. Jeg ser også de positive de positivt ved dette da informanten er sine trygge omgivelser (Johannessen, et al., 2021, s.121-122).

Utover dette ble intervjuet gjennomført etter intervjuguiden (vedlegg 2). Intervjuene hadde en varighet på 45 - 90 minutters varighet avhengig av informantens frie forklaringer. Intervjuene ble i den grad det var mulig, gjennomført etter tjenestelinjene/saksgang, slik at jeg begynte med saksbehandlere/rådgivere og jobbet meg opp mot direktoratet.

Jeg erfarte gjennom intervjuene at jeg stilte for store oppfølgings spørsmål, de bestod gjerne av hvordan jeg opplevde hva de hadde sagt, hvor jeg deretter stilte for mange delspørsmål rundt dette. Jeg opplevde at dette løste seg da jeg hadde erfarne informanter som stilte spørsmål tilbake om de hadde forstått det rett, eller så svarte de på første delspørsmål og etterspurte resten av spørsmålsrekken. Jeg opplever at det fortsatt forløp som en samtale med god flyt, men dette lot seg gjennomføre grunnet informantene. Jeg ble bevisst dette og prøvde å forbedre underveis.

4.4 Analyse av datamaterialet

Å analysere betyr å dele opp noe i biter eller elementer, hvor målet er å avdekke et budskap, mening eller mønster i datamaterialet. Når data er analysert trekker forskeren en konklusjon som skal svare på problemstillingen. Å tolke betyr å sette noe inn i en større sammenheng. Ved å tolke undersøker forskeren hvilke konsekvenser analyse og konklusjon har for det som undersøkes (Johannessen, et al., 2021, s.152).

4.4.1 Transkribering

Transkribering betyr å transformere eller transformering, og kan beskrives som «samtalet mellom to mennesker er tilstede, abstrahert og fiksert i skriftlig form» (Kvale & Brinkmann, 2015, s.204). Jeg valgt to kriterier for at transkriberingene skulle holde samme struktur, slik at de ble transkribert så likt som mulig. Jeg valgte å transkribere ordrett og å markere lengre pause (Kvale & Brinkmann, 2015, s.205). Underveis gjorde jeg notater ved interessante funn for å kunne bruke i analyseringen av intervjuet.

Alle intervjuene er tatt opp på lydopptak i henhold til OsloMets retningslinjer og fulltranskribert. Etter transkribering ble lydfilene slettet. De transkriberte intervjuene ble oppbevart på OsloMets filsystem med totrinns-beskyttelse, og hver enkelt fil var passord beskyttet. Transkriberingsfilene ble gitt navn etter yrkestittel og dato i henhold til samtykkeerklæringen (eks. «Rådgiver 01.01.21), mens samtykkeerklæringen inneholdt signatur og dato og ble gitt navn etter initialer (eks. «Samtykke ABC). Disse ble oppbevart i separate mapper som var passord beskyttet. Etter gjennomførte analyser ble også de transkriberte filene slettet.

4.4.2 Analysestrategi

Oppgaven har til hensikt å vise empirisk hvordan handlingsrommet til yrkesutøverne i møte med barn som begår lovbrudd, muliggjøres og begrenses gjennom makt- og selvteknologier. For å belyse problemstillingen har jeg valgt å innta et maktanalytisk perspektiv med utgangspunkt i Foucaults begreper om makt- og styringsteknologi. Dette innebærer å innta et poststrukturalistisk perspektiv i analysestrategien, hvor handlingsrommet tvinges til å tre frem på en bestemt måte. Dette er en forskyvning fra noe som *er*, til noe som *blir til* i kommunikasjon. Ved å velge maktteknologier som analysebegrep styres mitt blikk mot bestemte objekter. Perspektivet og begrepene leder iakttagelsen og skaper et utsnitt av virkeligheten på bekostning av et annet, hvor et annet blikk vil kunne gi en annen analyse (Aamodt, 2015, s.37; Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s.28).

Foucaults grunnleggende problematikk dreier seg om hvordan mennesket i den vestlige kultur har gjort seg selv til subjekt. Dette kan undersøkes blant annet ved å se på hvordan vi konstituerer oss som subjekter som utøver eller underkaster seg makt, og hvordan konstituerer vi oss som subjekter for våre egne handlinger (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s.22-23).

Dette kan undersøkes gjennom begrepene makt- og selvteknologier. Maktteknologier er teknologier som søker å styre individers atferd ved å underkaste de bestemte mål og former for disiplin og kontroll. Maktteknologiene kan både brukes til å styre med og å iaktta med. Fokuset er på hvordan det skjer en synliggjøring av bestemte gjenstander (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s.28). Selvteknologier er instrumenter som subjektet kan bruke til å isolere bestemte egenskaper ved seg selv som vitens- og styringsobjekt. Dette handler om å identifisere styringsredskaper som synliggjør hvordan mennesket gjør seg selv til gjenstand for egen styring (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s.30). Dette kan være gjennom faglige perspektiver som søker å etableres i virksomheten og i individets måte å tenke om seg selv og andre på, som blir førende for egen identitet og praksis. Perspektivet kan forankres i f.eks. strukturerte veiledninger, drøftinger og tilbakemeldinger på skriftlig arbeid.

Formuleringen av forskningsspørsmålet ved hjelp av *hvordan* og *hvilke* spørreord er mest relevant å foreta med kvalitative intervjuer (Kvale og Brinkmann, 2015, s.152).

Governmentality litteraturen gir *hvordan*-spørsmål en særlig prioritet da den etterspør *hvordan* vi styrer eller *hvordan* blir vi styrt? Dette danner grunnlag for problematiseringer av hva som skjer når vi styrer eller blir styrt (Dean, 2010, s.69).

Min problemstilling er derfor: Hvordan kan vi forstå yrkesutøvernes handlingsrom for valg av tiltak i et maktanalytisk perspektiv?

Jeg har valgt å analysere intervjuene med utgangspunkt i følgende spørsmål:

- Hvordan konstitueres yrkesutøveren som et subjekt underkastet makt?
- Hvordan konstitueres yrkesutøveren som et subjekt for maktutøvelse?
- Hvordan konstitueres yrkesutøveren som subjekt for egne handlinger?

(Mik-Meyer & Villadsen, 2007. s. 22).

Koding er et ledd i fortolkningsprosessen og innebærer kategorisering av det som står i ren tekst (Johannessen, et al., 2021, s.174-175). Jeg kodet først de transkriberte intervjuene i Word med fargekoder etter analyse spørsmålene. Jeg noterte også tankerekker i margin underveis. Ettersom jeg stilte åpne spørsmål til informantene, kom det gjerne lenge historier eller dilemmaer. Disse større sitatene kodet jeg så igjen, sammen med andre funn, i en tabell etter hoved og underkategorier for å finne mønster eller sammenfallende funn.

4.5 Forskningens kvalitet

Johannessen et.al. (2021, s.255) beskriver kvalitetskriterier innen kvalitativ forskning som pålitelighet (reliabilitet), troverdighet (intern validitet) og overførbarhet (ekstern validitet). Disse kan sees opp mot begreper i kvantitativ forskning, men vil kunne tillegges annet innhold da de ikke kan verifiseres på samme måte.

Pålitelighet er avgjørende i kvantitativ forskning for å kunne etterprøve resultatene. I kvalitativ forskning vil det ikke være mulig for en forsker å duplisere en annens forskning. Forskeren kan styrke påliteligheten ved å gi gode beskrivelser av hele fremgangsmåten i forskningen (Johannessen, et al., 2021, s.256). Jeg har aktiv prøvd å ivareta dette ved å være tydelig i mine beskrivelser gjennom hele oppgaven, spesielt i utvalg av informanter, analysestrategi og avgrensinger i oppgaven. Alle mennesker møter verden med kunnskaper og oppfatninger om virkeligheten som vi bevisst og ubevisst bruker til å tolke det som skjer rundt oss. Forskerens forforståelse vil kunne påvirke hva forskeren observerer og hvordan disse vektlegges og tolkes (Johannessen, et al., 2016, s. 34-35). Selv om jeg har vært bevisst min forforståelse underveis i studien, vil studien fortsatt være preget av min forforståelse fra utdanning og yrkeserfaring som barnevernspedagog og barnevernkonsulent. Dette har påvirket utformingen av min studie fra valg av tema og teori, til hvordan jeg vektlegger og tolker funnene i analysen.

Troverdighet i kvalitative undersøkelser omhandler i hvilken grad forskerens fremgangsmåte og funn gjenspeiler formålet med studien og praksis. Dette kan styrkes ved å tilbakeføre resultatene til informantene for å få bekreftet resultatene. For å styrke troverdigheten kan forskeren benytte vedvarende observasjon, metodetriangulering og tilbakeføring av resultatene til informantene. Av disse har jeg kun hatt mulighet til å få informanten til å bekrefte at jeg har oppfattet dilemmaet eller situasjonen korrekt, ved tilbakelesing av utsagn i intervjuet. Det har ikke vært relevant å benytte meg av vedvarende observasjon eller metodetriangulering på grunn av studiens design (Johannessen, et al., 2021, 256-257).

En studies overførbarhet styrkes gjennom fylldige beskrivelser av detaljene som inngår i et fenomen. Slik er det enklere for andre å bedømme om studiens resultater er overførbare til andre kontekster (Johannessen, et al., 2021, 256-257). Min studie med 10 informanter fra 9

ulike virksomheter med 10 ulike arbeidsoppgaver, vil ikke kunne generaliseres. Derimot kan analysene gi et innblikk i hvordan handlingsrommet fremstår i lys av makt- og selvteknologier.

4.6 Ethiske vurderinger

Det er forskerens ansvar å ivareta de etiske og juridiske prinsippene i forskning. Det er tre typer hensyn en forsker må ta: informantens rett til selvbestemmelse og autonomi, forskerens plikt til å respektere informantens privatliv og forskerens ansvar for å unngå skade (Johannessen, et al., 2021, s.45.). I min studie har jeg som forsker med utgangspunkt i disse hensynene vektlagt og tatt følgende etiske vurderinger: rekruttering av informanter, barns krav på beskyttelse, personopplysninger og anonymisering, hensynet til tredjepart og behandling av datamateriale.

I utforming av studien har jeg vektlagt barns krav på beskyttelse og hensynet til tredjepart i utformingen av problemstillingen. Jeg har bevisst valgt å undersøke temaet på systemnivå for å unngå å bidra til ytterligere negativ omtale av gruppen barn som studien berører.

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humanioras (NESH) retningslinjer slår fast at forskeren skal behandle all informasjon om personlige forhold konfidensielt (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2014, s. 7). Fordi utvalget inkluderte stillinger som det fantes svært få av og som kunne gjøres gjenkjennbare gjennom stillingsbeskrivelser eller stillingstittel, opplyste jeg om dette i innledende samtale med informantene. Informasjonsskrivet og samtykkeerklæringen ble sendt også som vedlegg i forespørsel om intervju til informantene og virksomhetene. Dette er også et eget punkt i samtykkeerklæringen, at stillingstittel ville kunne gjøre deltakeren gjenkjennelig i oppgaven. Ved bruk av sitater og i omtale har jeg hensyntatt både informanten og tredjepart (barna), ved å ytterligere anonymisere eller velge bort uttalelser som kan få konsekvenser for begge parter.

I forkant av intervjuene utarbeidet jeg et informasjonsskriv og samtykkeerklæring (vedlegg 4). Disse utgjorde vedlegg til søknaden til Norsk senter for forskningsdata (NSD), som godkjente prosjektet (vedlegg 1). Jeg har fulgt vilkårene satt av NSD, før jeg startet med intervjuene, om valg av databehandler (Zoom og Teams) og om behandling av datamaterialet, som beskrevet i punkt 4.4.1.

Kapittel 5 – Analyse og drøfting av funn

I dette kapittelet vil jeg presentere analysene og funnene i mitt prosjekt. For å fremvise kompleksiteten innenfor hver etat og stilling, og i oppgaven, vil jeg presentere og drøfte hver enkelt analyse for seg. For å understreke og løfte frem informantenes egne erfaringer og opplevelser gjengir jeg direkte sitater fra intervjuene. Sitatene bidrar også til å eksemplifisere og utdype handlingsrommets mulighet og begrensinger.

5.1 Straffesakskjeden

Analysene blir presentert i samme rekkefølgen som rollebeskrivelsene i kapittel 2. Politivadokat, fagkonsulent barnevern i Politiet, ungdomskoordinator i Konfliktrådet, rådgiver og barnevernsansvarlig i friomsorgen, seniorrådgiver Bufetat, Team for faglig støtte- Ungdomsenheten (UE) og Rådgiver i kriminalomsorgsdirektoratet (KDI).

5.1.1 Politivadokat

Jeg er utdannet jurist og hadde tre års erfaring som forretningsadvokat i et stort firma før jeg begynte i politiet. På studiet hadde vi kun 10 studiepoeng i strafferett, og fra før av hadde jeg drevet med helt andre oppgaver. [...] Jeg hadde kun jobbet i en uke før jeg måtte gå med min første sak i retten. Det er aldri noen som har vært med meg i retten og sagt at dette kan du gjøre annerledes. Det er et sololøp. [...] Jeg husker fadderen min sa til meg at jeg så blek, men fattet ut.

Hvordan konstitueres politivadokaten som et subjekt underkastet makt?

Politivadokaten er ansatt i avsnitt for vold og seksuelle overgrep mot barn, dette inkluderer også partnerdrapssaker og familievold. Hen formidler i intervjuet at opplæringen ikke er systematisert, men at de får en fadder i starten. Ved å lese seg opp på tidligere domsavsigelser i lignende saker kan politivadokaten undersøke hva domstolen har vektlagt og hva som er presedens. I tillegg til dette fremgår det av straffeloven og straffeprosessloven, nasjonale og lokale påtaledirektiver, løpesatser for hvilke lovbrudd som skal straffes med hva og hvor mye

og eventuelt lengde på straff. Politiadvokaten forteller at påtaledirektivene og rundskrivene kommer fra riksadvokaten og er veiledende i forhold til de ulike overtredelsene, og hvilke saker som skal prioriteres.

Politiadvokaten fremtrer som et subjekt underkastet makten utøvet i måten politiet og straffesakskjeden organiserer sin virksomhet og praksis. Med mål om standardisering og effektivitet og kunnskap om befolkningen i området, er politiets virksomhet organisert og plassert geografisk og spesialisert i avsnitt. Med dokumentert vitenskap og kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn systematiseres og spesialiseres avsnittet ytterligere i grupper. Gjennom tydeliggjøring av ansvarlinjer, føringer og dokumentasjons- og beviskrav fremheves aspekter ved saksbehandlingen som gjør andre aspekter av arbeidet usynlig. (Almklov, et al., 2018, s.157-159).

Politiadvokaten formidler at avsnittet har rullerende sakstrekk. Det vil si at hver politiadvokat har en uke hvor alle sakene som kommer inn til avsnittet den uken automatisk blir lagt til vedkommende. Kl.10 hver dag den uken må påtaleansvarlig møte med ledere for gruppene på avsnittet (henholdsvis leder for vold mot barn og leder for seksuelle overgrep). I møtet gjennomgås sakene som er innkommet det siste døgnet, rangeres etter prioritet og etterforsker settes på saken.

Politiadvokaten er underkastet makt der organisering er med på å forme profesjon og praksis. Statens organisering av sine virksomheter med fokus på dokumentasjon, transparens og reviderbarhet, utvikler profesjonell praksis i retning av standardiserte metoder. Sitatet illustrerer at politiadvokatens rolle som leder av etterforskningen selv må vurdere hvilke av sakene som skal ha prioritet, med utgangspunkt i retningslinjer og rundskriv. I lys av makt- og selvteknologier fordrer «korrekte vurderinger» at politiadvokaten har innlemmet virksomhetens mål og praksis i styringen av seg selv, at virksomhetens mål om effektiv straffesaksbehandling også er politiadvokatens.

Nettovergrep har eksplodert i det siste. Vi har mange slike saker hvor både gjerningsmann og fornærmede er under 18 år. Det gjelder spesielt bildedeling. Nå har jeg en sak hvor en gutt på 15 og ei jente på 14 var i et forhold, også ble det slutt. Jenta ville gjerne bli sammen med kjæresten igjen og gutten får henne til å sende en video der hun tar på seg selv. Denne videoen lagrer han og deler med hele skolen dagen

etter.

Hvordan konstitueres politiadvokaten som et subjekt for maktutøvelse?

Politiadvokaten blir konstituert som subjekt for maktutøvelse ved vurderinger som gjøres underveis i etterforskningen, og den endelige avgjørelsen om å ta ut tiltale eller ikke.

Saker som omfatter mistenkte, fornærmede og vitner under 6, 15 og 18år, i tillegg til særskilt sårbare personer, har egne retningslinjer beskrevet i direktivene. Barn under 6 år og særskilt sårbare personer skal avhøres i tilrettelagte avhør ved Statens Barnehus⁵, med opptak av lyd og bilde slik at de kan spilles av i retten for at de ikke trenger å vitne. Tilrettelagte avhør er også omfattet av en intern instruks. Disse blir organisert av en avhørskoordinator, som innkaller alle som skal delta: avhørsleder (politiadvokaten), etterforsker, barneverntjenesten, bistandsadvokat og eventuelt en setteverge.

For mistenkte barn i alderen 15-18 år gjøre politiadvokaten (påtaleleder) en skjønnsmessig vurdering av om avhøret kan foregå på politistasjonen. Opptak av avhøret tas med lyd og bilde. Ved et slikt avhør anmodes det ikke automatisk om setteverge⁶ eller bistandsadvokat. Som verger står foreldrene også fritt til å selv velge barnets bistandsadvokat. Prosedyren strukturerer interaksjonen mellom politiadvokaten og lovbrøteren. Barna gjøres om til saker, subjekter sammenlignbare med andre subjekter. Ved å følge presedens og direktiver følger politiadvokaten direkte føringer og praksis. Mellom disse trer handlingsrommet for bruk av skjønn frem, og det er opp til politiadvokaten å vurdere om mistenkte barn 15-18 år er i behov av tilrettelagte avhør og det det medfører (Almklov, et al., 2018, s. 161).

Vi kollegaene diskuterer det gjerne ved kaffemaskinen, men nå som vi har vært på hjemmekontor kjenner jeg at jeg faktisk ikke har noen å diskutere med. Så jeg sendte melding på WhatsApp gruppa i går og en kollega ringte meg. [...] Mer alvorlige saker kan man drøfte med statsadvokaten, men det skal man helst ikke gjøre.

⁵ Statens barnehus er et tilbud til barn og ungdom som kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep, der det foreligger en politianmeldelse. En ansatt fra barnehuset med høy kompetanse på barns psykiske helse lytter også til avhørene og vil være tilgjengelig for råd og støtte underveis og i etterkant (Statens barnehus, 2021)

⁶ Politiet anmoder Statsforvalteren om setteverge ved tilrettelagte avhør.

Hvordan konstitueres yrkesutøveren som subjekt for egne handlinger?

I lys av makt- og selvteknologi fremstår organiseringen av virksomheten og styringsdokumenter (direktiver, instruksjoner og presedens) til å utgjøre de viktigste styringsredskapene som former politiadvokatens atferd og mål i praksis.

Riksadvokatens instruksjoner om hvilke saker som skal prioriteres er avgjørende for hvordan politiadvokaten klassifiserer sakene i de daglige møtene under sakstrekk. Slik integreres virksomhetens styringsmål om effektiv og rask saksbehandling i individet i praksis.

I sitatet formidler politiadvokaten at det ikke eksisterer formelle rom for drøfting og veiledning av fagfeller som kollegaer, ledere eller riksadvokaten. Politiadvokaten må selv be om drøfting, med mindre saken er så alvorlig at politiadvokaten ikke har påtalemyndighet og må henvende seg til statsadvokaten.

Oppsummering

Analysen har vist de sirkulære prosessene mellom valg av organisering, direktiver, retningslinjer og skjønnsmessige vurderinger i praksis. For å ta ut tiltale må den påtaleansvarlige være overbevist om gjerningspersonens straffeskyld og være av den oppfatning at det kan føres tilstrekkelige bevis for dette i retten. Kunnskap og erfaring med bevis- og dokumentasjonskravene, og hvordan disse legges frem i retten fremkommer i utdanning, interne instruksjoner, direktiver og tidligere saker avgjort i domstolen. Virksomhetens organisering legger føringer for prioritering av ressurser og sakstyper.

Disse legger presedens for praksis og er førende for politiadvokatens vurderinger og praksis i møte med mistenkt under 18 år.

Politiadvokaten opplyser i intervjuet at hen ikke er kjent med ungdomsoppfølging og hva det innebærer, men hen er ikke kjent med ungdomsstraff. Dette kan være med på å heve terskelen for påtaleavgjørelse i form av tiltalebeslutning, og slik medføre at barn som begår lovbrudd eller har grenseoverskridende atferd ikke har tilgang til hjelpetiltak eller oppfølging som finnes i Kriminalomsorgen. Her tenker jeg spesielt på tiltak rettet mot seksuell atferd, som for eksempel Play it Right⁷. Politiadvokaten opplyser om at de i saker som ikke følges opp av

⁷ Play it Right er et samtaleverktøy utviklet av RVTS Øst og Kriminalomsorgen. Målet er å forebygge seksuelle overgrep gjennom å gi unge kunnskap om kropp og seksualitet, og gjøre fagfolk og foresatte tryggere på å snakke om temaet. (RVTS Øst, 2021).

politiet eller kriminalomsorgen, vurderer å sende bekymringsmelding til barneverntjenesten.

5.1.2 Fagkonsulent barnevern i Politiet

Jeg har en stillingsbeskrivelse og et mandat. Også er jobben vår slik at politidistriktene og barneverntjenestene er ulike, så vi må tilpasse det til den barneverntjenesten og distriktet vi har. Men arbeidsoppgavene er ganske like, men så kan du tilpasse det litt til slik som jeg har gjort om samarbeidsmøtene til noe jeg tenker funker. Også jobber jeg nok mer på gulvet sammen med politiet. Vi skal også jobbe overordnet, men jeg synes det er spennende å kjenne enkeltsakene. Å vite navnene og kjenne de igjen. At man er litt hands-on. Slik liker jeg å jobbe, jeg har kolleger som jobber bare overordnet. Så det er ulikt der.

Hvordan konstitueres fagkonsulenten som et subjekt underkastet makt?

Sitatet illustrerer fagkonsulentens rolle i skjæringspunktet mellom bydelsbarnevernet og politiet i Oslo. Fagkonsulentene har organisatorisk tilhørighet i Barne- og familieetaten (BFE), med sin fysiske arbeidsplass på politistasjonen⁸. Det finnes i alt fem stillinger, som hver dekker inntil 3 bydeler og deres barneverntjenester.

Sitatet illustrerer hvordan fagkonsulentens handlingsrom muliggjøres og begrenses av sin organisatoriske og fysiske plassering. Fagkonsulenten har organisatorisk tilhørighet og faglige forankring i barnevernet, som begrenser dets handlingsrom i det politifaglige arbeidet som faller utenfor mandatet. Fagkonsulenten forteller i intervjuet at hen har undervisning for forebyggende enhet i barneverntjenestens organisering, rammer og praktiske arbeid. Hen underviser og er rådførende i barnevernfaglige perspektiver, på hvordan man kan møte barna med teoretisk forankring i standardiserte programmer og anerkjente teorier. Eksempler på dette er barnehjernevernet, Oslo Hjelpa, Bedre Tidlig Innsats og traumesensitiv omsorg, som fagkonsulenten selv blir kurset i, i sin egen virksomhet. Fagkonsulenten på samme tid underlagt politiet og barnevernet som premissleverandør for det diskursive og praktiske feltet.

⁸ Oslo er både fylke og kommune. Barne- og familieetaten er tilsvarende nivå organisatorisk som Bufetat. BFE tilbyr plasser i kommunale og private tiltak, godkjenner og kontrollerer barnevernsinstitusjoner og sentre for foreldre og barn m.m. (Oslo kommune, 2021).

Vi hadde samtale med en ungdom hvor drømmen var å bli pimp, men det er gjengkriminaliteten som hen har vokst opp med. Og det er utfordrende å motivere. «All atferd har en logisk forklaring» og det sitatet bruker jeg mye i undervisning, for det er viktig å tilby hjelp i stedet for at ungdommene drar på seg flere saker unødvendig. Vi ser jo ungdommer helt ned i 10 år nå som begynner med kriminalitet. For 5 år siden var de mye eldre.

Hvordan konstitueres fagkonsulenten som et subjekt for maktutøvelse?

Fagkonsulenten blir konstituert som subjekt for maktutøvelse ved at de blir premissleverandør for barnevernfaglig kunnskap og praksis i politiet. Gjennom sin subjektposisjon utøver fagkonsulenten makt i sine diskurser om barnet. Disse finnes i begreper, definisjoner, standardiserte programmer og faglige perspektiver. I undervisningen av forebyggende enhet blir fagkonsulenten også premissleverandør for hvordan polititjenestemennene forstår barnevernets og hver enkelt bydelsbarneverns organisering, juridiske rammer og muligheter, og arbeid i praksis.

Fagkonsulenten opplyser i intervjuet om at de representerer barneverntjenesten i sine bydeler, i KOG møter. Dette innebærer at de kommuniserer med aktuell barneverntjeneste eller saksbehandler, og ved behov møter barneverntjenesten selv. Å representere bydelsbarnevernet i slike møter fordrer god oversikt over befolkningen og demografien i bydelene, samt kjennskap til hvilke ressurser og utfordringer den enkelte bydel har. Fagkonsulenten opplyser om at ny organisatorisk plassering har gjort dette enklere, ved at den har muliggjort drøftinger med ledere på høyere nivå. Slik har hen kunnet endre innholdet i møtene slik at det gjenspeiler tematikk som hen møter i sitt daglige arbeid med politiet.

Informanten fremhever i intervjuet viktigheten av organisatorisk plassering i barnevernets organisering for å kunne påvirke barnevernets arbeid med barna politiet er i kontakt med. I lys av maktteknologier forstår jeg det slik at fagkonsulentens nåværende organisatoriske plassering er muliggjørende for maktutøvelse i eget system. Overgangen fra å være organisatorisk plassert under en barneverntjeneste, til å bli flyttet til BFEs seksjon for tjenesteutvikling⁹ medførte en endring i subjektposisjon og slik en endring i handlingsrommet for utøvelse av makt. Gjennom denne subjektposisjonen åpnes og muliggjøres andre faglige

⁹ Tilsvarende Bufetats enhet for faglig støtte

og organisatoriske drøftinger som er med på å bringe politiets og barnevernets praksis, mandat og diskurser nærmere hverandre.

For politiet kan rive seg i håret og tenke «hvorfor gjør ikke barneverntjenesten noe?». At man kan lovverket og har jobbet i disse sakene og kan dra på litt erfaringer. Hadde jeg ikke hatt erfaringene mine så hadde jeg kommet til kort. Her er fagligheten på topp, så hadde jeg ikke hatt det selv så kan man lett bli overkjørt, eller at man blir litt sånn.. de er 20 og du er en. Jeg føler liksom at man er et team da. Man må dra lasset sammen. [...] Og de er åpne og ønsker å lære mer. Nei, jeg har en god gjeng altså.

Hvordan konstitueres yrkesutøveren som subjekt for egne handlinger?

Fagkonsulenten vektlegger i intervjuet viktigheten av å ha bred og lang erfaring fra barneverntjenestens førstelinje. I lys av selvteknologier kan det tolkes slik at informanten mener det er nødvendig å ha integrert de maktteknologiene som finnes i barneverntjenestens mandat, organisering og profesjon, for å kunne representere barnevernfaglig kunnskap når man er i mindretall i en annen organisasjon.

Med bakgrunn i utdanning og erfaring er fagkonsulenten ansatt for å være et bindeledd mellom barneverntjenesten og politiet. Gjennom daglige drøftinger i morgen- og ettermiddagsparoler¹⁰ har fagkonsulenten mulighet til å plukke opp saker som omhandler barn og dermed bistå politiet i disse. Fagkonsulenten blir satt i en ekspertrolle, som konstitueres og reproduseres ved å være premissleverandør for barnevernfaglig kunnskap og perspektiver. Ved å ha et annet blikk på barnet og familien i møte med politiet skapes andre diskurser og kunnskap om enkeltindividet. Ved å gjøre barnet til gjenstand for observasjon og kontroll produseres kunnskap om familien, under bekymringssamtaler, fengslingsmøter og deltakelse i KOG. Gjennom fagkonsulentens deltakelse og tilstedeværelse utfordres og stilles det spørsmål ved politiets praksis i møte med barn og ungdom.

Oppsummering

Analysen har vist hvordan handlingsrommet kan muliggjøres og begrenses av yrkesutøverens organisatoriske plassering, mandat og profesjonelle identitet, i egen og ekstern virksomhet.

¹⁰ Morgen- og ettermiddagsparole er et fellesmøte på politistasjonen hvor det gjennomgås hva som skjer den dagen, og hvem som har ansvar for hva.

Fagkonsulentens rolle er i skjæringspunktet hvor politiets og barnevernets ulike diskurser omkring barn og atferd møtes i det daglige, og blir avgjørende for valg av tiltak og videre arbeid. Dette skaper igjen subjektposisjoner og identiteter for barnet og kan bli avgjørende for deres oppfattelse av egen identitet og rolle som klient eller mistenkt.

Analysen har vist hvordan fagkonsulenten blir premissleverandør for barnevernfaglige perspektiver, barnevernets virksomhet og mandat i politiet. Som den eneste fagkonsulenten på politistasjonen fremhever informanten at dette krever omfattende erfaring fra og kjennskap til førstelinjetjenesten. I lys av selvteknologi kan det forstås som nødvendig å ha internalisert barnevernets mål og mandat i ledelsen av seg selv, for at man på en trygg måte kan møte 20 andre individer med en annen profesjon i deres virksomhet.

5.1.3 Ungdomsordinator i Konfliktrådet

Vi er satt til å bruke det systemet som er tilgjengelig for alle andre fra før, så det er slik at mangel på tilbud - det er ikke noe vi får gjort noe med vi heller. I X kommune har man fått til at ATV (Alternativ til Vold) er tilgjengelige for oss. Men det er de ikke i X for eksempel. Der tar de som hovedregel kun imot folk som er over 18 år, og man må betale for det. Det er ikke et kommunalt tiltak. Det er ikke etablert noe samarbeid rett og slett.

Hvordan konstitueres ungdomsordinator som et subjekt underkastet makt?

I lys av Foucaults governmentality-perspektiv kan man forstå ungdomskoordinators handlingsrom og rolle som en direkte speiling av det diskursive feltet om ungdomskriminalitet. Ungdomsordinator representerer en av rollene i Konfliktrådet, og får straffesaker tildelt av politidistriktene. De juridiske rammene settes av påtalemyndigheten eller domstolen, avhengig av om barnet får ungdomsoppfølging eller ungdomsstraff. Ungdomsordinator har ansvaret for å forvalte straffegjennomføringen; å samle alle tiltak som kan være aktuelle for barnet, initiere og forvalte samarbeidet, og initiere konsekvensene av vilkårsbrudd dersom barnet begår ny kriminalitet eller på annen måte bryter vilkårene som er satt. Ungdomskoordinators rolle og handlingsrom som forvalter av straffegjennomføringen er derfor avhengig av tilgang på tiltak i kommunen der barnet oppholder seg.

Der den utøvende statsmakt (regjeringen) tydelig har satt sitt søkelys på målgruppen i sine politiske plattformer, har de gjennom sine statsråder i departementene lagt føringer gjennom

tildeling- og oppdragsbrev til virksomhetene. Departementene instruerer sine virksomheter, herunder direktoratene, til å kartlegge og forske på områdene eller problemstillingene de prioriterer i sin politikk. Gjennom Stortingsmelding 34 (2020-2021), som ble publisert 11.06.2021 defineres status, utvikling og utfordringer i barne-, ungdoms- og gjengkriminaliteten i Norge. Til grunn for denne ligger andre Stortingsmeldinger, lovforslag, flere offentlige utredninger (NOU), årsrapporter fra underliggende virksomheter og rapporter fra direktorater, i tillegg til det de har valgt ut som relevant forskning.

Den lokale politiske styringen i distriktene vil kunne prioritere bruk av kommunens egne og frie, tilførte midler fra staten. De lokale politikerne og deres kunnskap om de lokale forholdene vil på slik måte kunne være med å påvirke inngåelse av samarbeid med private og frivillige tiltak kommunene ikke selv tilbyr. På en slik måte kan biomakt, gjennom kunnskap om befolkningen og diskurs i tekstene, konstituere og reprodusere sin egen maktutøvelse og institusjonenes posisjon i samfunnet. Praksis reproducerer diskursen i politiske tekster, som igjen bearbeides og produserer ny kunnskap, forståelse og diskurs tilbake i praksisfeltet ved å gi grunnlag for ny lovgivning.

Påtalemyndigheten og politiet, som sammen med ungdomskordinator er representert i KOG vurderer egnethet for ungdomsstraff og -oppfølging. Ungdomskordinator konstitueres på en slik måte som et subjekt som både er underkastet og utøver av makt til å vurdere egnethet, mens påtalemyndigheten har den endelige avgjørelsen om saken er påtaleavgjort for ungdomsoppfølging, eller om den skal trekkes videre inn for domstolen.

Ungdomskordinators rolle og handlingsrom er i tillegg til egnethetsvurderingen, også avhengig av barnets samtykke for å kunne iverksette tiltak. Velferdsstatens systemer blir også utfordret i forståelsen av barnet og hvilke rammer det faller inn under. For ungdomskordinator kan tidsbruken fra kriminaliteten blir begått, til saken har gått gjennom alle leddene i straffesakskjeden være avgjørende for at aktuelle samarbeidspartnere ikke allerede har trukket seg ut.

Ungdomskordinatoren konstitueres som et subjekt både underkastet og som utøver av makt i et handlingsrom strukturert av juridisk hierarki (påtaleavgjort straffeoppfølging og ungdomsstraff avgjort av domstolene) og politiske vedtak (tilgjengelige tiltak).

Helsestasjonene for eksempel, de har vi som regel et greit samarbeid med - de bidrar

med rustester og russamtaler. [...] Så var det leder ved et av disse kontorene som på en måte ikke helt skjønnte hvorfor de skulle bidra på denne måten. Da kunne vi vise til dette skrivet hvor tiltaksansvarlig forplikter seg til å bidra. Det var ikke sånn at jeg slo i bordet, men hen trengte mer informasjon.

Hvordan konstitueres ungdomskordinator som et subjekt for maktutøvelse?

Sitatet illustrerer ungdomskordinators komplekse rolle, ved at ungdomskordinator både har makt til å forvalte oppfølgingen etter bestemmelsene i lovverket og ved dom og vurdere når vilkårsbrudd er begått, samtidig som hen ikke innehar noen makt over hvilke tiltak som tilbys den enkelte ungdom.

I sitatet fremkommer det eksempel på hvordan styringsdokumenter muliggjør ungdomskordinators handlingsrom gjennom konstituering av ungdomskordinators rolle i straffeforvaltningen. I kraft av rollen som ungdomskordinator og samarbeidsavtalen kan ungdomskordinator kreve tiltakseiers bistand, og på denne måten sikre barnet oppfølging og rustesting som var ett av kravene til ungdomsstraffen. Sett opp mot barnas alder (15-18 år), kan det, av erfaring, være utfordrende å komme seg til eller fra andre teststeder (f.eks. fastlege eller laboratorium) i åpningstiden. Dette kan i sin tur påvirke motivasjonen eller oppfølging av testingen og i ytterste konsekvens være et vilkårsbrudd. At ungdomskordinator har mulighet til å kreve bistand på vegne av barnet ved skolehelsetjenesten kan medføre at barnet har en reell mulighet til å følge opp rustesting og russamtaler.

[...] også er vi veldig på det at ungdommen skal være med å formulere sin egen ungdomsplan, det er viktig. Men så er det viktig å bruke skjønn. Om det for eksempel er kjempedårlig forhold mellom foreldrene, eller mellom foreldrene og ungdommen, og at ungdommen kanskje blir styrt - hva sier jeg foran foreldrene mine, hva sier jeg når de ikke er til stede?

Sitatet illustrerer hvordan ungdomskordinator kan fremstille barnets medvirkning i egen plan som todelt: på den ene siden er det viktig, på den andre siden må dette gjøres med skjønn og varsomhet. Jeg tolker ungdomskordinators poengtering av barnets medvirkning som viktig i lys av diskurser om barnets posisjon i samfunnet, både juridisk og sosialfaglig.

Ungdomsadministrator blir konstituert som subjekt for maktutøvelse ved at det kreves barnets medvirkning i egen plan. Gjennom medvirkning legges det krav til at barnet uttaler seg om sin egen situasjon. Samtalen fasiliteres av ungdomsadministrator som også har mulighet til å filtrere utsagnene og lede samtalen i bestemte retninger. Gjennom pastoral ledelse har ungdomsadministratoren makt til å kunne definere barnet gjennom dets egne uttalelser som «egnet» eller motivert, og makt til å kunne uttale seg om ungdomsstraffen eller -oppfølgingen har hatt effekt i form av forståelse av og refleksjoner over kriminaliteten som er begått. Barnets uttalelser kan også legges til grunn for ungdomsadministrators tolkning og dermed utforming av straffeforvaltningen, innenfor rammene gitt av domstolen eller påtalemyndigheten.

Ungdomsadministrator konstitueres også som subjekt for maktutøvelse gjennom utøvelsen av skjønn. Skjønnen tolker jeg slik ungdomsadministrator forklarer det, som friheten hen har til å bruke egne vurderinger og erfaringer innenfor rammene og arbeidsoppgavene hen har i sin rolle. Ungdomsadministrator fremhever dilemmaer i den asymmetriske relasjonen mellom barn og omsorgsgiver(e), i situasjoner der barnet har begått lovbrudd. Til grunn for maktutøvelsen som rollen og skjønnet gir, ligger føringer i form av selvteknologier, redskaper eller teknikker som ungdomsadministratoren kan bruke til å isolere bestemte aspekter i seg selv, som styrings- eller vitensobjekter.

Definert fra loven sin side, så er det et soleklart mål at det ikke skal begås ny kriminalitet, så enkelt som det. [...] Også tenker jeg at man har lyktes hvis man har klart å få en stabilitet i livet til ungdommen, at de har fått ressurssterke mennesker rundt seg, som viser at de har tro på dem. Ja, så målet fra vår side er det bredere enn som så. At de reflekterer over hva de gjør, hvem de er og fremtiden.

Hvordan konstitueres yrkesutøveren som subjekt for egne handlinger?

Ungdomsadministrator forteller at de har interne drøftinger hver mandag i konfliktrådet, hvor de selv tar opp dilemmaer de står i, og at det skal startes opp nasjonal veiledning igjen etter pandemien. Formålet med veiledningene og drøftingene skal være å sikre lik praksis og ta opp hvordan de kan være god kollegastøtte for hverandre. Ungdomsadministratoren løfter også frem at de jobber alene og har mange klienter i sine porteføljer. Arbeidsoppgavene går blant annet ut på å samle aktuelle tiltak som sammen skal kunne bidra til å hjelpe barnet med å ikke begå

ny kriminalitet, og lede stormøter hvor barna og alle «tiltakseierne» sammen sier noe om fremgangen (eller mangelen på den). Ungdomskoordinatoren arbeider derfor der hvor barnet befinner seg, og ikke på ett fast kontor som alle drar til for å møtes.

I sitatet fremkommer det at ungdomsordinator gjøres til gjenstand for egen styring gjennom styringsteknologier - i vurderingen av barnets egnethet, bruken av skjønn i straffeforvaltningen, vurderingene og konsekvensene av vilkårsbrudd. Ungdomsordinator forteller at de selv må redegjøre for vurderingene de har tatt, og ikke kan vise til leder. Drøfting og veiledning kan forstås som selvteknologi, og gjennom produksjon av utsagn kan ungdomsordinator styres med referanse til selvprodusert viten. Vurderingene dokumenteres underveis i straffeforvaltningen, og vil kunne være gjenstand for diskusjon både i møte med barnet, familien og samarbeidspartnere, men også domstolene og internt i Konfliktrådet.

Ungdomskoordinatoren gjøres også til gjenstand for egen styring gjennom utdanningsbakgrunn, rolle og plassering i organisasjonen, intern og ekstern veiledning, samt drøftinger med kollegaer og samarbeidspartnere. I lys av selvteknologi kan dette forstås som disiplinære og pastorale maktformer, som sammen utgjør refleksjoner og perspektiver som har som formål å virke inn på ungdomskoordinators selvrefleksjon og dermed yrkesutøvelse. Dette bekreftes også i intervjuet hvor ungdomsordinator vektlegger viktigheten av intern og nasjonal veiledning for å sikre lik praksis.

Konfliktrådets og ungdomskoordinators forståelse av egen rolle og målgruppen vil kontinuerlig utfordres ved at de alle befinner seg i skjæringspunktet mellom ulike diskurser; Domstolen og juridiske diskurser, påtalemyndigheten som skal være objektiv og er underlagt både Riksadvokaten og målstyring fra politidirektoratet, og velferdsstatens tiltak til målgruppen, som er politisk eller frivillig styrt. Makt- og styringsteknologi lever av og med diskurser og er dermed dynamiske. Diskursene utgjør i praksis avgjørende rammer for egnethetsvurderingene og hvilke tiltak som er tilgjengelige for ungdomsordinator i forvaltningen av straff.

Oppsummering

Foucault definerte governmentality som den særlig moderne styringsmentaliteten, hvor styring prinsipielt alltid foregår ved at den rettes mot eller utøves ved individers selvstyring. I

praksis arbeider ungdomskordinator mye på egenhånd, og må stå inne for egne vurderinger i møte med eksterne samarbeidspartnere, barna, familien og domstolene. Analysen har vist makt- og styringsteknologiens muliggjørende, men også begrensende virkninger, som på en slik måte heller ikke gjør forvaltningen av straff helt tilfeldig og skal sikre barna den oppfølgingen de har rett på. I dette perspektivet kan ungdomsstraff og -oppfølging forstås som et skjæringspunkt hvor governmentality kommer svært tydelig til syne for barna som begår lovbrudd; hvor staten og alle dens virksomheter, sammen med domstolen, tydelig griper inn med mål om å endre barnets selvstyring, men med en bakenforliggende trussel om fysisk inngripen (subsidiært annen straff; fengsel) (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 37).

Analysen har vist de sirkulære prosessene ved governmentality, hvor politiske diskurser om kriminalitet blant barn gjøres til gjenstand for faglige diskurser og legger premisser for ny praksis gjennom disiplinær og pastoral makt. Dette kommer til uttrykk i praksis gjennom ulike terskler for påtale, prioriteringer i politiet, og kunnskapsgrunnlag som ligger til grunn for endringer i lovgivning. For ungdomskordinator kommer dette også til syne gjennom tiltak tilgjengelig for barna i de ulike distriktene, gjennom lokale prioriteringer/satsninger og skriv/samarbeidsavtaler som muliggjør og begrenser handlingsrommet for både barn og hjelpere.

Gjennom maktteknologier konstitueres ungdomskordinator som subjekt underkastet og som utøver av makt. Det skaper samfunnsdiskurser som er historisk innleiret, om hvem barnet som begår lovbrudd er, og hvordan det skal møtes. Denne diskursen vil også komme til uttrykk gjennom subtile maktformer som har som formål å virke inn på subjektets, dvs. yrkesutøverens selvforståelse, og dermed også inn på barnets identitet. Gjennom denne analysen kan vi se hvordan makten i allmennhet griper inn i hvem vi er, og hvordan vi forstår og tolker oss selv.

5.1.4 Rådgiver og barneansvarlig i friomsorgen

Fra vi sender PUM'en fra oss til det blir en konkret sak, så tar det tid, og det er ikke bra. Her har vi rippet opp i masse og konkludert med at her er det oppfølgingsbehov, også blir det et tomrom. Foreldrene er fortvilte, ungdommene kommer feks. ikke hjem på kvelden osv. Da blir du den personen som må ta imot frustrasjonen. Nå er ungdomskordinatoren med og de har fått flere stillinger, så er det viktig for det er det

ansiktet de skal møte videre. Så det er viktig at de er med på PUM samtalen.

Hvordan konstitueres rådgiveren som et subjekt underkastet makt?

Yrkesutøverne i dette feltet er sentrale for den statlige styringen av samfunnet ved at de utgjør et mellomledd mellom staten og spesialisert kunnskap. Profesjonene er blitt innlemmet i samfunnets maktapparat gjennom institusjonaliseringen av en profesjonell kunnskap, en kunnskap som retter seg mot disiplinering og kontroll av befolkningen. Gjennom maktteknologier rettes den også mot yrkesutøveren selv, og yrkesutøveren blir både underlagt og utøver av makt (Vågan & Grimen, 2019, s. 411).

Rådgiver forteller i intervjuet at hen er den eneste med barnevernfaglig utdanning og at hen er ansatt som barneansvarlig¹¹ ved friomsorgskontoret. Rådgiver gjennomfører personundersøkelser for mindreårige og følger opp ungdomsstraff i møter i regi av Konfliktrådet. Ved friomsorgskontoret har de i tillegg en ansatt med faglig ansvar for PUM, som også representerer friomsorgen i KOG møter.

Sitatet illustrerer rådgiverens rolle i utføringen av en personundersøkelse av mindreårige. Personundersøkelsen gjennomføres etter anmodning fra politiet og er omtalt i straffeprosessloven. Innholdet i en personundersøkelse er bestemt på forhånd og mye er allerede fastsatt før samtalen finner sted. Samtalen mellom rådgiver (undersøker) og barnet er underlagt en mal for hva den skal inneholde, hvilke begrep som brukes og hvor samtalen finner sted. Samtalen utgjør slik et bestemt handlingsrom hvor rådgiveren gjøres til den som har viten, objektet som har kunnskap og legitimitet som undersøker (Aamodt, 2015, s. 41-42).

Rådgiverne er underkastet makt ved at de inngår i straffesakskjeden. De utfører en rolle som påvirker klienten, men kan ikke fremskynde prosessen de har satt i gang. Etter personundersøkelsen er gjennomført er det opp til påtalemyndigheten og domstolen om de vil ta vurderingen til følge, og avgjøre videre skritt. I dannelsen av rådgiveren som ekspert og undersøker underkastes de en makt som krever at de tilpasser seg systemets krav og rammer, og slik underlegges en subtil makt. Rådgiver forteller om virkningene systemets fungering og

¹¹ Barneansvarlig har ansvar for å følge opp at kriminalomsorgen legger til rette for at barneperspektivet blir ivaretatt ved den enkelte enhet og i tråd med gjeldende regelverk. Barneansvarlige har en sentral rolle i kontakten med barna og deres pårørende, samarbeidspartnere og andre ansatte i enheten i barnefaglige spørsmål (KRUS, 2021).

makt får i praksis; i personundersøkelsen tas det opp temaer som vekker sterke følelser i barnet og familien, samtidig som rådgiveren konkluderer med oppfølgingsbehov. I etterkant oppstår det et vakuum i påvente av påtaleavgjørelse eller dom, og iverksettelse av tiltakene.

Hvordan konstitueres ungdomskordinator som et subjekt for maktutøvelse?

Makt man ikke ser eller er bevisst kan man ikke protestere mot. Ved å medvirke i sin subjektposisjon eller rolle, opprettholder rådgiveren sin maktposisjon og myndighet i relasjonen. Ettersom makten er subtil og rådgiveren ikke er bevisst dominansen de er underlagt, er det en rolle hen vanskelig kan la være å trå inn i. Reaksjonene som personundersøkelsen er med på å iverksette setter rådgiveren i skvis mellom ungdommens og familiens behov for avklaring og oppfølging, og straffesakskjedens tidsbruk for å innhente nok kunnskap for å legitimere en avgjørelse/straff. Denne virkningen kan ikke motsettes eller utfordres av rådgiveren (Aamodt, 2015, s. 43).

Personundersøkelsen trer frem som en maktteknologi ved at den kan forme rådgiveren ved at utredningens mål og punkter gjøres til rådgiverens mål og det som blir førende for videre tiltak. Ved at rådgivers rolle i kraft av stillingen og utdanning konstitueres som «utreder» og «ekspert» kobles maktteknologiene på selvtknologiene. Rådgiveren blir mottakelig for ytre styring for hvordan jobben skal utføres og ilegger hen egenskaper som hen selv ønsker å identifisere seg med. Ved å definere rådgiveren som ekspert defineres også hva som er legitim kunnskap og slik blir kunnskapen i seg selv et middel til styring (Aamodt, 2015, s. 41-42).

Makt og kunnskap betinger hverandre ved at kunnskap utvinnes ved makt og makt utøves ved hjelp av kunnskap. Personundersøkelsen skildres i makt av kunnskap og slik legitimeres forslag om tiltak. Maktrelasjonen gjør det mulig for rådgiveren å produsere kunnskap om ungdommen, med forutsetning om at ungdommen gir tilgang til informasjon, ved samtykke til innhenting, og selv gir informasjon (Vågan & Grimen, 2019, s. 412-413).

«Veileder du foreldrene?»

[...] vi har jo bare det ene PUM samtalen. Men jeg har jo opplevd det at, for det var en periode der ungdomskordinatorne ikke fikk vært med pga saksmengde. Da var vi alene med PUM'en og var ansiktet utad. Da var vi litt tettere på. [...] Det tar jo lang tid

fra vi starter opp saken til det skjer noe. Vi har kort frist til å starte en PUM, og da får ungdommen og foreldrene en opplevelse av at det skjer noe. Det blir et kjempe vakuum etterpå og det er frustrerende.

Hvordan konstitueres yrkesutøveren som subjekt for egne handlinger?

Fordi makt ikke anses som noe en aktør utøver over passive subjekter, men som viten, er det noen som setter premiss for viten og noen som følger det. Å være profesjonell eller å bli anerkjent som en kompetent yrkesutøver innebærer å internalisere et sett koder og etiketter for passende atferd som former yrkesutøverens identitet og praksis. Dette fordrer blant annet av at yrkesutøveren fremtrer på en bestemt, legitim og anerkjent måte overfor seg selv, samarbeidspartnere, klienter og virksomheten m.m. Med utgangspunkt i selvteknologi, medvirker også diskurser omkring profesjonalisme og den kompetente sosialarbeider/barnevernspedagog/rådgiver i kriminalomsorgen til å disiplinere og forme den profesjonelle identiteten. Dette normaliseringstrykket forsterkes gjennom praksis gjennom blant annet drøfting og veiledning med kollegaer, fagansvarlig og leder (Vågan & Grimen, 2019, s. 424)

Foucaults diskursbegrep innebærer å fremheve maktperspektiver, hvor makt konstituerer seg i institusjoner, språket og til slutt i individets erkjennelse. Subjektposisjoner blir viktig i denne sammenhengen fordi den plasserer identitet i det diskursive og i politiske praksiser. Ved å bli representert diskursivt får rådgiveren en identitet og kan identifisere seg med en subjektposisjon (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 53). Med utgangspunkt i selvteknologi medvirker også diskurser omkring profesjonalisme og den kompetente sosialarbeider/barnevernspedagog/rådgiver i kriminalomsorgen til å disiplinere og forme den profesjonelle identiteten. Dette normaliseringstrykket forsterkes gjennom praksis gjennom blant annet drøft og veiledning med blant annet kollegaer, fagansvarlig og leder.

Personundersøkelsen er et eksempel på hvordan rådgiverne gjøres til gjenstand for egen styring gjennom styringsteknologier, utdanningsløp, plassering i straffesakskjeden og organisatorisk i virksomheten. Det eksterne blikket er med på å føre rådgivernes vurderinger i en bestemt retning, ved at rådgivernes rapport og vurderinger skal godkjennes av fagansvarlig eller leder. Personundersøkelsen utgjør også et viktig dokument i straffesaksbehandlingen og er slik også gjenstand for eksterne blikk og vurderinger. Diskurser omkring den kompetente

yrkesutøver og rådgiver i kriminalomsorgen muliggjør og begrenser hvilke subjektposisjoner som er mulig for rådgiveren å innta, og forstå verden gjennom (Vågan & Grimen, 2019, s. 422-424).

Oppsummering

Analysen har vist hvordan staten gjennom sine institusjoner og som en form for makt muliggjør og begrenser rådgivernes handlingsrom i en personundersøkelse av mindreårige. Analysen har belyst hvordan personundersøkelsen trer frem som en maktteknologi ved at undersøkelsens mål blir styrede for rådgiverens blikk og formende for relasjonen mellom ungdom og rådgivere.

Rådgivernes rolle i relasjonen og diskurser omkring profesjon gjør de mottakelige for ytre styring for hvordan jobben skal gjøres i praksis. Gjennom makt- og selvteknologier internaliseres en forventet atferd og fremtreden, som ikke bare er med på å forme samtalen og relasjonene, men også deres identitet. Subjektposisjon blir til gjennom diskurser omkring profesjon og det å være en kompetent yrkesutøver, og slik hvordan dette kommer til uttrykk i praksis.

5.1.5 Seniorrådgiver Bufetat, Team for Faglig støtte – Ungdomsenheten (UE)

Så anker ungdommen dommen til lagmannsretten og da blir ungdommen videre varetekstfengslet, 14 dager om gangen. Så blir tingrettsdommen, eller lagmannsretten og hovedforhandlingene berammet om to måneder. Også er ungdommen varetekstfengslet to uker om gangen frem til de hovedforhandlingene. Så reiser vi over på samme måte som sist. Jeg er med i retten og miljøpersonalet er med ungdommen. Da er vi kommet, 6,5mnd er vi kommet til da. Etter en ukes tid kommer lagmannsretten med en dom som er redusert til 12mnd ubetinget. Så går det 14 dager også er den dommen rettskraftig, for da godtar ungdommen den dommen. Da er vi kommet til åtte måneder. Ja.. da har ungdommen egentlig sonet 2/3 av tiden.

Hvordan konstitueres rådgiver som et subjekt underkastet makt?

Sitatet illustrerer hvor avgjørende ungdommens status er for praksis og yrkesutøvernes handlingsrom. Når ungdommen har status som varetekstfengslet beskriver rådgiver i intervjuet at påtalemyndighetene «eier» saken. Varetektstiden varer i 14 dager av gangen, og

det er opp til påtalemyndighetene og domstolen å vurdere om kriteriene for varetektsfengslingen er oppfylt hver gang. I varetektstiden er tilgjengelige tiltak fra kriminalomsorgen begrenset, blant annet kan ungdommen ikke ha permisjon, som er vanlige kriterier for prøveløslatelse og hjemmesoning. Politiet avgjør også om ungdommen får lov til å gå på skole utenfor UE. Rådgiver beskriver det som uforutsigbart og vanskelig for UE og ungdommen å motivere for langsiktige miljøterapeutiske og praktiske mål under oppholdet da ungdommen kan løslates på kort varsel.

Rådgiver formidler i sitatet kompleksiteten ved varetektsfengslingens varighet når 2/3 av tiden er sonet før saken avgjøres ved dom. Ungdommen vil da kunne prøveløslattes, samtidig som UE ikke har hatt muligheten til å legge til rette for at kriteriene for prøveløslatelsen er oppfylt (straffegjennomføringsloven §§ 42, 43). Gjennom TET har rådgiver ansvar for å kommunisere med de ulike virksomhetene som utgjør statlig og kommunalt, innhente informasjon og sørge for at barnevernet er kjent med og overholder sine forpliktelser, så lenge ungdommen er fengslet. Rådgiver anser også sitt mandat gjennom Bufetat til å sikre ungdommen en trygg og god overgang til kommunen eller behandlingsinstitusjon ved løslatelse.

Departementene og direktoratene kommuniserer med sine virksomheter, kriminalomsorgen og Bufetat, gjennom disponeringsbrev, rundskriv og direktiv. Sitatet viser hvordan rådgiveren konstitueres som et subjekt underkastet både barnevernets og kriminalomsorgens mandat, straffegjennomføringsloven og virkningene av straffesakskjedens organisering. Denne gjennomgangen av rådgiverens praksis har en statlig styringsramme. Rådgivers mandat er gjenstand for politiske, juridiske og faglige diskurser, gjennom mandatene finnes klare føringer for rådgivers handlingsrom og stilling. Disse omfatter hegemoniske diskurser omkring bla. «hvem er ungdommen» og «hvem er ungdommen som kan straffes».

Handlingsrommet struktureres slik gjennom ungdommens status og gjennom prosedyrer i straffesakskjeden, prosedyrer, lovverk og påtalemyndighetens- og domstolens avgjørelser. Dette avhenger av om ungdommen anker eller godtar dom. Men handlingsrommet avgjøres også av materielle og arkitektoniske valg av kriminalomsorgsregionens ledelse og den resulterende konkrete utforming:

Og tanken har hele tiden vært at hele bygningen er en aktør, at bygningen i seg selv er

et miljøterapeutisk tiltak. Og da handler det om utforming, materialvalg, møbler, folkene som jobber der, alt som på en måte er i dette huset er et miljøterapeutisk tiltak. Så vi har hatt et bevisst valg om å ha tregulv, ikke vinyl. Det er dyrere, men det løser opp en ellers veldig institusjonsfølelse, ikke sant. [...] bygningen blir en del av sikkerheten. At man da, ved å lage bygningen på en spesiell måte unngår man gitter på vinduet, piggrådgerder, murer osv.

Hvordan konstitueres rådgiveren som et subjekt for maktutøvelse?

I lys av governmentality konstituerer enhetens eksistens i praksis samfunnets diskurs om at barn kan og bør fengsles, der målet er å installere styringens mål i individenes selvledelse. Disiplinær makt retter seg mot kroppen og gjør den til gjenstand for sosialisering. Gjennom utformingen av Ungdomsenheten gjøres de ansatte og ungdommen til gjenstand for eksaminering, hvor hver enkelt aktivitet og kropp har sine plasser, og individet kan sperres inne.

Byggets utforming er ikke tilfeldig, men nøye planlagt i alt fra plassering, materialvalg og romløsninger. Gjennom disiplinær makt skapes også kunnskap om hva som kan være gode soningsforhold og sikkerhetstiltak, som igjen legger grunnlag for relasjoner mellom barna og de som jobber der. Rådgiveren og de andre yrkesutøverne utøver makt ved at de og barna er satt i en subjektposisjon som definerer deres handlingsrom. Dette gir åpninger og lukninger/muligheter og begrensninger, i hva som kan sies og gjøres av den enkelte, og i rommene og i institusjonen de oppholder seg i. Utformingen av bygget er slik med på å muliggjøre og begrense samhandling.

Rådgiver blir konstituert som subjekt for maktutøvelse gjennom sine observasjoner og tolkninger av barnet, på bakgrunn av kjennskapen til barnet mens det har oppholdt seg innenfor Ungdomsenhetens rammer. Denne tolkningen er også preget av informasjon innhentet av rådgiver i forkant av ankomst til UE, gitt av andre offentlige instanser, slik som for eksempel politiet, påtalemyndigheten, domstolen, barneverntjenesten, barnevernvakten og kriminalomsorgen. Som deltaker i TET kommer denne tolkningen av ungdommen til uttrykk i praksis gjennom drøftinger og avgjørelser knyttet til ungdommens hverdag; organisering av tid og tiltakskort. Vurderingen legges til grunn for hvordan døgnet legges opp (innlåsningsperiode og aktiviteter), og hvilke tiltak som skal prioriteres for at denne

ungdommen skal ha progresjon under fengslingen.

[...] for meg er det veldig viktig å være tilordnet staben i Bufetat. Fordi jeg får mye mer relevante kolleger å diskutere saker med. Jeg har tilgang til regionens jurist, jeg har tilgang til psykologene, jeg har tilgang til inntaksteam. Jeg kan også drøfte enkeltsaker med de om de kjenner sakene.

Hvordan konstitueres yrkesutøveren som subjekt for egne handlinger?

Rådgivers mandat og stilling er forankret i Bufetat, mens rollens fysiske plassering er i kriminalomsorgen. Rådgiveren gjøres slik til styring gjennom styringsteknologier i begge systemer gjennom veiledninger og drøftinger, internt og eksternt. Samtidig formidler rådgiveren tydelig at hens mandat, faglige og organisatoriske forankring tilhører Bufetat.

Sitatet illustrerer hvordan rådgiver vektlegger sin organisatoriske plassering som muliggjørende for handlingsrommet i arbeid med instanser både i og utenfor straffesakskjeden eller barnevernet. Gjennom drøfting med jurister, psykologer og inntaksteam (senere beskrevet i analysen av Bufetat), får rådgiveren mulighet til å legge frem sine vurderinger og handlinger, som åpner for et eksternt blikk. I lys av selvteknologi kan dette forstås som pastorale eller disiplinære maktformer med mål om at rådgiveren gjør seg til et bestemt subjekt og styrer seg selv i overensstemmelse med den gjeldende styringen.

Oppsummering

Analysen har vist at barnets status som varetektsfengslet eller domfelt er av stor betydning for innholdet i straffegjennomføringen, og å sikre en trygg overgang tilbake til samfunnet. Rådgiveren konstitueres som et subjekt underkastet både barnevernets og kriminalomsorgens mandat, straffegjennomføringsloven og virkningene av straffesakskjedens organisering. Rådgivers mandat er gjenstand for politiske, juridiske og faglige diskurser, og gjennom mandatene finnes klare føringer for rådgivers handlingsrom og stilling. Disse omfatter hegemoniske diskurser omkring bla. «hvem er ungdommen» og «hvem er ungdommen som kan straffes».

Rådgiver blir konstituert som subjekt for maktutøvelse gjennom sine observasjoner og tolkninger av barnet. Dette må sees i lys av hvilke subjektposisjoner som skapes gjennom

Ungdomsenhetens fysiske og organisatoriske utforming, og den enkeltes utbytte av straffegjennomføringen.

5.1.6 Rådgiver i Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI)

Ut ifra vårt samfunnsoppdrag så mener jeg at vi har rigget et tilbud i verdensklasse, men det er ulemper. Det er for eksempel sårbart at det er så få plasser. [...] Jeg leder en arbeidsgruppe for de i aldersgruppen 18-24år, for bedre straffegjennomføring og varetektsopphold. For det holder ikke med masse innsats for de mindreårige om vi ikke klarer å videreføre det arbeidet som er gjort.

Hvordan konstitueres rådgiveren som et subjekt underkastet makt?

Rådgiver arbeider i KDI med innholdet i straffegjennomføringen. Dette består av forvaltningssamarbeid med departementer, direktorater og underliggende regionkontor om tilbud og tiltak til varetektsfengslede og straffedømte.

Rådgiveren inngår i en avdeling som skal arbeide med innholdet i straffegjennomføringen, etter gjeldende føringer, lover og regler som f.eks. tildelings- og oppdragsbrev, straffeprosessloven og barnekonvensjonen. Innholdet i straffegjennomføringen må også speile det diskursive feltet omkring barn og straff, og omfatter også rådgivers rolle.

Handlingsrommet struktureres gjennom begreper og diskurser satt av politikk og vitenskap, som setter rammer og legger føringer for korrekt praksis.

Straffegjennomføringen og dets innhold er gjenstand for dynamiske faglige og økonomiske føringer, og økonomiske og juridiske tolkninger fra andre avdelinger i direktoratet og departementet. I tillegg kommer interne strukturer som utgjør virksomheten KDI, arbeidsgrupper, interne prosedyrer, rammeavtaler, økonomiske forpliktelser og interne rapporter omkring de ansatte og innsatte. Samlet utgjør dette handlingsrommet for hvilke beslutninger og vurderinger som kan tas.

Sitatet illustrerer hvordan rådgiveren er et subjekt underkastet makt, i driften av ungdomsenhetene. Det fremkommer av intervjuer med flere informanter at det eksisterer tre varetektsplasser for ungdom i alderen 15-18 år i Indre Østfold fengsel, avdeling Eidsberg. Det fremkom også i intervju med flere informanter at opprettelsen av plassene skjedde utenom

ordinært forløp, som ville vært gjennom et oppdragsbrev fra departementet. I intervjuet bekrefter rådgiver at opprettelsen av disse plassene skjedde i stedet gjennom innstillinger til statsbudsjettet fra justis-, og finanskomiteen, som deretter ble vedtatt i Stortinget (vedlegg 9).

Indre Østfold fengsel, avd. Eidsberg er et høysikkerhetsfengsel for menn, uten en separat avdeling eller enhet for barn i alderen 15-18 år (Kriminalomsorgen, 2021e). Ut ifra intervjuet tolker jeg det slik at rådgiver fortrinnsvis ikke ønsker å bruke disse plassene til målgruppen dersom det finnes ledige plasser ved Ungdomsenhetene. Rådgiver er allikevel et subjekt underkastet makt i den forstand at plassenes opprettelse og eksistens ikke kan motsettes. Rådgivers handlingsrom og rolle i virksomheten er innholdet i straffegjennomføringen, altså at barna får best mulig tilbud og tiltak i den tiden de er fengslet der, selv med status som varetektsfengslet. Det fremkommer av intervjuet og TETs mandat, at TET ved Ungdomsenhetene skal følge opp barna som også er fengslet andre steder, inkludert avd. Eidsberg.

Hvordan konstitueres rådgiveren som et subjekt for maktutøvelse?

Rådgiveren formidler i intervjuet at Ungdomsenheten er et svært godt tilbud, innenfor de rammene Kriminalomsorgen kan tilby et barn. Tilgjengelige tiltak og tilbud i og utenfor enheten beskrives at kan tilpasses den enkelte, det er høy bemanningsfaktor og tett miljøarbeid. Rådgiveren beskriver at overgangen derfor blir stor den dagen barna fyller 18 år og skal overføres til et vanlig fengsel.

Rådgiveren blir konstituert som subjekt for maktutøvelse ved at hen er med på å vurdere, prioritere og utforme tilgjengelige tilbud og tiltak i den tiden barna sitter fengslet. Rådgiver er med i en arbeidsgruppe som setter søkelys på overgangen fra barn til voksen, hvor barna fortsatt har de samme behovene, men ikke lenger er omfattet av de samme bestemmelsene. Rådgivers subjektposisjon utgjør handlingsrommet for hva som kan ytres og utøves, og er i lys av maktteknologier i en svært myndig posisjon hvor makt kan utøves over viktige styringsdokumenter som igjen setter rammene for praksis.

Rådgiveren er med på å utforme KDIs årsrapporter og årsstatistikk, som svar på departementenes tildelings- og oppdragsbrev. I Foucaults perspektiv og tanker om makt vil det være å anse som statens måling og koordinerte bruk av fengselets kunnskap og makt, som er kjernen i biomaktens styringskretsløp. Årsrapportene og -statistikken beskriver og måler

kunnskap om den delen av befolkningen som rapportene skal vurdere. Økonomi, antall døgn, type kriminalitet, alder, nasjonalitet m.m. Og staten med sine underliggende virksomheter, iverksetter tiltak deretter. I årsrapportene og -statistikken for 2020 er det ikke utskilt egne tall for barna som har vært fengslet ved avd. Eidsberg. Det fremkommer heller ikke at avdelingen brukes til dette formålet (Kriminalomsorgen, 2021a).

I lys av makt og maktteknologier kan man forstå rapportene som en utøvelse av makt over mottakerne og de rapporten omfatter. Leseren posisjoneres som mottakeren inne i teksten med et faglig ressurskrav om et implisitt etisk premiss om at leseren aksepterer den grunnleggende vitenskapen teksten bygger på. Det viktigste er at leseren aksepterer den grunnleggende vitenskapen for å kunne lese teksten på en relevant måte, ikke at leseren faktisk innehar disse ressursene. Tekstnormen bidrar til rapportenes status, anseelse og maktutøvelse. De er retningsgivende tekst for politikk og fagutøvelse på området. Den er produsert av direktoratet og konstituerer direktoratet som premissleverandør for kunnskap om den delen av befolkningen som inngår i forvaltningen av straff. Rapportene kan også forstås som en representasjon av en diskurs. Ved at man som leser har gått med på premissene beskrevet i første og andre dimensjon har man også akseptert den hegemoniske diskursen som formidles (Berge, 2003, s. 30-32).

Gjennom diskursen i styringsdokumenter og praksis tilbys de ulike aktørene i rapporten subjektposisjoner som rådgiveren er med på å forme. Rådgiverens virksomhet og arbeid inngår også i rapportene, og slik gjøres rådgiveren til gjenstand for egen styring.

«Jeg har fagansvar for denne gruppen og vi har også en innholdsansvarlig i hver region. Regionene har kontakt med lokale samarbeidspartnere og skal sikre utviklingsarbeid og har oppfølgingsansvar»

Hvordan konstitueres yrkesutøveren som subjekt for egne handlinger?

I sitatene kommer det frem at rådgiveren gjøres til gjenstand for egen styring gjennom kriminalomsorgens mandat, organiseringen av virksomheten, politiske vedtak og dokumenter m.m. Rådgiveren formidler at hen er svært opptatt av overgangene fra ungdomsenheten til voksenfengsel eller tilbake i samfunnet. Gjennom arbeidsgrupper og forvaltningssamarbeid får rådgiveren mulighet til å legge frem sine vurderinger og drøftinger som åpner for andres

blikk og vurderinger, internt og eksternt. I disse samarbeidene må rådgiveren opprettholde virksomhetens mandat og gjøre statens og politiske mål og argumenter til sine egne.

Gjennom produksjon av utsagn og dokumenter kan rådgiveren styres med referanse til selvprodusert vitenskap. Dette dokumenteres i referater, rapporter og andre styringsdokumenter som legges til grunn i andre styringsdokumenter hvor staten konstituerer sin eksistens og disiplin over befolkningsgruppen som begår lovbrudd.

Rådgiveren gjøres også til gjenstand for egen styring gjennom utdanningsbakgrunn og erfaring som gjør at virksomheten anser hen som kvalifisert for denne stillingen med disse arbeidsoppgavene. Med utgangspunkt i selvteknologi medvirker også diskurser omkring profesjonalisme og den kompetente yrkesutøver til å disiplinere og forme den profesjonelle identiteten. I lys av dette kan stillingen tolkes som en bekreftelse på at rådgiveren har internalisert kriminalomsorgens mandat i ledelsen av seg selv og si profesjonelle identitet.

Oppsummering

Analysen har vist hvordan staten gjennom sine styringsdokumenter er med på å forme eller overstyre praksis ved behov. Rådgiverens handlingsrom begrenses og muliggjøres gjennom politiske vedtak som utfordrer rådgiverens tolkning av sin egen profesjonelle identitet, virksomhetens mandat, samtidig som det er et brudd på barnekonvensjonen at barn sitter fengslet sammen med voksne (barnekonvensjonen, art. 37).

Rådgiverens rolle og oppgaver i virksomheten gjør hen mottakelig for ytre styring for hvordan oppgavene skal løses. Gjennom makt- og selvteknologier skapes en profesjonell yrkesutøver og -identitet som fremhever bestemte aspekter ved seg selv.

5.2 Oppsummering av sentrale funn fra tiltakskjeden i barnevernet

I prosjektet har jeg intervjuet saksbehandler i barneverntjenesten, rådgiver i Bufetat og leder i barnevernvakten. På grunn av oppgavens omfang har jeg valgt å belyse straffesakskjeden, og heller oppsummere de meste sentrale funnene fra analysene gjort av yrkesutøverne i barnevernet. Sitatet under er tatt med for å belyse noen av straffesakskjedens virkninger i praksis.

Han ble anmeldt av politiet for vold mot offentlig tjenestemann, etter en plassering i institusjon som krevde politibistand. Han nyttiggjør seg behandlingstiltaket og blir etter hvert plassert i fosterhjem. Etterforskningen tar lang tid, og når han skal inn og vitne, og skjønner hvilke konsekvenser dette får, så blir han veldig forbanna. Og det går det enda lengre tid før det kommer en rettsak. [...] Når han sitter der i salen blir han jo veldig aktivert. Han behersket det veldig bra, også når han vitnet og fortalte sin situasjon. Jeg vitnet også. Men så sitter mor utenfor og hadde hørt politimennene snakke, for hun hadde ikke lov til å være inne pga korona. [...] Og det var jo ikke hyggelig det de sa om ham. Det fortalte hun til ungdommen. Motstanden mot autoriteter og motivasjonen for eksempel å ta lappen blir vanskeligere. Også ble den anket av politiet fordi de mente han fikk for lav straff. [...] Det er tre år siden han ble plassert. Og i alt tok dette to år, noe han lever med hele veien. Det blir det hele tiden noe i livet som blir vanskelig og holder de igjen. [...] Gutter på 16-17 er ikke så gode til å se noe særlig annet enn seg selv. Og disse kanskje enda mindre enn andre.»
(Sitat saksbehandler i barneverntjenesten)

I analysene fra yrkesutøverne i barnevernet fremkommer det at standardiserte programmer og maler, og evidensbaserte tiltak, er med på å prege tolkningen av barnets atferdsuttrykk. Dette virker inn på hvilke tiltak som gjøres tilgjengelige for saksbehandler, hvilke tiltak som vurderes som aktuelle og hva som vektlegges i tolkningen av barnets atferdsuttrykk. Dette virker inn på hvilke subjektposisjoner barnet tilbys i tekster som evalueringsrapporter og tiltaksplaner. Dette legges til grunn i vurderingen av plasseringen av barnet utenfor hjemmet.

I analysene fremkommer det også at yrkesutøverne er underlagt makt gjennom juridiske og organisatoriske rammer. Dette kommer til uttrykk hos barnevernvakten ved at de kan komme med faglige vurderinger vedrørende akutt situasjoner som oppstår når barn begår lovbrudd, men ikke har vedtaksmyndighet. Vedtaksmyndigheten ligger hos barnevernleder i barnets oppholdskommune eller politijurist på vakt (punkt 2.3.1 og 3).

For rådgiver ved inntaksteam i Bufetat muliggjør og begrenses handlingsrommet i valg av institusjonsplass i stor grad av NABE og deres målgruppevurdering (omtalt i punkt 2.3.2). Målgruppevurderingen blir avgjørende for hvilke institusjoner som er godkjent for målgruppen, og endring i denne medfører endring i behandlingstilnærming. Dette kan være muliggjørende og begrensende ved at man raskt kan kunne kategorisere og finne den fremste

kompetansen og det beste tilbudet til det enkelte barn.

5.3 Oppsummering av de mest sentrale funnene

I arbeidet med prosjektet fremkommer det en tydelig forskjell i bruk av begreper omkring barnet. Informantene i straffesakskjeden omtaler i stor grad barna som ungdom, selv om barna er ned i ti-årsalderen. Dette kommer til spesielt til syne i intervjuet med fagkonsulenten i politiet (punkt 5.1.2). Diskursen omkring hvem barnet er, og ikke minst hvem barnet som kan bli straffet er, tilbyr barna svært ulike subjektposisjoner i diskursene som preger virksomhetene, yrkesutøvernes profesjonelle identitet, og barnets identitet.

I analysene der informantene representerer ett mandat inn i en annen virksomhet understrekes det viktigheten av riktig organisatorisk plassering i egen virksomhet, eksemplifisert hos informant fra Bufetat og fagkonsulent i politiet. I lys av maktteknologier kan dette forstås å ha stor betydning for handlingsrommet, at subjektposisjonene som tilbys yrkesutøverne på et høyere organisatorisk nivå er viktig for å kunne representere virksomhetens mandat i en annen virksomhet.

I intervjuene fremkommer det at mange av yrkesutøverne i stor grad arbeider alene. Dette gjør de enten ved at de har fysisk arbeidssted i annen virksomhet, eller ved at de stor grad representerer sin virksomhet alene i møter med barna, familien og samarbeidspartnere. Dette eksemplifiseres i intervju med politiadvokat og ungdomskoordinator. Alle informantene fortalte at det var viktig med mye erfaring og kompetanse for å kunne være trygg i rollen.

Felles for alle virksomhetene omfattet i oppgaven (med unntak av Konfliktrådet), er at virksomhetenes organisatoriske utforming på lokalnivå og internt ikke er offentlig tilgjengelig, men har krevd søknad om innsyn. Det er derfor vanskelig å finne ut av hvem som møter barnet og hvilke strukturer eller roller som er i spill, når barnet begår lovbrudd. Dette funnet har resultert i en omfattende beskrivelse av rollene og virksomhetene i kapittel 2. Under arbeidet med å finne dokumentasjon og informasjon om hva som skjer når et barn begår lovbrudd har jeg funnet informasjon på Konfliktrådets nettsider, rettet mot barnet (Konfliktrådet, 2021). Det fremkommer ikke informasjon rettet mot foreldre eller andre yrkesutøvere, og deres rolle når barn begår lovbrudd.

Det kommer frem av intervjuene at det i tillegg til Ungdomsenhetene finnes ytterligere tre soningsplasser for mindreårige i Østfold fengsel avd. Eidsberg - et lukket høyrisikofengsel for voksne¹². Ved søk på kriminalomsorgens sider og i offentlige dokumenter fremkommer det ingen opplysninger om disse plassene. Ved søk på web dukker det opp treff i nasjonale aviser som «Her soner barn sammen med voksen» (Stole-Nielsen & Skogstrøm, 2020) og «Bør straffes med fengsel selv om man er under 18 år» (Meland, 2019). I intervju med informant fra KDI etterspør jeg derfor informasjon om dette, hvor jeg blir oppfordret til å søke om innsyn for dokumentasjon. I brev fra KDI til sine regioner (vedlegg 9) at det er bevilget seks millioner kroner til etablering av tre soningsplasser for mindreårige ved Indre Østfold fengsel, avd. Eidsberg i 2020. I brevet viser KDI til Stortingets behandling av saken og brev til Kriminalomsorgen Øst i januar 2020. Videre at det ikke er mottatt noe oppdragsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet.

¹² Det fremkommer ikke av kriminalomsorgens nettsider at disse plassene eksisterer. Soningsplassene fremkommer ikke, eller er skilt ut i kriminalomsorgens årsstatistikk for 2020 (Kriminalomsorgen, 2021a).

Kapittel 6 – Avsluttende kommentarer

I min masteroppgave har jeg undersøkt hvordan yrkesutøvernes handlingsrom muliggjøres og begrenses av styringsteknologier ved bruk av kvalitativ metode.

Med utgangspunkt i problemstillingen «Hvordan kan vi forstå yrkesutøvernes handlingsrom når barn begår lovbrudd, i lys av makt- og selvteknologier?» har studien belyst makt- og styringsteknologienes virkninger, og maktens sirkulære prosesser i praksis. Studien har også belyst hvordan vi som yrkesutøvere selv gjøres til gjenstand for styring gjennom styringsteknologier ved disiplinære og pastorale maktformer, som fremmer bestemte egenskaper, handlinger og selvforståelse.

Jeg startet masterprosjektet med et ønske om å oppnå større forståelse av straffesakskjeden og tiltakskjeden i barnevernet. I praksis har jeg erfart at det kan oppleves som at handlingsrommet hviler på yrkesutøvernes kompetanse og handlingskunnskap, uten at det blir lagt vekt på virksomhetenes muliggjørende og begrensende virkninger. Ansvarer kan oppleves som stort og handlingsrommet svært begrenset. Gjennom studien har jeg oppnådd en større forståelse for maktens muliggjørende og begrensende virkninger, og opplever i dag at jeg har en mer nyansert tilnærming til eget mandat og virksomhet.

Et punkt som peker seg ut for videre forskning er de hegemoniske diskursene om hvem barnet blir i møte med virksomhetene omtalt i denne oppgaven. Dette ble gjenstand for avklaring og diskusjon med alle informantene i innledende samtaler. Denne oppgaven har ikke gått nærmere inn på dette, men forstår dette temaet som et område det kunne vært spennende å undersøke.

Bibliografi

- Aakvag, G. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Abstrakt Forlag AS.
- Almklov, P. G., Ulset, G., & Røyrvik, J. (2018). Standardisering og måling i barnevernet. I T. Larsen, & E. A. Røyrvik, *Trangen til å telle. Objektivisering, måling og standardisering i praksis*. (ss. 153-184). Spartacus Forlag AS / Scandinavian Academic Press.
- Aamodt, H. (2015, 3-4). Brukermedvirkningens uttrykk og virkning i barnevernets undersøkelser - et maktanalytisk perspektiv. *Praktiske Grunde. Nordisk tidsskrift for kultur- og samfundsvitenskap*, s. 31-56.
- Aamodt, H. (2016). «JEG SER NOE SOM DU IKKE SER». *Hvordan blir brukermedvirkning til som politisk, organisatorisk og sosialfaglig praksis i barnevernets undersøkelser?* Doktorgradsavhandling. Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Aamodt, H. (2017, 15. oktober). Å beslutte med henblikk på risiko? -Når politikken dytter ansvaret over på barnevernets ansatte. *Dansk Sociologi*, Vol.28 (3), p.61-82.
- Aamodt, H. (2018, 9. april). Barneverntjenesten - en polyfon organisasjon? . *Tidsskriftet Norges barnevern*, ss. Vol.95 (1), p.36-49.
- Barne- og familiedepartementet. (2018, 19. desember). *Tildelingsbrev 2019: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/bld/tidelingsbrev-2/tidelingsbrev-og-arsrapporter---barne--og-likestillingsdepartementet/tidelingsbrev-2019/id2675037/>
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2007). *Rundskriv Q-06/2007. Oppgave og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernmyndigheter*. Barne- og likestillingsdepartementet.
- Barne-, ungdoms og familiedirektoratet. (2020a). *Barn og unge som begår eller står i fare for å begå kriminelle handlinger. Vurdering av utfordringsbildet og anbefalinger til departementenes videre arbeid*. Barne-, ungdoms og familiedirektoratet.
- Barne-, ungdoms og familiedirektoratet. (2020b). *Barn og unge som begår, eller står i fare for å begå kriminelle handlinger. Kartlegging og vurdering av sektorenes ansvar og tilbud til målgruppen*. Barne-, ungdoms og familiedirektoratet.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2021a, 08. april). *Nasjonal enhet for behandlingstiltak (NABE)*. Hentet fra Bufdir: https://bufdir.no/Kontor_sok/Inntak/Nasjonal_enhet_for_behandlingstiltak_NABE/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2021, 01. november). *Differensiering av målgrupper ved plassering i adferdsinstitusjon*. Hentet fra Bistand fra Bufetat:

- https://www.bufdir.no/Barnevern/Inntak/Instrument_for_risikovurdering_av_varige_a_dferdsvansker_YLS_CMI/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2021b, 14. juni). *Årlig oppfølging av statlige barneverninstitusjoner - retningslinjer for statlig regional barnevernmyndighet*. Hentet fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet:
https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/Barnevernsinstitusjoner/Arlig_kontroll_av_barnevernsinstitusjoner_og_omsorgssentre/
- Barnekonvensjonen. (1989). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) LOV-1999-05-21-30*. Hentet fra Lovdata:
<https://lovdata.no/lov/1999-05-21-30>
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester (barnevernloven) LOV-1992-07-17-100*. Hentet fra Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Berge, K. L. (2003). Hvor er makten i teksten? I K. L. Berge, S. Meyer, & T. A. Trippestad, *Makt- og demokratiutredningen 1998-2003* (s. 24-41). Gyldendal akademisk.
- Bufdir. (2020, 10 14). *Bufdir*. Hentet fra Atferdsvansker - ulike metoder:
https://bufdir.no/Barnevern/Tiltak_i_barnevernet/Metoder/Multisystemisk_terapi_MS_T_Behandlingstilbud_for_familier_med_ungdom_med_alvorlige_atferdsvansker_et_alternativ_til_plassering_utenfor_hjemmet_12_18_ar/
- Dean, M. (2010). *Governmentality - magt og styring i det moderne samfund*. Forlaget Sociologi.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2014). *Etiske retningslinjer for forskning på Internett*. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora.
- Eliassen, K. O. (2016). *Foucaults begreper*. Scandinavian Academic Press.
- FAFO. (2021, 03 15). *Kunnskapsgrunnlag for 0-24 samarbeidet*. Hentet fra Aktive prosjekter - FAFO: <https://www.fafo.no/prosjekter/aktive-prosjekter/item/kunnskapsgrunnlag-for-0-24-samarbeidet-en-innsats-for-utsatte-barn-og>
- Folkehelseinstituttet. (2020a). *Barn, unge og kriminalitet*. Folkehelseinstituttet. Hentet fra www.fhi.no
- Folkehelseinstituttet. (2020b). *Tiltak for barn og unge med atferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger*. Folkehelseinstituttet.
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2019). *Tillegg til tildelingsbrev nr. 50*. Helse- og omsorgsdepartementet.
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2020, 24. februar). *Tildelings- og oppdragsbrev fra Helse-*

- og omsorgsdepartementet*. Hentet fra Regjeringen.no:
https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/hod/tildelingsbrev_hod/id748567/?expand=factbox2544032
- Hydle, I. (2014). *Evaluering av prøveprosjektet med Ungdomsenheten og det tverretatlige teamet ved Bjørgvin fengsel – Delrapport 1*. NOVA.
- Jørgensen, M. W., & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5.utg.). Abstrakt forlag.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6.utg.). Abstrakt forlag.
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2021). *Stortingsmelding 34 (2020-2021)*. Regjeringen.
- Justis- og politidepartementet. (2005). *Sammen mot barne- og ungdomskriminaliteten (2005-2008)*. Regjeringen.
- Konfliktrådet. (2020). *Tidsbruk i straffesakskjeden En analyse av tidsbruk fra lovbrudd begås til oppstart av ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging*. Konfliktrådet.
- Konfliktrådet. (2021a, 7. april). *KOG - koordineringsgruppen*. Hentet fra Konfliktrådet:
<https://www.konfliktraadet.no/kog.372349.no.html>
- Konfliktrådet. (2021, 11. november). *Konfliktrådet*. Hentet fra For ungdom:
<https://konfliktraadet.no/ungdom/>
- Konfliktrådet. (2021b, 21. april). *Om organisasjonen*. Hentet fra Konfliktrådet:
<https://konfliktraadet.no/om-konfliktraadet/organisasjonen/>
- Konfliktrådsloven. (2014). *Lov om konfliktrådsbehandling (LOV-2014-06-20-49)*. Hentet fra
<https://lovdata.no/lov/2014-06-20-49>
- Kriminalomsorgen. (2021a). *Kriminalomsorgens årsstatistikk - 2020*. Kriminalomsorgen.
- Kriminalomsorgen. (2021b, 21. september). *Personundersøkelse*. Hentet fra
Kriminalomsorgen:
<https://www.kriminalomsorgen.no/personundersokelse.535032.no.html>
- Kriminalomsorgen. (2021c, 16. september). *Straff i samfunnet*. Hentet fra Kriminalomsorgen:
<https://www.kriminalomsorgen.no/straff-i-samfunnet.518689.no.html>
- Kriminalomsorgen. (2021d, 21. september). *Ungdomsfengsel*. Hentet fra Kriminalomsorgen:
<https://www.kriminalomsorgen.no/ungdomsfengsel.535454.no.html>
- Kriminalomsorgen. (2021e, 01. november). *Indre Østfold fengsel, adv. Eidsberg*. Hentet fra
Kriminalomsorgen: <https://www.kriminalomsorgen.no/indre-oestfold-fengsel-eidsberg->

avdeling.5044586-237612.html

- Kroken, R. (2015). *Ansvar i barnevern. Om handlingsrom i den kommunale barnevernstjenesten*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- KRUS. (2021, 11. november). *Fag og erfaringssamling for barneansvarlig*. Hentet fra Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter : <https://www.krus.no/fag-og-erfaringssamling-for-barneansvarlig.6279648-518851.html>
- Kvale, S., & Brinkman, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg.). Gyldendal akademisk.
- Magnusson, E., & Marecek, J. (2015). *Doing interview-based qualitative research. A learners guide*. Cambridge University Press.
- Meland, H. (2019, Oktober 28). *TV2*. Hentet fra Nyheter: <https://www.tv2.no/a/10947048/>
- Mik-Meyer, N., & Villadsen, K. (2007). *Magtens former. Sociologiske perspektiver på statens møte med borgeren*. Hans Reitzels Forlag.
- Ofstad, K., & Skar, R. (2017). *Barnevernloven med kommentarer* (6.utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Oslo kommune. (2021, 01. november). *Barne- og familieetaten*. Hentet fra Oslo kommune: <https://www.oslo.kommune.no/etater-foretak-og-ombud/barne-og-familieetaten/#gref>
- Regjeringen. (2021, 21. april). *0-24 samarbeidet*. Hentet fra <https://0-24-samarbeidet.no>
- Regjeringen. (2021, 18. februar). *Tildelingsbrev, instruksjoner og årsrapporter*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokument/tildelingsbrev-og-arsrapportar/id2357472/>
- Riksadvokaten. (2021, 18. august). *Den høyere påtalemyndighet*. Hentet fra Riksadvokaten: <https://www.riksadvokaten.no/om-oss/#acc-item-5>
- Riksadvokaten, Domstolsadministrasjonen, Politidirektoratet, Kriminalomsorgsdirektoratet, & Konfliktrådet. (2021c). *Tidsbruk i straffesakskjeden. En analyse av tidsbruk fra lovbrudd begås til oppstart av ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging*. Konfliktrådet.
- RVTS Øst. (2021, 11. november). *Play it Right*. Hentet fra RVTS Øst: <https://www.rvtsost.no/play-it-right>
- SSB. (2020, 22. september). *Sosiale forhold og kriminalitet*. Hentet fra SSB: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/lovbrudd-fra-anmeldelse-til-dom>
- Statens barnehus. (2021, 01. november). *Statens Barnehus*. Hentet fra Velkommen: <https://www.statensbarnehus.no>
- Statistisk Sentralbyrå. (2021, 4. september). *Straffesakskjeden, lovbrudd - fra anmeldelse til*

- dom*. Hentet fra Statistisk Sentralbyrå: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/lovbrudd-fra-anmeldelse-til-dom>
- Stole-Nielsen, H., & Skogstrøm, L. (2020, 15. mai). *Aftenposten*. Hentet fra Norge: <https://www.aftenposten.no/norge/i/GGLJdl/her-soner-barn-sammen-med-voksne>
- Stortinget. (2021, 21. september). *Fordeling av makt*. Hentet fra Stortinget: <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Storting-og-regjering/Fordeling-av-makt/>
- Straffeloven. (2005). *Lov om straff LOV-2005-05-20-28*. Hentet fra Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28?q=straffeloven>
- Straffeprosessloven. (1981). *Lov om rettergangsmåten i straffesaker LOV-1981-05-22-25*. Hentet fra Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-05-22-25>
- Vågan, A., & Grimen, H. (2019). Profesjoner i et maktteoretisk perspektiv. I A. Molander, & L. Terum, *Profesjonsstudier* (s. 411-425). Universitetsforlaget.
- Villadsen, K. (2007). Magt og selv-teknologi: Foucaults aktualitet for velfærdsforskningen. *Tidsskrift for velfærdsforskning, Vol.10, No.3*, s. 156-167.

Vedlegg

Vedlegg 1 - Meldeskjema NSD

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Omsorg og straff

Referansenummer

649170

Registrert

15.10.2020 av Susanne Evelyn Fjeld Haugen - s166291@oslomet.no

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet – storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Ida Marie Hydle, ida.hydle@oslomet.no, tlf: xxxxxxxx

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Susanne Haugen, s166291@oslomet.no, tlf: xxxxxxxx

Prosjektperiode

01.10.2020 - 01.12.2021

Status

06.08.2021 - Vurdert

Vurdering (3)

06.08.2021 - Vurdert

NSD har vurdert endringen registrert 12.7.2021.

Endringen innebærer at prosjektslutt utsettes til 1.12.2021 (tidligere 1.7.2021).

Det er vår vurdering at behandlingen fortsatt vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjema med vedlegg 6.8.2021. Behandlingen kan fortsette.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos NSD: Lasse Raa

Lykke til videre med prosjektet!

15.01.2021 - Vurdert

NSD har vurdert endringen registrert 13.01.2021.

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 15.01.2021. Behandlingen kan fortsette.

Microsoft Teams ble lagt til som databehandler i prosjektet.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til videre med prosjektet! Kontaktperson hos NSD: Simon Gogl
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1) **26.10.2020 - Vurdert**

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 26.10.2020, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.07.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Zoom er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Simon Gogl

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 2 - Intervjuguide

Intervjuguide

Barn som begår straffbare handlinger - sektorovergrepene plasseringer

Tema for intervjuet er straffegjennomføring for barn/ungdom, og tiltak som blir benyttet i den forbindelse.

Stilling/fag/organisering

- Stilling
 - o Innholdet i stillingen (opp mot målgruppen)
 - o Andre roller/stillinger som din på din arbeidsplass?
 - Hva slags type fagbakgrunn har de?
- Fagbakgrunn
- Organisering internt
- Samarbeidspartnere

Kan du fortelle meg om hvilken erfaring du har med straffegjennomføring for barn/ungdom?

- Hva skjedde?

Forløpet i saken, yrkesutøverens rolle.

Spørsmålene under er tenkt som temaer for intervjuet og forslag til oppfølgingsspørsmål

Hvem er barnet

- På hvilken måte kommer dere i kontakt med barn som har begått lovbrudd? *(Hvordan skjer dette - hvem tar kontakt, hva er første kontaktpunkt? Hva består kontakten i og hva er formålet?)*
- På hvilken måte kartlegger dere barnets behov? Metoder/verktøy?
(Hvilke typer metoder eller verktøy brukes i kartlegging av barnets behov)
- Hva vektlegger dere i valg av tiltak?
(Hva er grunnen til at dette vektlegges? Hva veier tyngst? Hvordan gjøres denne vurderingen)
- Vektlegger samarbeidspartnere deres vurderinger? På hvilken måte?
 - o Evt. hva legger de vekt på/legger de vekt på ulike ting?

Tiltak og handlingsrom

På hvilken måte kommer du/dere frem til hvilke tiltak som er aktuelle for den enkelte ungdommen?

- *Hvilke regelverk/juridiske rammer finnes her?*
- *Hvilke fysiske/organisatoriske rammer finnes her?*
- *Hvem har vedtaksmyndighet/myndighet til å avgjøre?*
- *Hvilke forum gjøres det drøftinger, internt og eksternt?*
 - o *Hvordan er forumene kommet til? Er de faste, eller kommet til i et spesielt tilfelle?*
 - o *Hvem leder de?*
 - o *Rammene for forumene*

Hvilke tiltak er tilgjengelige?

- *Finnes det tiltak som ikke er tilgjengelige, eller som ville vært bedre?*
- *Hva er faglig gode tiltak/tiltak av god kvalitet for denne gruppen ungdom?*
- *Finnes det tiltak som ikke er tilgjengelige? Hvorfor?*
- *Hvem eller hva setter betingelsene/rammene for aktuelle tiltak?*
- *Hvilke faktorer spiller inn i valget av tiltak?*
 - o *Er det forskjeller i tiltak som er tilgjengelige for de forskjellige ungdommene?*

Samarbeid

- *Hvilke organer/etater/fag er representert i samarbeidet?*
- *Hva slags fokus opplever du at gruppa eller de ulike etatene har?*
- *Innehar samarbeidspartnere barnevernfaglig/sosialfaglig kunnskap?*
- *Hva vektlegges i drøftinger?*

Vedlegg 3 - Forespørsel om deltakelse - eksempel

Forespørselen er tilpasset virksomheten den er sendt til, på epost.

Hei,

Jeg tar kontakt angående rekruttering av deltakere til min masteroppgave som skal ferdigstilles våren 2021. Jeg går 2.året på Master i barnevern ved OsloMet, og undersøker valg av tiltak for ungdom som begår straffbare handlinger. Prosjektet tar for seg skjæringspunktet mellom barnevern og politimyndigheter, og hvordan de kommer frem til valgene man gjør (hvilke vurderinger som gjøres og i hvilke forum).

Jeg ønsker derfor å intervju *politijurister* som jobber med målgruppen. Intervjuet omhandler altså hvordan politijuristene jobber, ikke informasjon om enkeltsaker. På grunn av sammensetningen av informanter er jeg spesielt interessert i erfaringer som omhandler fengsling og/eller seksuelle overgrep. Intervjuet tar sikte på å vare i ca.45 min-1 time, og kan gjennomføres digitalt (Teams eller Zoom), eller fysisk.

Ta gjerne kontakt på e-post eller telefon dersom dere har noen spørsmål. Vedlagt ligger informasjonsskrivet til prosjektet med mer detaljert informasjon. Håper å høre fra dere.

Mvh.

Susanne Fjeld Haugen

s166291@oslomet.no

+47 XX XX XX XX

Vil du delta i forskningsprosjektet

Straff og omsorg - sektorovergripende tiltak

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke strukturelle rammer som begrenser og/eller gir det handlingsrommet fagfolk har i straffegjennomføring for barn og ungdom. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Alvorlig traumatiserte barn i offentlig omsorg har spesielt de siste årene fått stor oppmerksomhet, spesielt i saker der ungdommene også har begått straffbare handlinger. Felles for alle sakene er at det offentlige hjelpeapparatet har hatt god kjennskap til barna, og mange har vært under barneverntjenestens omsorg.

Dette masterprosjektet tar sikte på en kvalitativ undersøkelse om hva det innebærer å velge tiltak for barn som begår kriminelle handlinger. Prosjektet skal skrives i artikkelform med et mål om publisering i Fontene forskning eller Norsk Barnevern.

Det eksisterer lite kunnskap om temaet innesperring av barn i de ulike etatene som sperrer barn inne, kriminalomsorg, psykiatri og barnevern, og det er ønskelig fra nordiske samarbeidspartnere å arbeide med tematikk rundt innesperrede barn i Norden.

Jeg veiledes av forsker Ida Hydle v/NOVA i et nordisk forskernettverk om innesperring av barn, tidligere finansiert av NSfK (Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi), nå av en svensk forskningsstiftelse, FORTE. Hydle har evaluert Ungdomsenheten i Bjørgvin fengsel sammen med prof. Elisabeth Gording Stang for Justisdepartementet. Hun følger opp arbeidet ved å veilede kriminologen Bård Mellin Olsen, barnevernfaglig ansvarlig i det tverretatlige teamet ved ungdomsenheten i Bjørgvin.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

OsloMet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

For å besvare undersøkelsen vil utvalget vil bestå av en fagperson for hver etat som representeres i straffesakskjeden. Disse etatene og institusjonene er:

Bufetat, Barnevernvakten, Politiet, Kriminalomsorgsdirektoratet, Konfliktrådet,

Ungdomsenhetene (Bjørgvin og/eller Ullersmo), Bufdir og avdeling for

kriminalitetsforebygging i Justisdepartementet.

Informantene vil rekrutteres gjennom eget eller veileders faglige nettverk og ved formelle henvendelser til enheten/etaten/organisasjonen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at vi gjennomfører en samtale enten fysisk eller via Zoom/elektronisk. Samtalen vil ta ca. 45-60 min.

Samtalen vil tas opp på lydopptaker for transkribering og etterarbeid. Lydopptaket vil bli slettet etter transkribering av intervjuet. Den transkriberte filen vil lagres i OsloMet´ datasystem, og slettes etter endt prosjekt. Transkripsjonen vil sendes til deg til kvalitetskontroll, slik at du evt. kan endre/korrigere/slette det du mener ikke er riktig eller ikke vil siteres på.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Student og veileder (nevnt over) vil ha tilgang til transkriberte intervjuer. Den transkriberte filen vil lagres i OsloMet´ datasystem, og slettes etter endt prosjekt. Filene vil ikke inneholde navn eller andre personopplysninger.

For deltakere som innehar stillinger det finnes svært få av (f.eks. ved ungdomsenhetene), vil stillingstittel kunne gjøre deltakeren gjenkjennelig i oppgaven. I et slikt tilfelle kan jeg anonymisere ytterligere ved behov, slik at det som gjengis ikke gis noen forankring i en spesiell virksomhet, men er uttalt av en fagperson med særlig ansvar innenfor prosjektets problemstilling.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er mai 2021. Alle transkriberte intervjuer vil da slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- - innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,

- - å få rettet personopplysninger om deg,
- - å få slettet personopplysninger om deg, og
- - å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra OsloMet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Susanne Fjeld Haugen, XX XX XX XX, s166291@oslomet.no
- OsloMet/NOVA ved Ida Hydle, XX XX XX XX, idahy@oslomet.no
- Vårt personvernombud: Ingrid S. Jacobsen, personvernombud@oslomet.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Ida Marie Hydle Susanne Evelyn Fjeld Haugen

Forsker/veileder Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Straff og omsorg - sektorovergripende tiltak, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

• å delta i intervju

• at min stillingstittel publiseres

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 5 - Søknad om innsyn KDI og Bufetat

Fra: Susanne Evelyn Fjeld Haugen s166291@oslomet.no
Emne: Søknad om innsyn i intern organisering
Dato: 12. februar 2021 kl. 16:24
Til: postmottak-8005@kriminalomsorg.no

Hei,

Jeg går siste semester på Master i Barnevern v/OsloMet og undersøker tiltakskjeden i barnevernet og straffesakskjeden i politiet, og hva det innebærer å velge tiltak for barn som begår lovbrudd. I den forbindelse har jeg forsøkt å få oversikt over intern organisering ved de regionale kontorene, men det har jeg ikke klart å finne.

Mine spørsmål er som følger:

- Finnes det organisasjonskart over Kriminalomsorgens avdelinger lokalt og nasjonalt, og
- Hvilke stillinger (og antall) som er i de ulike avdelingene? Eventuelt, hvor finnes dette?
- Finnes det stillinger i Kriminalomsorgen/KD, som omfatter denne målgruppen, men som er fysisk plassert i andre organisasjoner/etater? Eventuelt hvor i KD er disse organisatorisk plassert?

Mvh.

Susanne Fjeld Haugen

[Redacted] s166291@oslomet.no
+ [Redacted]

SO Studentkonto OsloMet
Søknad om innsyn i intern organisering
Tit: postmottak@bufdir.no

12. februar 2021 kl. 15:47

Hei,

Jeg går siste semester på Master i Barnevern v/OsloMet og undersøker tiltakskjeden i barnevernet og straffesakskjeden i politiet, og hva det innebærer å velge tiltak for barn som begår lovbrudd. I den forbindelse har jeg forsøkt å få oversikt over intern organisering ved de regionale kontorene, men det har jeg ikke klart å finne.

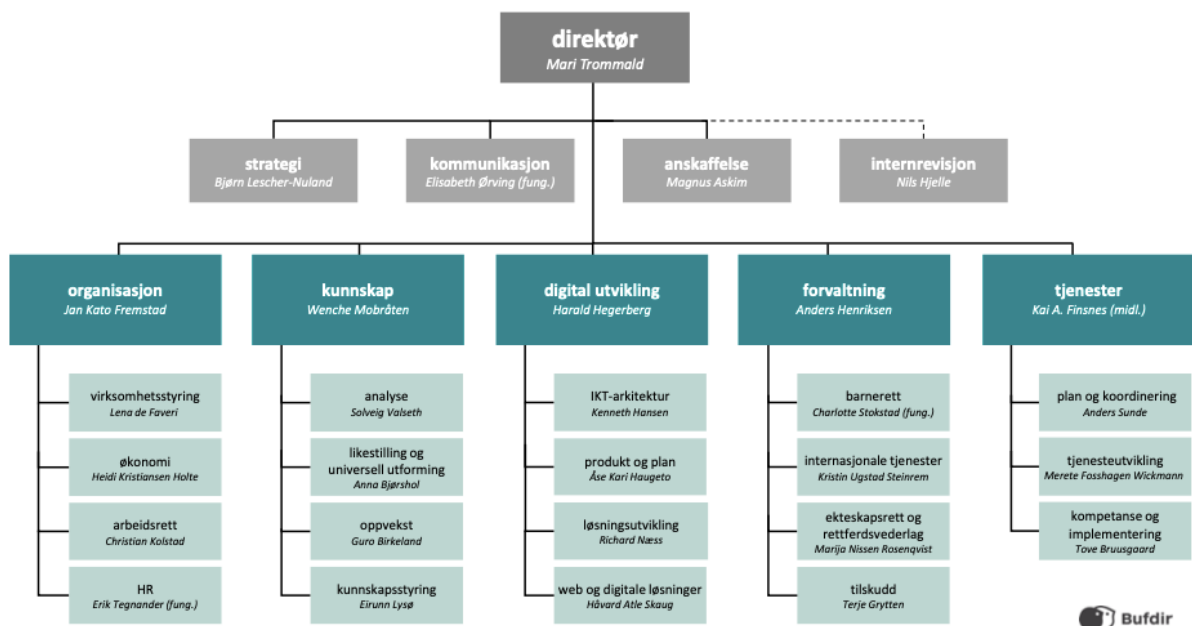
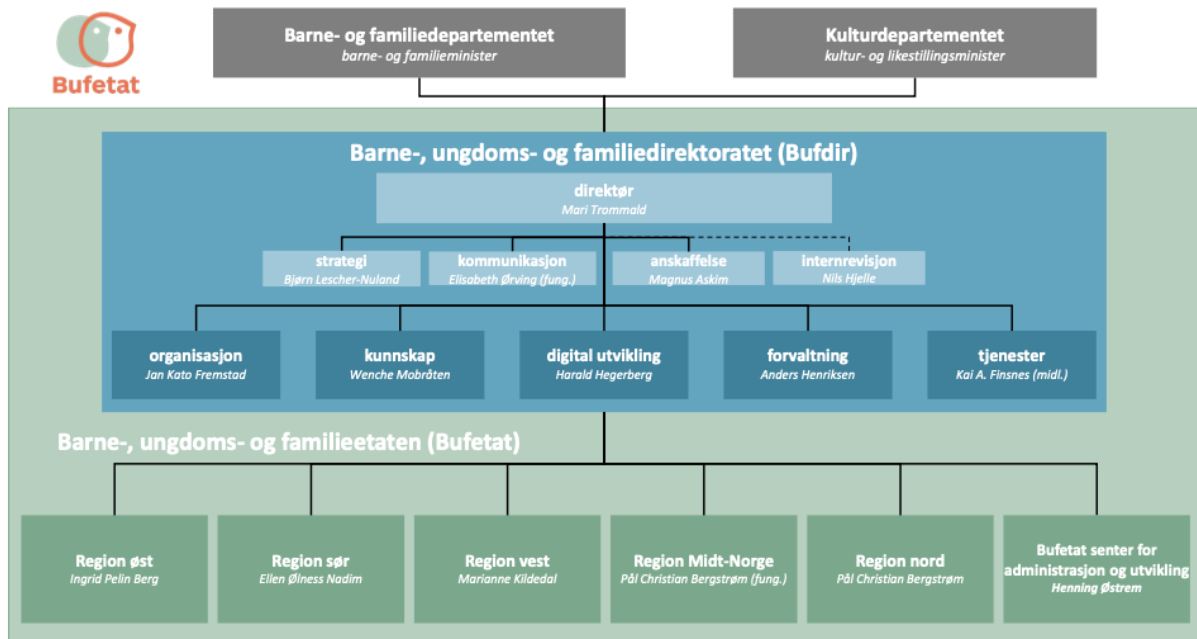
Mine spørsmål er som følger:

- Finnes det organisasjonskart over Bufetats avdelinger lokalt og nasjonalt, og
- Hvilke stillinger (og antall) som er i de ulike avdelingene? Og hvor finnes dette?
- Hvilke stillinger «eier» Bufetat, som omfatter denne målgruppen, men som er fysisk plassert i andre organisasjoner/etater? (feks. Ungdomsenheten)
- og hvor i Bufetat er disse plassert?

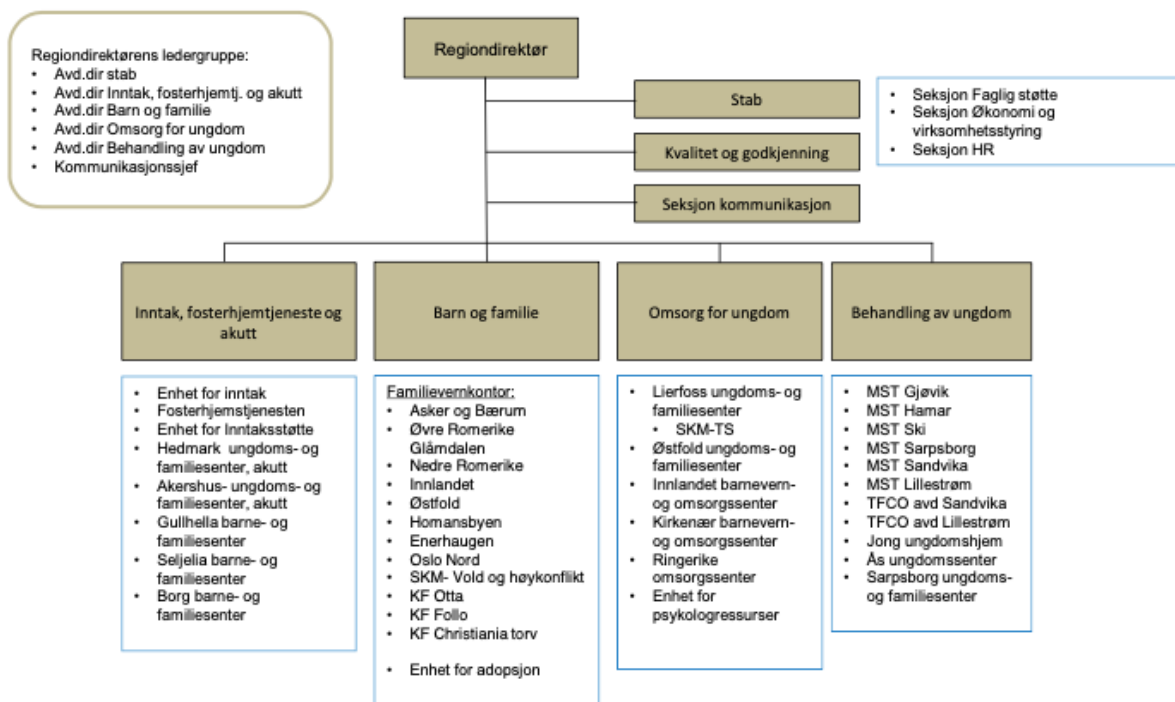
Mvh.

Susanne Fjeld Haugen
[Redacted] s166291@oslomet.no
[Redacted]

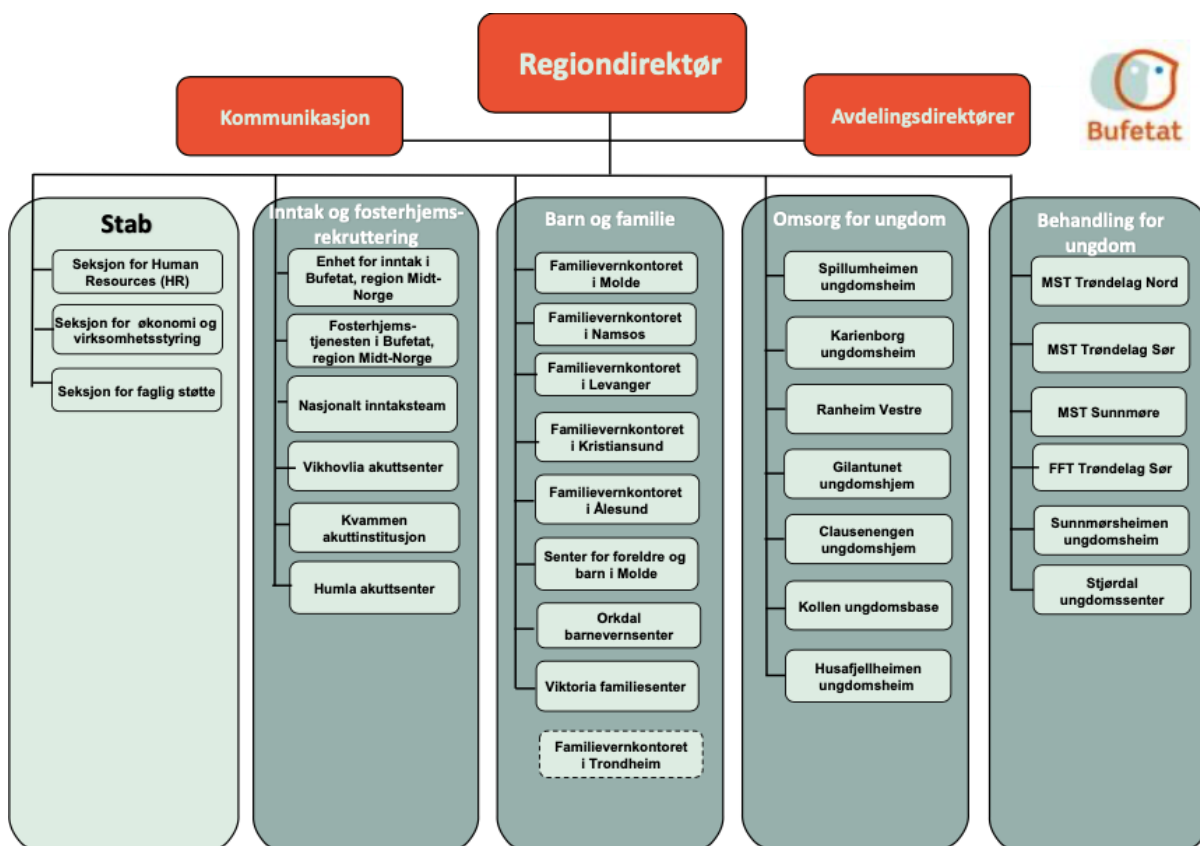
Vedlegg 6 - Intern organisering Bufetat/Bufdir

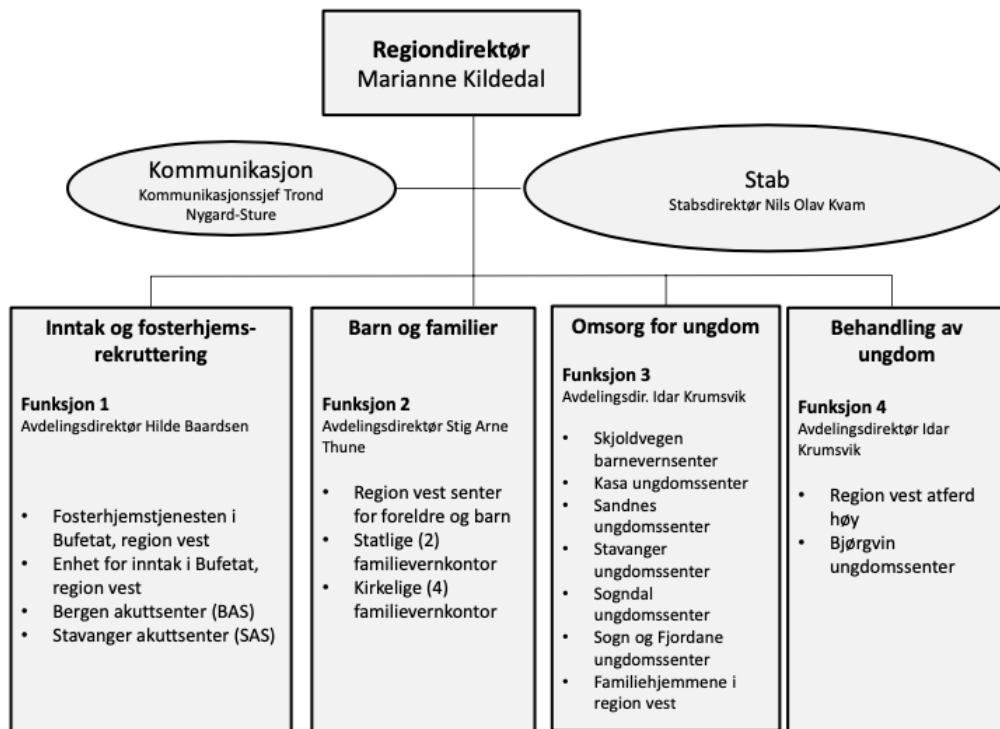

Organisasjonskart, Bufetat region øst – forslag til nytt kart

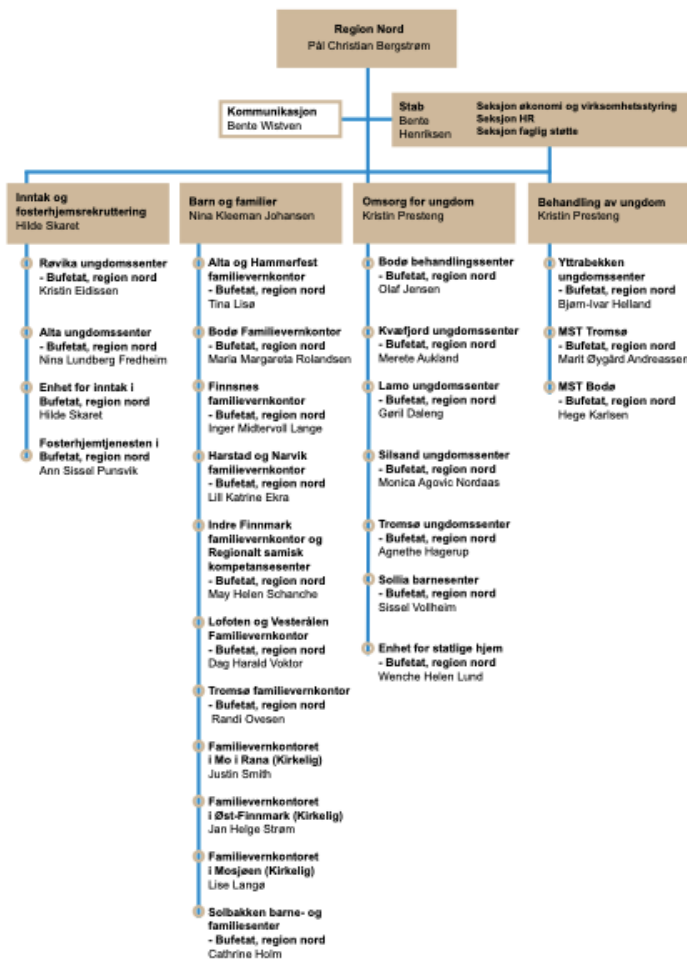

Oppdatert pr. 01.09.20

Bufetat, region nord

Vedlegg 7 - Søknad om innsyn og forespørsel om informasjon vedrørende masterprosjekt; Agder, Vest, Oslo og Troms Politidistrikt

SO

Studentkonto OsloMet

Søknad om innsyn og forespørsel om informasjon vedrørende masterprosjekt om barn/unge som begår lovbrudd.

Til: post.agder@politiet.no, post.vest@politiet.no, post.oslo@politiet.no, post.troms@politiet.no,

Kopi: Ida Marie Hydle

16:04

Skjul

Søknad om innsyn og forespørsel om informasjon vedrørende masterprosjekt om barn/unge som begår lovbrudd.

Jeg går siste semester på Master i Barnevern v/OsloMet og undersøker tiltakskjeden i barnevernet og straffesakskjeden i politiet, og hva det innebærer å velge tiltak for barn (15-18 år) som begår lovbrudd. I den forbindelse søker jeg om innsyn i intern organisering, med formål om å kartlegge stillinger/organisering i straffesakskjeden som er i kontakt med målgruppen

Mine spørsmål er som følger:

- Hvem er i kontakt med barn som begår lovbrudd, hva slags type stillinger er dette og hvilken fagbakgrunn har de (grunn- og etterutdanning/spesialisering osv)?
- Hvordan er disse organisert internt?
- Hvilke formelle og uformelle samarbeid deltar politidistriktet i med tanke på å forebygge kriminalitet blant unge?
- Hvilke samarbeid eller tiltak har politiet overfor det enkelte barn, og på hvilken måte kommer disse på plass?
- Hvordan foregår prosessen fra et barn begår et lovbrudd, til barnet er fengslet (både varetekt og straffedømt).

Prosjektet er meldt NSD. Vedlagt følger informasjonsskriv til forskningsprosjektet.

Mvh.

Susanne Fjeld Haugen

s166291@oslomet.no

Vedlegg 8 - Forespørsel til Politidirektoratet

Studentkonto OsloMet

Hjelp til å finne informasjon om organisering i politiet

Til: politidirektoratet@politiet.no

Sendt - Exchange i går kl. 14:18

Hei!

Jeg går for tiden master i sosialfag-barnevern, ved OsloMet, og skriver masteroppgave om barn som har begått lovbrudd. I den forbindelse har henvendt meg til flere politidistrikt per epost, uten å få svar.

Jeg leter etter informasjon om hvordan politistasjonene (helst distriktet) er organisert internt, da spesielt opp mot de som arbeider med unge som har begått lovbrudd. Jeg har ingen kunnskap om hvordan politiet jobber med denne gruppen utover hva jeg har blitt fortalt av informanter.

Vet dere om det finnes noen kilder på nett hvor det beskrives hvordan en politistasjon (eller distrikt) er internt organisert?

Mvh.

Susanne Fjeld Haugen

 s166291@oslomet.no

Vedlegg 9 - Svar på forespørsel om innsyn - Etablering av plasser for mindreårige ved Indre Østfold Fengsel avd. Eidsberg

I svarmail vises det til Stortingets behandling av saken, da KDI ikke har fått oppdragsbrev i denne saken.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Kriminalomsorgen region øst

Deres ref:

Vår ref:
201917613-13

Dato:
9.1.20

OPPDRAGSBREV – ETABLERING AV Plasser for mindreårige ved Indre Østfold fengsel, avd. Eidsberg

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) viser til at Stortinget ved sin behandling av statsbudsjettet 2020 har bevilget 6 mill. kroner til etablering av soningsplasser for mindreårige ved Indre Østfold fengsel, avd. Eidsberg i 2020.

I Innst. 2 S (2019-2020): Innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet 2020 og forslaget til statsbudsjett for 2020 og Innstilling fra justiskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Justis- og beredskapsdepartementet mv. (rammeområde 5) er bevilgningen bl.a. omtalt på følgende måte:

Innst. 2 S (2019-2020):

«Flertallet foreslår å øke bevilgningen til kriminalomsorgen med 6 mill. kroner ut over regjeringens forslag. Midlene skal gå til en utvidelse av soningsplasser for unge i Eidsberg fengsel. Flertallet presiserer at beløpet også skal dekke utgifter til forvaltningssamarbeidspartnere».

Innst. 6 S (2019-2020)

«Medlemene i komiteen fra Høyre og Framstegspartiet ser med uro på kriminalitetsutviklinga i Oslo, og særleg det høge talet på unge lovbrytarar som utfører alvorlege kriminelle handlingar. Desse medlemene ser difor positivt på at regjeringspartia ønskjer å utvide talet på soningsplassar for mindreårige ved Eidsberg fengsel og at det vert foreslått løyvd 6 mill. kroner til dette føremålet i budsjettet for 2020. Desse medlemene ser det som viktig å møte normbrot med rask og følbar respons frå samfunnet. Og fridomsrøving er diverre eit naudsynt verkemiddel i møte med den grove kriminaliteten som vi har sett vert utført av mindreårige. På sikt vil dette tiltaket gjere det mogeleg å førebygge kriminalitet og leie unge lovbrytarar over på eit betre spor».

Postadresse:
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Solheimsgata 21, 2000
Lillestrøm

Telefon: 404 38 800
Telefaks: 404 38 801
Org.nr: 911 830 868

Saksbehandler:
Espen Røe
E-post: Postmottak-
8005@kriminalomsorg.no

KDI gir på denne bakgrunn Region øst en tildeling på 5 mill. kroner til dette under kap. 430 Kriminalomsorgen, post 01 Driftsutgifter i 2020 og gir Region øst i oppdrag å etablere plasser for unge innsatte ved Indre Østfold fengsel, avd. Eidsberg i tråd med Stortingets forutsetninger. Tilbakeholdt beløp på 1 mill. kroner skyldes Stortingets presisering om at bevilgningen også skal dekke utgifter til forvaltningssamarbeidspartnere.

KDI ber om at følgende føringer legges til grunn:

- Siden antall mindreårige i fengsel vil variere, skal målgruppen for tiltaket være unge innsatte i alderen 15–24 år. Ved behov skal imidlertid Eidsberg umiddelbart kunne gi et tilbud til inntil tre mindreårige under 18 år.
- En tverrfaglig sammensetting av «ungdomsteamet» skal så langt som mulig ivaretas. De ansatte i «ungdomsteamet» skal normalt ikke bære uniform på dag-/kveldstid.
- Øvrige plasser ved avdelingen skal ikke stenges. Tiltaket skal likevel utformes slik at mindreårige under 18 år så langt mulig kan holdes adskilt fra innsatte over 18 år.
- Kriminalomsorgens del av tilbudet til unge innsatte skal senest være etablert i løpet av februar 2020.

Siden KDI foreløpig ikke mottatt noe oppdragsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet, tas det forbehold om mulige senere endringer av forutsetninger og føringer for oppdraget. KDI ber om at Region øst inviterer til et oppstartsmøte primo januar 2020 hvor KDI blir invitert.

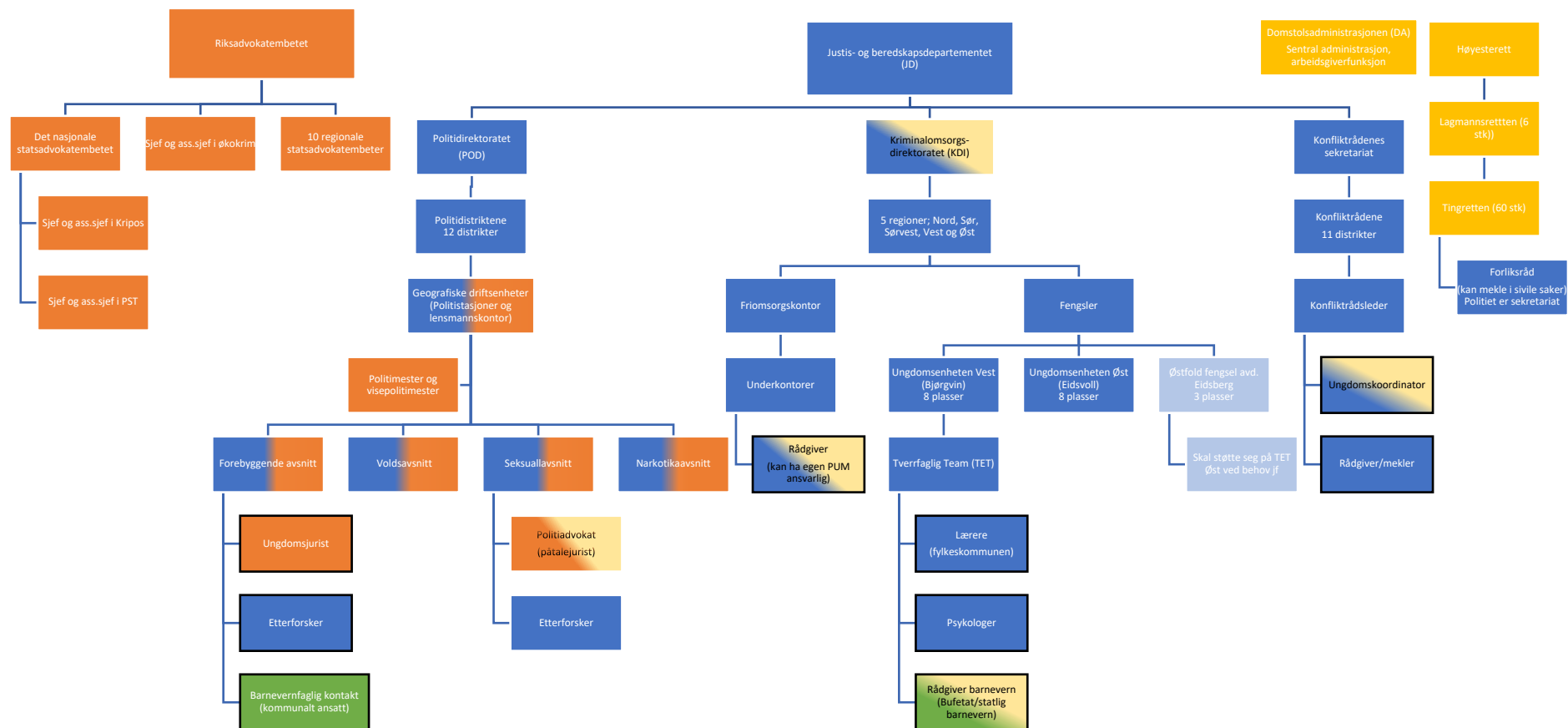
Med hilsen

Jan-Erik Sandlie
assisterende direktør

Heidi Bottolfs
avdelingsdirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Vedlegg 10 - Organisasjonskart politimyndighetene

- Skravert gult har deltatt som informanter i oppgaven.
- Bokser med sort linje trukket rundt markerer de som er i direkte kontakt med barnet.
- Rødt markerer jurister
- Blått markerer politifaglige

Kilder:

Kriminalomsorgens organisering

<https://www.kriminalomsorgen.no/organisering.533978.no.html> hentet: 21.04.21

Påtalemyndighetens organisering

<https://www.riksadvokaten.no/om-oss/#acc-item-5> hentet 21.04.21

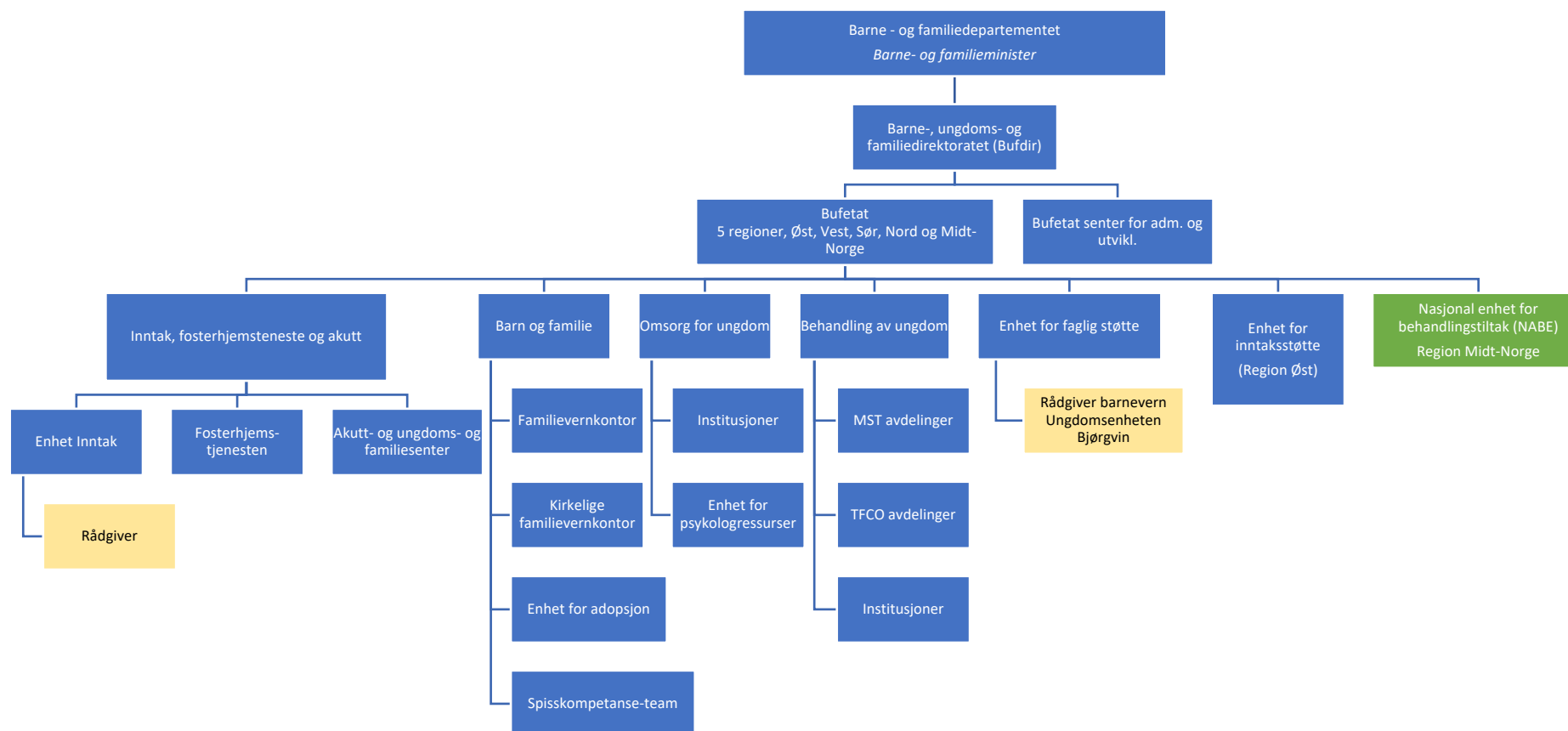
Domstolenes organisering

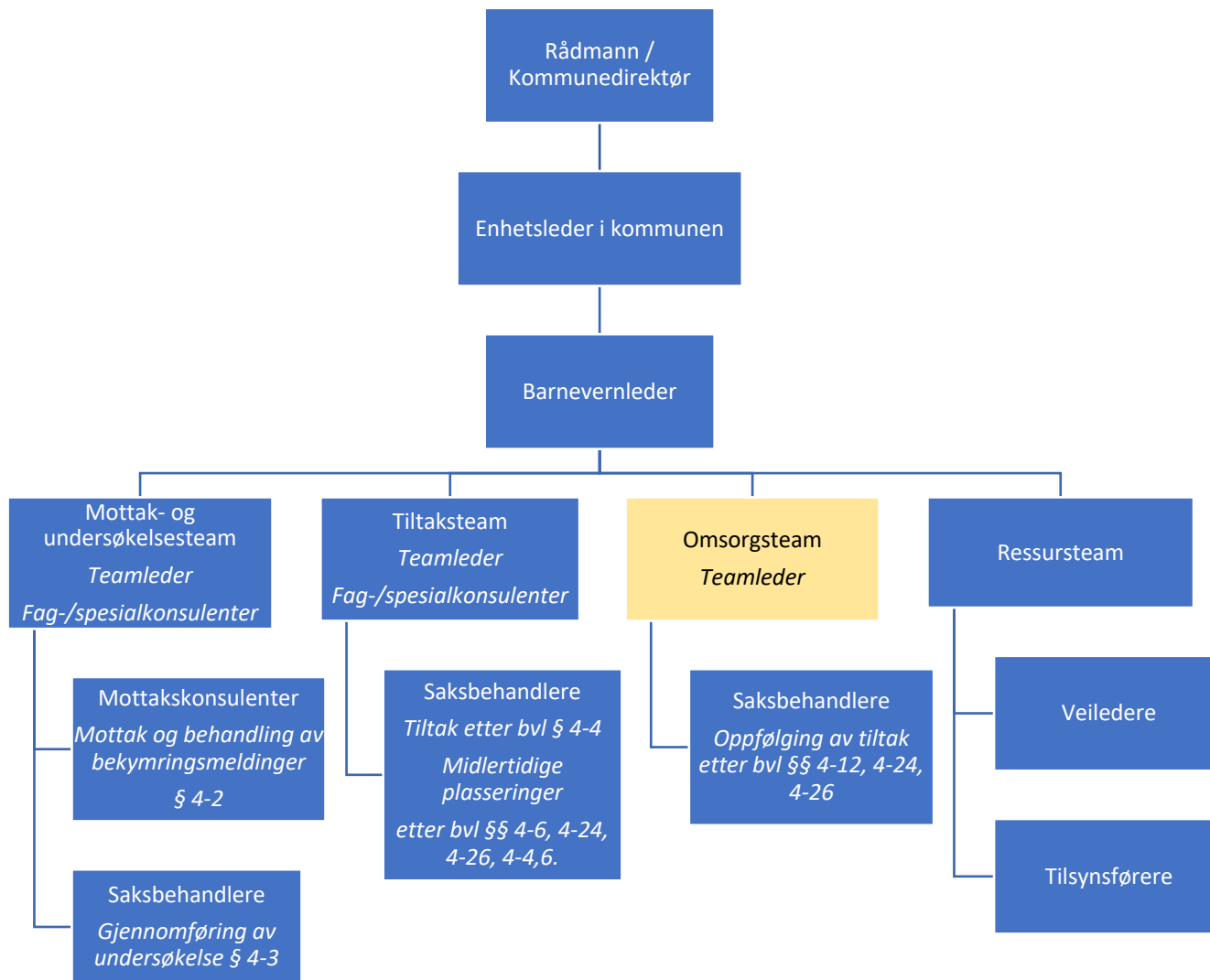
<https://www.domstol.no/domstoladministrasjonen/organisering/> hentet 21.04.21

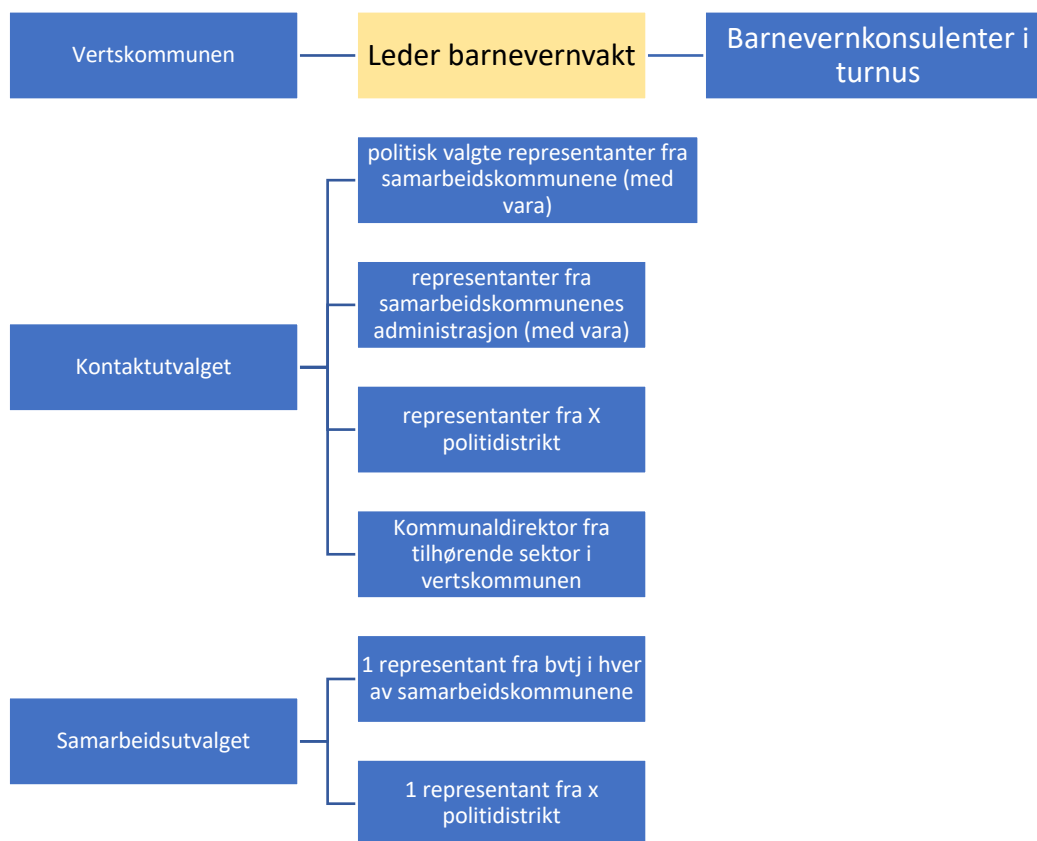
Justis- og beredskapsdepartementets organisering - med underliggende virksomheter og etater

<https://www.regjeringen.no/no/dep/jd/org/id487/> hentet 21.04.21

Vedlegg 11 - Organisasjonskart barnevern

Gult markerer informanter i oppgaven.

Organisasjonskartene er basert på vedlegg 6 og informasjon gitt i intervjuene, samt egen kjennskap til intern organisering i kommunal barneverntjeneste.

Kilder:

<https://www.regjeringen.no/no/dep/bfd/org/id322/>

<https://www.regjeringen.no/no/dep/bfd/org/avdelinger/id325/>

<https://www.regjeringen.no/no/dep/bfd/org/tilknyttede-virksomheter/id2537154/>

Hentet 21.04.2021